

Gh. Mănucu-Adameșteanu,
Dan Căpățână, Vasile Boroneanț,
Nona Palincaș, Andrei Măgureanu

În perioada 11 octombrie-13 noiembrie 2004 pe teritoriul comunei Pantelimon s-au desfășurat lucrări arheologice preventive. Ele au avut ca obiectiv cercetarea unei zone situate la nord de pădurea Pantelimon, la est de lacul omonim, la sud de șoseaua națională București-Constanța și în imediata vecinătate a ramificației drumului județean spre comuna Cernica. Aici, EURIAL INVEST S.A., proprietarul actual al terenului, intenționează să construiască un complex multifuncțional auto (*showroom*, *service*, parcare). Rândurile de față au ca scop punerea în circuitul științific a principalelor rezultate ale acestei investigații arheologice.

Prezentarea săpăturii și istoricul cercetărilor din zonă vor fi făcute de dr. Gheorghe Mănucu-Adameșteanu, responsabilul științific de șantier și de dr. Vasile Boroneanț, colaborator al Muzeului Municipiului București. Descoperirile din preistorie (inclusiv desenele obiectelor) - epoca bronzului și a fierului - au fost studiate și vor fi prezentate de dr. Nona Palincaș, de la Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan" din București. Analiza descoperirilor din secolele III-IV și VI-VII îi aparține colegului doctorand Andrei Măgureanu, de la Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan" din București. Complexele descoperite și ceramica din secolele X-XI vor fi prezentate de Gheorghe Mănucu-Adameșteanu. Descoperirile din ultimul interval cronologic atestat arheologic, care e și cel mai consistent - secolul al XIX-lea - reprezintă aportul colectiv al dr. Gheorghe Mănucu-Adameșteanu și dr. Dan Căpățână, singurul care a participat și la săpăturile arheologice.

La supravegherea săpăturilor arheologice, curățarea, trierea și marcarea materialelor arheologice au mai participat Ovidiu Moț și Cristian Nestorescu, din cadrul Secției de Arheologie de la Muzeul Municipiului București.

Documentația grafică (copiere planuri și desene ale obiectelor descoperite) se datorează Georgianeii Ducman, desenatoare la Muzeul Național de Istorie a României și lui Cristian Nestorescu, referent de specialitate în cadrul Secției de Arheologie de la Muzeul Municipiului București.

Istoricul cercetărilor (Pl. I)¹

În perioada anilor '50, în partea de bază a carierei de pietrișuri și nisipuri cu sedimentare fluvio-lacustră de la Pantelimon (descoperirile din paleolitic, care au putut fi localizate, provin numai din siturile arheologice nr. 1 și nr. 2), s-a descoperit o așchie de silex, a cărei formă și tehnică de prelucrare o înscriu în paleoliticul inferior, în clactonian². De pe malul drept al Colentinei, din dreptul satului Pantelimon, provin câteva oase de animale și un cuțit din silex, care ar putea aparține paleoliticului mijlociu, respectiv premusterianului sau chiar musterianului³. În nisipurile unor cariere aflate la sud de actualul complex Lebăda, pe partea stângă a râului Colentina, la circa 9 m adâncime, au fost descoperite oase de animale cuaternare⁴. Din zona Pantelimon, probabil tot dintr-o carieră de pietriș, a fost recuperat un racloar ce poate fi atribuit musterianului⁵.

De pe promontoriul situat pe malul drept al râului Colentina au fost culese fragmente ceramice izolate care aparțin neoliticului timpuriu (situl arheologic nr. 2)⁶.

Primele săpături arheologice din zona comunei Pantelimon au fost efectuate de către dr. Panait I. Panait, în cursul lunii iunie a anului 1958⁷: locul se află în aval de lacul Pantelimon I, în zona stadionului actual Faur, pe partea stângă a șoselei București-Pantelimon. Aici, pe o coastă neafectată de cariera de nisip, la circa 300 m de șosea și 150 m de cursul Colentinei, au fost trasate șapte secțiuni. Secțiunile I-IV au tăiat, pe lat, coama dealului. Perpendicular pe Secțiunea IV a fost trasată Secțiunea V, iar perpendicular pe Secțiunea I, a fost plasată Secțiunea VI. Ultima dintre ele, Secțiunea VII, a fost amplasată perpendicular pe Secțiunile II și IV, în suprafața liberă dintre acestea.

---

¹ Istoricul cercetărilor este întocmit de Gheorghe Mănucu-Adameșteanu și Vasile Boroneanț.

² Nicolăescu-Plopșor 1956, p. 12, punctul b; Morintz, Rosetti 1959, p. 13; Boroneanț 1981, p. 9.

³ Istoria 1965, p. 20-21; Boroneanț 1981, p. 11-12; Păunescu 2000, p. 291, punctul CXII l.d.

⁴ Bichir 1959, p. 823.

⁵ Păunescu 2000, p. 291, punctul CXII l f.

⁶ Bichir, *op. cit.*, p. 822.

⁷ Din carnetele de săpătură, puse la dispoziție cu multă amabilitate de autorul cercetărilor, prof. dr. Panait I. Panait, prezentăm informații despre aceste cercetări rămase inedite. Pentru permisiunea de a utiliza datele din carnetele sale de teren și pentru sprijinul permanent acordat în timpul realizării documentației privind descoperirile din zona comunei Pantelimon, dorim să-i adresăm și pe această cale, mulțumiri.

Cele mai vechi descoperiri din acest sit aparțin epocii neolitice (locuințe și gropi menajere) din perioada de formare a culturii Boian⁸, faza Bolintineanu (situl arheologic nr. 4)⁹. În capătul de Nord al Secțiunii IV a fost surprinsă o groapă (C 1), tăiată de umplutura carierei: ea era umplută cu bucăți mari de chirpic, cărbune, fragmente ceramice. La taluzarea versantului carierei, în capătul de Nord al Secțiunii III, a fost surprinsă altă groapă (C 2) în care au fost descoperite mai multe fragmente ceramice. Dintre acestea se remarcă un fragment de pahar din pastă fină, cenușie, cu buza înaltă, puțin oblică spre interior. Pe umăr are o nervură bine pronunțată, urmată de alte caneluri paralele. Grosimea peretelui este de 0,5 cm.

Dintre complexele de locuire, menționăm o locuință aflată în capătul de Vest al Secțiunii I, parțial afectată de lucrările din carieră.

Cu ocazia lucrărilor de amenajare a malurilor viitorului lac Pantelimon II, în cursul anului 1969, au fost descoperite și urme de locuire din cultura Gumelnița, aparținând neoliticului dezvoltat¹⁰.

Epoca bronzului este mult mai bine reprezentată. Pe malul stâng al Colentinei se cunosc materiale dintr-o așezare de tip Glina (situl arheologic nr. 7)¹¹. Pe malul drept al râului Colentina, lângă fosta fabrică de cărămidă, situată pe partea dreaptă a drumului care duce spre comuna Pantelimon, în cursul cercetărilor de suprafață din anul 1957, a fost sesizat un strat gros de circa 0,40 m, cu materiale aparținând culturii Glina (situl arheologic nr. 1)¹². În cursul anului 1948, în timpul unor cercetări de teren, Eugen Comșa a descoperit un mormânt cu un schelet chircit, fără inventar, pe care l-a atribuit culturii Tei, ipoteză ce pare confirmată prin descoperirea ulterioară a unor fragmente ceramice din aceeași perioadă (situl arheologic nr. 2)¹³.

---

⁸ Popescu 1959, p. 154.

⁹ Comșa 1974, *passim*; Ursulescu 2002, p. 90. Pentru noi precizări privind faza Bolintineanu, vezi Boroneanț, *Chitila-Fermă*, articol aflat în acest volum.

¹⁰ Popescu 1970, p. 460; Ursulescu, *op. cit.*, p. 125-132.

¹¹ Morintz, Rosetti, *op. cit.*, p. 22 și planul general-punctul Pantelimon 19.

¹² Morintz, Rosetti, *loc. cit.* și planul general-punctul Pantelimon 20; Bichir, *op. cit.*, p. 817 și fig. 4, 5/1-5.

¹³ Morintz, Rosetti, *op. cit.*, p. 27 și planul general-punctele Pantelimon 19-20; Bichir, *op. cit.*, p. 823.

Pentru perioada hallstattiană sunt relevante descoperirile făcute în anul 1958 de către dr. Panait I. Panait, care a cercetat o așezare din Hallstatt-ul târziu (situl arheologic nr. 4)¹⁴. În Secțiunea I, în capătul dinspre Vest, la -0,25 m - 0,30 m, au fost dezvelite urmele unei locuințe, în umplutura căreia au fost descoperite bucăți de chirpic, pământ ars și fragmente ceramice. Pentru delimitarea ei a fost trasată, perpendicular, Secțiunea VI.

În Secțiunea II înregistrăm o situație asemănătoare: sub stratul de pământ vegetal, care oscilează între -0,15 m – 0,25 m, apare nivelul hallstattian. Pe întreaga suprafață a secțiunii se constată prezența unui material sărăcăcios, ceva mai frecvente fiind descoperirile ceramice de pe porțiunea dinspre Colentina. În mijlocul secțiunii au fost găsite bucăți mari de chirpic, bine ars.

Un alt border, aflat la circa 25 m S-E de Secțiunea I, a fost observat pe profilul lăsat de cariera de nisip. Pentru dezvelirea lui a fost trasată Secțiunea VII, lată de 0,50 m, perpendiculară pe malul de la carieră: aici a fost surprins pe o lățime de 0,70 m. În profilul carierei, bordeiul se observă pe o lungime de 2,45 m, partea sa inferioară aflându-se la -0,85 m față de nivelul actual. Inventarul arheologic a fost extrem de sărac, rezumându-se la câteva fragmente ceramice.

La 2,85 m de capătul de N al Secțiunii IV a fost surprinsă o groapă cu următoarele dimensiuni: 2,00 m pe profilul de Vest și 1,80 m, pe profilul de Est. Pentru cercetarea integrală a Gr. A 1, a fost trasată o casetă, spre Sud. În partea superioară au fost descoperite bucăți mari de chirpic, supuse unui incendiu foarte puternic. Materialul ceramic aparține Halstattului: predomină ceramica cenușie, alături de care apare și cea de culoare roșie.

În Secțiunea III, cu excepția unei gropi semnalată la 3 m de capătul dinspre șosea, materialul ceramic a fost foarte puțin.

Din scurta prezentare a complexelor descoperite și a materialelor arheologice descoperite în urma acestui sondaj, rezultă că aici a existat o modestă așezare rurală.

Acceași situație a fost constată și cu ocazia sondajului efectuat de Mioara Turcu, în cursul anului 1967, pe terasa stângă a Colentinei, într-un punct aflat la circa 700 m est de actualul complex Lebăda (situl arheologic nr. 6). Tot materialul rezultat din strat – a cărui grosime oscilează între 0,20 m – 0,35 m - și din locuința cercetată este foarte sărăcăcios¹⁵.

---

¹⁴ Popescu, *op. cit.*, p. 154.

¹⁵ Turcu 1971, p. 91-92

Pe un promontoriu învecinat, de pe malul drept al Colentinei, au fost reperate urme de locuire din Hallstatt (situl arheologic nr. 3).

Puțin mai departe, în amonte, lângă fabrica de cărămidă, putem semnală numeroase fragmente ceramice din Latène, din secolele II-I î. e. n., descoperite cu diferite ocazii (situl arheologic nr. 1)¹⁶.

“La Pantelimon s-au găsit monede romane din vremea republicei și a imperiului”¹⁷, piese neverificabile astăzi, dar în deplină concordanță cu realitățile arheologice din teren.

Din perioada secolelor III-IV sunt semnalate fragmente ceramice izolate și un mormânt de înhumatie, distrus în timpul lucrărilor de la carieră (situl arheologic nr. 2)¹⁸. Descoperiri mai variate și mai consistente s-au făcut cu ocazia sondajului efectuat de Mioara Turcu în anul 1967 (situl arheologic nr. 6)¹⁹.

Cronologic, locuirea din acest punct, nu depășește perioada secolelelor VI-VII, etapă documentată printr-o locuință adâncită (situl arheologic nr. 6)²⁰.

Cu ocazia lucrărilor de asanare a lacurilor din nordul capitalei, în zona Pantelimon II au fost identificate urme de locuire datând din feudalismul timpuriu - secolul al X-lea²¹ - perioadă semnalată și prin câteva fragmente ceramice descoperite în cursul unor periegeze efectuate de Eugen Comșa între 1949–1954, pe teritoriul actual al comunei Pantelimon (situl arheologic nr. 5). Pe malul Colentinei, în punctul Pantelimon-spital, a fost localizată o așezare marcată prin concentrarea urmelor pe o suprafață compactă, nu prin nuclee dispersate pe zone întinse (situl arheologic nr. 7)²².

La Pantelimon au fost găsite câteva obiecte arheologice de la începutul secolului al XIV-lea; din păcate, nu dispunem de descrierea “obiectelor” și nu cunoaștem nici locul sau condițiile de descoperire²³. Pentru secolul al XV-lea este semnalată existența unei așezări, amplasată pe malul drept al Colentinei (situl arheologic nr. 1)²⁴.

---

¹⁶ Morintz, Rosetti, *op. cit.*, p. 29 și planul general-punctul Pantelimon 20; Bichir, *op. cit.*, p. 817-822, fig. 2, 3; Turcu 1979, p. 61, punctul 139.

¹⁷ Ionescu-Gion 1998, p. 9.

¹⁸ Bichir, *op. cit.*, p. 823.

¹⁹ Turcu 1971, p. 92-93.

²⁰ Turcu, *op. cit.*, p. 93-95.

²¹ Popescu, *op. cit.*, p. 460-461.

²² Constantiniu, Panait 1965, p. 7-8; Panait 1973, p. 237, punctul 27 din Tabel.

²³ Istoria 1965, p. 73.

²⁴ Morintz, Rosetti, *op. cit.*, planul general-punctul Pantelimon 20; Panait 1971, p. 240, nota 32 și p. 241-Pantelimon II.

În anul 1969, în cursul lunii iulie, Panait I. Panait a cercetat, prin săpături arheologice de salvare, nouă morminte de înhumatie și mai multe complexe de locuire, datate în secolele XVI-XVII²⁵, despre care a presupus că aparțin satului Grădiștea-Florești (situl arheologic nr. 9)²⁶.

Așezarea rurală se afla pe malul de nord al lacului Pantelimon, pe a doua terasă a râului Colentina, actualmente fiind acoperită de apele Lacului Pantelimon II. Cercetările arheologice de salvare s-au desfășurat în vecinătatea ecluzei de pe șoseaua de centură a Bucureștiului.

Așezarea se afla în imediata vecinătate a râului Colentina. A fost identificat și cercetat un bordei cu un cuptor din lut și o groapă pentru cereale, tronconică, adâncă de 1,20 m. Bordeiul a fost săpat la -0,60 m față de nivelul feudal. Pe latura de Nord, lungă de 3,20 m, avea un cuptor cu boltă: înălțimea acestuia, la interior, era de 0,30 m iar diametrul vetrei era de 0,60 m. În cuptor s-a găsit doar partea inferioară a unei oale cu toartă, cu pereții globulari și pereții subțiri, de culoare roșie. Într-o groapă, aflată în apropierea M 1, s-au găsit cărămizi groase de 3,5 cm, cahle acoperite cu un smalt de culoare verde, cu decor floral și fragmente de ceramică smălțuită, databile în secolul al XVII-lea²⁷.

Din cimitirul care se întindea pe o fâșie lungă de 150 m - au fost distruse un număr foarte mare de morminte - au putut fi dezvelite doar opt morminte, toate orientate Vest-Est, depuse la circa -0,50 m, în pământul castaniu de pădure:

M 1 - adolescent, cca 15 ani, cu capul căzut pe partea stângă. Brațul stâng era pe lângă corp și mâna căzută pe zona lombară. Brațul drept era lipit de corp, cu mâna ridicată pe piept. Tot scheletul era puternic strâns, fiind, probabil, înfășat înainte de a fi depus în sicriu.

În imediata vecinătate se aflau două morminte de copii.

M 2 - copil, din care s-a dezvelit partea superioară.

M 3 - copil, din care s-a dezvelit partea superioară și piciorul drept, cu mâinile împreunate pe cutia toracică.

M 4, aflat în zona Bordeiului 1 - matur, care avea depusă o monedă de argint, perforată, oxidată, probabil o emisiune din secolul al XVII-lea. La acesta s-a mai găsit și un fluturaș de ie.

---

²⁵ Informații inedite din carnetul de săpătură, oferite spre publicare de prof. dr. Panait I. Panait.

²⁶ Această identificare a fost propusă de prof. dr. Panait I. Panait, căruia țin să-i mulțumesc pentru referințele bibliografice și pentru sprijinul acordat în realizarea documentației pentru descoperirile din zona comunei Pantelimon.

²⁷ Popescu 1970, p. 460-461.

M 5 - un adult, bărbat, păstrat parțial. La mâna dreaptă s-a găsit o monedă. Din zona acestui mormânt au fost recuperate o monedă, un inel cu floare și un cercel globular.

În apropierea M 5 s-au constatat suprapuneri de morminte, fapt care sugerează că cimitirul a funcționat mai mult timp în cursul secolului al XVII-lea.

M 6 - în imediata vecinătate și suprapunând parțial M 5 - adult cu mâinile îndoite și aduse spre umeri (bogomil ?). Capul i-a fost distrus de lucrările mecanice de amenajare a terenului pentru viitorul lac. Sub clavicula stângă, căzută din mână, avea o monedă groasă, perforată.

M 7 - adolescent, distrus parțial de lucrările mecanice.

M 8 - dezvelit în vecinătatea lui M 1 – aparține unui bărbat (are bazinul mic), este bine conservat, cu brațele împreunate pe abdomen. La mâna dreaptă avea o monedă de argint, un aspru din secolul al XVII-lea (?), puternic oxidată. Groapa acestui mormânt a tăiat un bordei din epoca bronzului (umplutura foarte abundentă, era formată din chirpic, cărbune și fragmente ceramice).

M 9 – a fost identificat conturul gropii, însă mormântul nu a mai fost cercetat.

Cimitirul pare să fi funcționat în vecinătatea unei biserici: sub dig a fost identificat un zid de cărămidă, ce ar fi putut aparține unui lăcaș de cult, ipoteză ce pare întărită de fragmentele de cărămidă descoperite pe suprafața învecinată. Mormintele au fost dispuse în șiruri, cu un spațiu de 5-6 m între ele (situl arheologic nr. 9)²⁸.

În cursul anului 1970, cu ocazia lucrărilor de terasare și amenajare a fundului viitorului lac Pantelimon II (Lacul Pantelimon I se află în stânga șoselei București-Pantelimon), într-o zonă aflată la sud de spital, în lunca inundabilă a râului, au fost semnalate mai multe morminte de înhumăție, grupate în jurul unei construcții zidite, probabil biserica. Lăcașul de cult, ctitorit, probabil în cursul secolului al XVIII-lea, era o construcție modestă, din care s-a putut preciza doar zidul sudic și o parte a celui vestic, cu o grosime de numai 0,41 m – 0,42 m (situl arheologic nr. 7). În zona afectată de lucrările

---

²⁸ Popescu, *op. cit.*, p. 519, nr. 156/7 București, Pantelimon – din neatenție, în colectiv au fost incluși și Margareta Constantiniu, Mioara Turcu și Magda Tzoni. Această așezare a fost cercetată numai de către Panait I. Panait. Mioara Turcu a făcut o singură campanie de săpături la Pantelimon, cea din anul 1967, în timp ce Margareta Constantiniu și Magda Tzoni nu au săpat niciodată la Pantelimon. Aș dori să mulțumesc și cu acest prilej dr. Mioara Turcu, care, asemenea dr. Panait I. Panait, ne-a furnizat prețioase informații referitoare la istoricul cercetărilor de la Pantelimon și la rezultatele acestora.

mecanice au apărut și numeroase fragmente ceramice din secolele XVIII-XIX (pe baza cercetărilor arheologice din cursul anului 2004, această încadrare cronologică se poate restrânge la secolul al XVIII-lea), care aparțin vetrei satului. În nici un caz descoperirile făcute de Aristide Ștefănescu nu “au pus în evidență a doua ctitorie a lui Grigore Ghica II, spitalul rezervat în exclusivitate ciumaților”²⁹.

Cercetările arheologice efectuate în 1970 de către Aristide Ștefănescu au pus în evidență un cimitir cu laturile de 30 m × 20 m, grupat în jurul unei construcții de zid (o biserică ?). Dintre numeroasele morminte al căror contur a fost pus în evidență de lucrările mecanice, au putut fi cercetate numai 12. Inventarul lor modest, limitat la accesorii vestimentare - copci, ace pentru acoperământ de cap, o pafta - indică cimitirul unei așezări rurale³⁰, care ar putea fi identificată cu prima vatră a satului Pantelimon. Datarea în secolul al XVIII-lea a fost asigurată de două monede: un pfennig din anul 1748, al episcopatului de Bamberg, emis de Johann Philip Anton von Frankenstein (1746-1753) și o pară din 1766/1767, bătută la Islambol de către sultanul Mustafa III (1757-1774) (situl arheologic nr. 8)³¹.

O altă vatră de sat din secolul al XVIII-lea, despre care se poate presupune că a aparținut tot satului Grădiștea-Florești, a fost localizată cu ocazia cercetărilor arheologice efectuate în cursul anului 1958, lângă actualul stadion Faur - descoperirile se rezumă la fragmente ceramice găsite în Secțiunea II, în capătul dinspre Colentina (situl arheologic nr. 4)³².

În cursul anilor 1985 și 1986, un colectiv format din Radu Ciuceanu și Cristian Brăcăcescu, a efectuat cercetări arheologice de salvare, rămase inedite, la complexul de arhitectură ctitorit de domnitorul Grigore Ghica (situl arheologic nr. 6). Secțiunile deschise au vizat zona *extra muros*, dar și interiorul incintelor I și II; cu această ocazie au fost cercetate mai multe morminte, dintre care se

---

²⁹ Biserici osândite 1995, p. 163. În acest punct nu s-au făcut cercetări arheologice sistematice (1968-1975), cf. *ibidem*: intervenția arheologică a avut un caracter de salvare și s-a desfășurat numai în cursul anului 1970.

³⁰ Ștefănescu 1971, p. 95-99.

³¹ Gh. Mănușu-Adameșteanu, Ana Maria Velter, Katiușa Pârvan, Aurel Vâlcu, Monede medievale descoperite pe teritoriul orașului București, manuscris, unde sunt reluate și completate descoperirile monetare din secolele XV - XIX.

³² Cercetări arheologice inedite, efectuate de către Panait I. Panait, în cursul anului 1958.

remarcă câteva cu un inventar funerar deosebit (obiecte de podoabă din aur)³³.

Obiectivele cercetării din anul 2004

Ținând seama de configurația terenului și de limitele de proprietate, singura zonă propice amplasării săpăturilor arheologice a constituit-o un platou aflat în partea de sud-est a proprietății, care va fi ocupat de un *showroom* și un service auto. Din această zonă am delimitat o suprafață de 80 m (pe direcția Nord-Sud) × 70 m (pe direcția Est-Vest). Spre est și sud am fost condiționați de limita de proprietate; spre nord există o vale rezultată în urma decapărilor pentru amenajările drumului național, iar spre vest începe o pantă accentuată spre malul lacului.

Metodologia de cercetare

Deoarece cercetările efectuate de-a lungul anilor semnalaseră în zonă o mare densitate de așezări din mai multe epoci istorice, am abordat sistemul de cercetare prin secțiuni, ale căror dimensiuni (56 m × 2 m; 70 m × 2 m) ne-au fost impuse de caracteristicile terenului și ale vestigiilor identificate anterior. Între secțiuni au fost cruțate suprafețe cu lățimea de 4 m, pentru a putea surprinde eventualele locuințe prin extinderi punctuale (Pl. III). Lungimea de 70 m ne-a fost impusă de configurația terenului, care spre nord ne-a permis trasarea unor secțiuni mai lungi (S I, S II, S III, S VI și S VIII). Spre sud au fost amplasate numai trei secțiuni, fiecare cu o lungime de 56 m (S IV, S V, S VII). Toate secțiunile au fost trasate Vest-Est, numerotarea carourilor începând dinspre Vest, respectiv dinspre malul lacului. Distanța de 4 m dintre secțiuni a fost respectată, cu o singură excepție: deoarece în capătul de Vest al Secțiunii IV s-a conturat umplutura unei locuințe cu materiale ceramice din secolele VI-VII (Pl. IV), am plasat Secțiunea V, spre sud, la numai 1 m, în dorința de a surprinde cât mai mult din acest complex. Din păcate deși, în același scop, am trasat spre sud și o casetă (Casetă I din Secțiunea V), nu am putut stabili limitele respectivei locuințe. Situația s-a complicat și datorită faptului că locuința din secolele VI-VII suprapunea, parțial, un complex de locuire din secolele III-IV (Locuința 1), iar în Casetă I din Secțiunea IV, această locuință a fost suprapusă și distrusă de Locuința 5, datată în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

De altfel, cu excepția Casetei I din Secțiunea II (Casetele au fost numerotate în cadrul fiecărei secțiuni, în ordinea trasării lor), amplasată pentru a cerceta un cuptor din lut și două gropi menajere

---

³³ Zănescu 1992, p. 367-368.

din secolele X–XI, toate celelalte casete (Caseta 1 din S I, Casetele 2 și 3 din S II) au fost necesare pentru a putea preciza conturul unor locuințe din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Stratigrafia generală

Din cercetarea celor opt secțiuni (S I–VIII) și cinci casete (C 1–5), s-a conturat următoarea situație stratigrafică (Pl. IV–V): între 0–0,40 m se află stratul vegetal, deranjat până pe la -0,40 m de o cultură de viță de vie, care a existat în perioada anilor '80 (în câteva locuri s-au mai găsit bucăți îngropate ale stâlpilor de beton armat); între -0,40 m și -0,80–0,90 m se află un strat de pământ castaniu închis, în care s-au găsit fragmente ceramice din toate epocile istorice atestate: Bronz, Hallstatt, Latène, secolele III–IV, VI–VII, X–XI și XIX; de la -0,80–0,90 m, uneori chiar 1,00 m (terenul este în pantă), începe solul viu, reprezentat de un pământ galben-lutos. În câteva carouri situate în secțiuni diferite, am coborât până la -1,20 m–1,30 m, pentru a verifica situația depunerilor, dar nu am mai descoperit alte complexe sau materiale arheologice.

Prezentarea principalelor etape cronologice cercetate

Pentru perioadele din preistorie nu a fost surprins nici un complex de locuire - gropi menajere, amenajări cu caracter gospodăresc etc. În Secțiunea II, carourile 19–20 la adâncimea de -0,60 m, în pământul castaniu, s-a observat o suprafață de formă ovală, amenajată din pământ galben. Aceasta are o lungime de 1,10 m și o lățime de 0,80 m și este perforată de gropi de mici dimensiuni, al căror diametru oscilează între 7 și 10 cm și având o adâncime asemănătoare. Deși are aspectul unei plăci de la grătarul unui cuptor de ars oale, lutul nu prezintă urme de arsură, iar sub el nu se mai află nimic. Pe această suprafață s-au găsit fragmente ale unui vas, al cărui profil complet a putut fi reconstituit, evidențiind o formă tronconică ce poate fi atribuită unei cătui sau unui capac. Pe unul dintre fragmente s-au găsit urme de cenușă. Deoarece nu cunoaștem analogii pentru acesta, îl vom numi “complex” getic, având în vedere că vasul se datează în secolele II–I a. Chr.

Cu excepția unui silex, din epoca bronzului, descoperirile sunt reprezentate numai de materialul ceramic.

Materialul preistoric³⁴ (Pl. 1 – 3) constă din:

- **ceramică:** 2 vase întregi (un kantharos cu spărtură recentă și un vas miniatural) și 59 de fragmente;
- **silex:** 1 piesă.

---

³⁴ Materialul mi-a fost oferit spre studiu și publicare de autorul săpăturii, dr. Gh. Mănușu-Adameșteanu, căruia îi mulțumesc și pe această cale (N. P.).

CERAMICA

Condițiile descoperirii:

- cele două vase întregi și 55 dintre fragmente provin din strat; dintre acestea, despre 17 fragmente știm sigur că au fost dislocate (Pl. 3);
- 3 fragmente din același vas (Pl. 1/7), cu puțină cenușă în interior, se aflau deasupra unui complex – așa numitul “oval”;
- unui fragment (Pl. 3/1) îi lipsește locația exactă.

Majoritatea ceramicii se afla la o adâncime cuprinsă între 0,30 m – 0,70 m. Nu s-au putut identifica nivele de călcare și nici perturbările stratigrafiei nu au fost vizibile altfel decât prin repartiția materialului: fragmentele de pe pl. 3/3-5, respectiv pl. 3/6–7 și pl. 3/8 se aflau între resturile a două locuințe, una de secolele III–IV, alta de secolele VI-VII. Fragmentele de la pl. 2 au fost găsite alăturate. În nici una dintre suprafețele cercetate repartiția pe verticală a materialului nu reflectă succesiunea cronologică a activităților umane.

Starea de fragmentare: cioburile au dimensiuni cuprinse între cca. 3 cm – cca. 14 cm. Cele 59 de cioburi provin din aprox. 28 de vase, ceea ce indică un grad foarte mare de fragmentare. De cele mai multe ori un ciob provine dintr-un vas, dar există și un caz în care din același vas au fost recuperate 12 cioburi (Pl. 3/3). Aceasta înseamnă că în bună parte gradul mare de fragmentare se datorează locuirilor ulterioare sfârșitului epocii bronzului, dar și săpăturii pe secțiuni.

Suprafața ceramicii. Toate fragmentele au urme clare de **coroziune**, nu numai pe suprafața, ci și în spărtură, fapt ce arată că, înainte de a fi fost acoperite cu pământ, au fost îndelung **expuse la intemperii**. Direcțiile diferite de coroziune vizibile pe fragmentele de pe pl. 3/3 arată că vasul era spart înainte de expunerea la intemperii, iar fragmentele sale împrăștiate. Singurele fragmente a căror coroziune pare să vină mai mult din uzură decât din expunere la factori naturali sunt cele aparținând unei cățui/capac (Pl. 1/7) și unui fragment de buză provenind de la un vas de formă nedeterminabilă (neilustrat). În cazul pl. 2/3 nu este clar dacă pe suprafață se văd resturi de decor striat sau urme generate prin coroziune.

Unele fragmente au avut inițial un slip și au fost netezite (Pl. 1/8; 2/1–2, 4; 3/7-8); în urma corodării nu a mai rămas decât aspectul compact și regulat al suprafeței. Celelalte au suprafețele poroase; cu tot gradul avansat de coroziune se poate spune că așa au fost și inițial.

Arderea este în toate cazurile inegală (chiar și cioburile mici au diverse pete de culoare pe suprafață).

52 de fragmente au fost arse oxidant (cele mai multe au diverse nuanțe de roșu; unele sunt și brun-gălbui);

- 7 fragmente (provenind din două vase) sunt arse oxidant la exterior, reducător la interior: negru/cărămiziu (Pl. 2/1) și cărămiziu/cenușiu închis (Pl. 1/10);
- 1 fragment pare ars predominant reducător la exterior, slab oxidant la interior (Pl. 3/8);
- un vas întreg și un fragment au fost arse reducător pe ambele fețe (au diverse nuanțe de negru și negru-brun: pl. 1/8; 2/2).

Miezul pereților vaselor este negru, cu excepția câtorva fragmente care au aceeași culoare ca la suprafață: cărămizii (Pl. 1/4; 2/4; 3/7) sau cenușii (Pl. 1/10).

Pasta poate fi încadrată în mare în următoarele categorii (determinate macroptic):

- lut cu paiete de mică, cioburi pisate de cca 2–3 mm (uneori și < 5 mm) și cu oarecare nisip/pietriș foarte mărunț în pastă (49 de fragmente);
- lut cu paiete de mică și mult nisip foarte fin; din cauza coroziunii, suprafața este acum ușor abrazivă (două fragmente din două vase: pl. 1/10-11);
- lut cu paiete de mică și mult nisip grosier/pietriș mărunț (<2 mm) (8 fragmente din 7 vase: pl. 1/6, 9–10; 2/4; pl. 3/1, 6-7).

Un singur fragment poate fi încadrat în ceea ce jargonul arheologic numește pastă fină (Pl. 1/11); altele două-trei (Pl. 1/6, 10; 3/7) s-ar încadra într-o categorie intermediară; restul sunt mai degrabă grosiere. Cele din urmă arată însă cu totul diferit din cauza compoziției pastei: unele cu cioburi pisate, altele fără, dar cu mult nisip.

Datarea. Singurul element databil este ceramica însăși și aceasta numai prin analogia cu alte situri din zonă. Pentru că cea mai mare parte a ceramicii este de uz comun, în stare avansată de coroziune și puternic fragmentată, numai o parte redusă a sa poate fi încadrată cronologic.

1. Bronzul timpuriu sau mijlociu. Câteva fragmente între care cioburile de la pl. 1/10; 3/4 se pot încadra, după factură, atât în Bronzul timpuriu, cât și în Bronzul mijlociu.

2. Bronzul târziu, etapa mai veche. Două fragmente se încadrează în această perioadă: pl. 1/11, 3/1. Fragmentul decorat cu linii făcute prin împunsături succesive fine și încrustate apoi cu substanță albă (Pl. 1/11) este tipic pentru ceramica Fundeni–Govora (de ex.: Cățelu

Nou³⁵) și se încadrează înainte de 1400 a. Chr., posibil și câteva decenii mai târziu³⁶.

3. Bronzul târziu, etapa recentă.

- Kantharos-ul recuperat aproape întreg este bine cunoscut în ceramica Zimnicea-Plovdiv³⁷, între altele de la: Zimnicea (Mormântul 60)³⁸, Popești, stratul Br. III³⁹, Căscioarele⁴⁰. Stratigrafia de la Popești și datarea cu radiocarbon a locuirii premergătoare, plasează ceramica de acest fel cândva după 1400 a. Chr.⁴¹ și înainte de cea mai veche ceramică canelată din zonă (Zimnicea⁴², Căscioarele⁴³). Câteva date radiocarbon obținute pentru ceramică similară din centrul Bulgariei (dar nu pentru probe asociate cu kantharoi ca cel de la Pantelimon) plasează grupul Zimnicea-Plovdiv în secolul al XIV-lea–începutul secolului al XII-lea a. Chr.⁴⁴.

- fragmentele provenind de la un vas-sac cu brâu alveolar sub buză și mică aplicație alveolată pe partea superioară a corpului are analogii în așezarea de tip Coslogeni de la Ulmu⁴⁵ și se plasează și el în această perioadă;

- fragmentul de vas decorat cu aplicație în formă de potcoavă este similar cu fragmentele cunoscute în așezările Coslogeni de la Ulmu⁴⁶ și Ceacu⁴⁷.

În general, ceramica acestei perioade, indiferent de calitate, se caracterizează prin raritatea suprafețelor poroase: acestea sunt acoperite cu un slip gros și netezit de cele mai multe ori până la luciu.

---

³⁵ Leahu 1965, fig. 31/5.

³⁶ Palincaș 1996, p. 249–251, 280.

³⁷ Denumirea nu este poate cea mai potrivită, pentru că vasele cele mai tipice din necropola de la Zimnicea se găsesc rareori în așezări. Atunci când am propus-o însă doream să nu introduc nume noi în literatura de specialitate. Poate că denumirea de Radovanu ar fi fost mai potrivită, dar asta ar fi însemnat să fac apel nu la materialul publicat, ci la cel văzut de mine în expoziția Muzeului din Oltenița și a cărei relație cu materialul publicat nu-mi este cunoscută. Vezi totuși Morintz 1985, fig. 8/4, 8, 11–12, pentru asemănarea cu kantharos-ul aici în discuție.

³⁸ Alexandrescu 1973, pl. 8/16.

³⁹ Palincaș 1996, fig. 5/5; 6/2.

⁴⁰ Palincaș 1997, fig. 2/1–3; 3/4; 7/5.

⁴¹ Palincaș 1996, p. 280 și *passim*.

⁴² Alexandrescu 1978, p. 123–124.

⁴³ Palincaș 1999.

⁴⁴ Stefanovici, H. A. Bankoff 1998, p. 279. Datarea arheomagnetică a aceluiași strat: 1230–1160 B.C. (Jordanova, M. Kovačeva 1998, p. 339–347).

⁴⁵ Morintz 1978, fig. 69/3–4, 7, 11–12).

⁴⁶ *Ibidem*, fig. 69/6; 73/8.

⁴⁷ *Ibidem*, fig. 64/5.

Fragmentele de la Pantelimon sunt atât de corodate încât această caracteristică se mai poate vedea numai pe suprafețe minuscule.

1. Hallstatt-ul timpuriu: Fragmentul de umăr de vas piriform (Pl. 3/7) are analogii la Popești (stratul Ha I 1) și se încadrează în ceea ce s-a numit provizoriu “Pre-Basarabi de tip Novaci”. Se datează aproximativ în secolul al X-lea a. Chr.⁴⁸.

2. Hallstatt-ul mijlociu: Fragmentul de buză răsfrântă spre exterior și decorată cu creștături oblice spre dreapta (Pl. 3/6) are analogii aproximative în cultura Basarabi⁴⁹. Dacă încadrarea este corectă, atunci se datează cândva între mijlocul secolului VIII–mijlocul secolului al VII-lea a. Chr.⁵⁰. Ar putea însă aparține și unei perioade puțin mai vechi – așa-numitul Hallstatt Pre-Basarabi - slab cunoscută în zonă.

3. Latène. Aici se încadrează fragmentele de cățuie sau capac (Pl. 1/7), precum și fragmentul de chiup (Pl. 1/9).

PIESA DE SILEX

Este o lamă de silex (Pl. 3/2) galben-cenușiu retușată pe ambele margini și la capătul distal. Marginea din stânga are retușe denticulate și luciu evident. Într-o a doua fază pare să fi fost folosită ca gratoar. A fost găsită între resturile unei locuințe din secolul al XIX-lea. Este compatibilă cu toate etapele epocii bronzului reprezentate în sit. Cele mai apropiate analogii sunt piesele denticulate de tip fierăstrău de la Cernica⁵¹ și Novaci⁵², piesa cu capetele trunchiate și retușate de la Coslogeni⁵³ și gratoarul de la Novaci⁵⁴.

CARACTERUL SITULUI PREISTORIC

Puținătatea observațiilor - determinate de caracterul sitului și de starea sa în momentul cercetării -, puținătatea materialului și gradul său mare de fragmentare - datorat în parte săpării pe secțiuni - fac imposibilă determinarea caracterului său: nu pot explica de ce a ajuns acest material pe platoul din Pantelimon. Cel puțin un fapt atrage însă atenția: lipsa oaselor. Ceramica provine din epoci foarte diferite și totuși niciodată nu a ajuns aici împreună cu oase de animale. Desigur, ar fi fost interesant de știut dacă era asociată cu semințe (lemn nu s-a observat în timpul săpăturii).

---

⁴⁸ Palincaș 1999.

⁴⁹ Cârcea: Vulpe 1986, fig. 5/9–10, 12–13; București-Ciurelu: Vulpe 1986, fig. 15/9–10.

⁵⁰ Vulpe 1965, p. 124.

⁵¹ Păunescu 1970, fig. 48/3.

⁵² *Ibidem*, fig. 48/7.

⁵³ *Ibidem*, fig. 50/1.

⁵⁴ *Ibidem*, fig. 49/6.

Situl merită însă atenție cel puțin pentru că el reprezintă un indiciu pentru activități umane, după toate aparențele, de scurtă durată, și care, din cauza urmelor modeste, rămân de obicei în afara atenției specialiștilor. Este evident că și asemenea situații merită cercetate în suprafață și cât mai complet, pentru că altminteri, numai pe baza siturilor cu material bogat, imaginea noastră despre o epocă anume este inevitabil distorsionată.

Secolele III – IV p. Chr.

Fragmente ceramice aparținând acestei epoci au fost descoperite în patru secțiuni, materialele concentrându-se în partea sud-vestică a săpăturii, acolo unde a fost identificat și singurul complex. În Secțiunea IV, carourile 6–9, în stratul de pământ aflat sub arabilul deranjat de butucii de viță de vie, au apărut foarte multe fragmente ceramice care sugerau apartenența la umplutura unei locuințe. Ipoteza ne-a fost confirmată prin delimitarea unei zone de șase metri lungime, care s-a adâncit cu 0,25 m în pământul viu și care indică o locuință semi-adâncită (pe profil s-a conturat pe o adâncime de 0,50 m, la care se adaugă cei 0,25 m, care au fost adânciți). Pentru cercetarea acestei locuințe am trasat, spre sud, la o depărtare de numai un metru, Secțiunea V. În carourile corespunzătoare au continuat să apară fragmente ceramice, dar în grund nu am putut surprinde nimic, fapt ce sugerează că locuința continuă sub profilul de Nord al Secțiunii IV. Situația s-a complicat prin descoperirea unui număr mare de fragmente ceramice din secolele VI-VII, care aparțin unei locuințe de suprafață ce suprapune complexul din secolele III-IV și care, la rândul ei, a fost distrusă de cultura de viță de vie. Informațiile rezultate din observarea profilelor celor două secțiuni, a grundului din Secțiunea IV, coroborate cu numărul mare de fragmente ceramice descoperite, ne permit să presupunem că aici a fost o locuință semi-adâncită; din păcate nu am surprins podeaua și nici vreun indiciu referitor la instalația de încălzire și preparare a hranei.

Ceramica lucrată cu mâna (clm): părți superioare de vas⁵⁵

Fragmentele ceramice lucrate cu mâna sunt realizate dintr-o pastă care conține pietricele de dimensiuni variabile (1-5 mm), nisip și mică. Rar, apar și fragmente care fie nu conțin pietricele, fie au cioburi pisate în pastă. Cantitatea destul de mare de pietricele face ca suprafața vaselor să aibă un aspect zgrunțuros. Execuția este destul de neîngrijită, vasele având destule mici deformări ale formei. Culoarea

---

⁵⁵ Prezentarea descoperirilor din secolele III-IV și VI-VII p. Chr. se datorează lui Andrei Măgureanu (Gh. M.-A.).

este cărămizie cu nuanțe determinate de o ardere mai mult sau mai puțin corectă. În spărtură, vasele prezintă culoarea negricioasă, efect al unei arderi incomplete. Nu există decor.

Tipologic, conform morfologiei buzei, avem:

1. buză foarte scurtă, îngroșată spre exterior (nr. catalog 4-5);
2. buză scurtă, evazată spre exterior (nr. cat. 3);
3. buză lungă, ușor evazată spre exterior (nr. cat. 6-7);
4. buză foarte lungă, evazată mult spre exterior (nr. cat. 1-2).

nr. cat. 1: clm; D buză=30 cm; pietricele (3-5 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică neîngrijită; culoare cărămiziu, negricios în spărtură (Pl. 4/9);

nr. cat. 2: clm; D buză=16 cm; pietricele (1 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică neîngrijită; culoare cărămiziu la exterior, cenușiu la interior (Pl. 4/8);

nr. cat. 3: clm; D buză=? cm; pietricele, nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică neîngrijită; culoare cărămiziu, negricios în spărtură (Pl. 4/3);

nr. cat. 4: clm; D buză=15 cm; pietricele (1-3 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică neîngrijită; culoare cărămiziu, negricios în spărtură (Pl. 4/2);

nr. cat. 5: clm; D buză=16 cm; pietricele (1-3 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică neîngrijită; culoare cărămiziu, negricios în spărtură (Pl. 4/1);

nr. cat. 6: clm; D buză=20 cm; pietricele și cioburi pisate (1-4 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică neîngrijită; culoare cărămiziu (Pl. 4/6);

nr. cat. 7: clm; D buză=20 cm; pietricele și cioburi pisate (1-4 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică neîngrijită; culoare cărămiziu la interior, negricios la exterior (Pl. 4/7);

Ceramica lucrată la roată (clr): părți superioare de vase

Fragmentele ceramice lucrate la roată sunt realizate dintr-o pastă care conține pietricele de dimensiuni variabile (1-4 mm), nisip și mică. Rar, apar și fragmente care nu conțin pietricele. Cantitatea destul de mare de pietricele face ca suprafața vaselor să aibă fie un aspect zgrunțuros, în cazul în care pietricelele depășesc 2 mm, fie unul aspru când pietricelele sunt mai mici și tehnica de realizare este mai îngrijită. Finisarea este destul de atentă, doar într-un caz fiind observate mici neatenții. Culoarea este cărămizie, existând însă și vase cenușii. În spărtură, vasele prezintă diverse culori: negricios, cenușiu sau cafeniu, efect al unei arderi incomplete.

Două sunt tipurile întâlnite:

1. buză scurtă, evazată, îngroșată și rotunjită spre exterior, cu o ușoară șanțuire interioară (nr. cat. 2);
2. buză scurtă, evazată, îngroșată spre exterior, fapt marcat printr-o șanțuire (nr. cat. 1, 3);

nr. cat. 1: clr; D buză=16 cm; pietricele, nisip, mică; aspect aspru, tehnică îngrijită; culoare cenușie, decor din striuri paralele (Pl. 5/6);

nr. cat. 2: clr; D buză=23 cm; pietricele, nisip, mică; aspect aspru, tehnică îngrijită; culoarea este cărămizie pe partea exterioară și cenușie la interior (Pl. 5/2);

nr. cat. 3: clr; D buză=14 cm; pietricele (1-3 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică îngrijită; culoarea este cărămizie la suprafață, negricioasă în spărtură (Pl. 5/7);

nr. cat. 4: clr; D buză=20 cm; nisip, mică; aspect fin, tehnică îngrijită; culoarea este cărămiziu deschis;

Din această categorie menționăm un fragment ceramic din corpul unui vas realizat dintr-o pastă semifină ce conține nisip și mică, foarte rar apar și pietricele; pasta este omogenă și uniform arsă; culoarea este cenușie, cu pete negricioase de ardere secundară, în spărtură este cafeniu; decorul e reprezentat de coaste paralele, dispuse orizontal pe umărul vasului (Pl. 9/2).

Ceramica lucrată cu mâna (clm): părți inferioare de vase

Fragmentele ceramice lucrate cu mâna sunt realizate dintr-o pastă care conține pietricele de dimensiuni variabile (3-5 mm), nisip și mică. Rar, apar și fragmente care conțin și cioburi pisate în pastă. Cantitatea destul de mare de pietricele face ca suprafața vaselor să aibă un aspect zgrunțuros. Execuția este destul de neîngrijită, vasele având destule mici deformări ale formei. Culoarea este cărămizie cu nuanțe determinate de o ardere mai mult sau mai puțin uniformă. În spărtură, vasele prezintă culoarea negricioasă, efect al unei arderi incomplete.

Tipologic avem următoarele:

1. fund puțin mai gros ca pereții, prezintă o talpă puternică, este convex (nr. cat. 1);

2. fund mult mai gros ca pereții, talpă mică, drept (nr. cat. 2).

nr. cat. 1: clm; D bază=14 cm; pietricele și cioburi pisate (3-5 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică neîngrijită; culoare cărămiziu la exterior, negricios în spărtură (Pl. 7/4);

nr. cat. 2: clm; D bază=? cm; pietricele, nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică neîngrijită; culoare cărămiziu la exterior, negricios în spărtură (Pl. 6/7);

Ceramica lucrată la roată (clr): părți inferioare de vase

Fragmentele ceramice lucrate la roată sunt realizate dintr-o pastă care conține nisip și mică. Rar, apar și fragmente care conțin calcar sau pietricele. Aspectul vaselor este fie fin, fie aspru, depinzând de granulația nisipului folosit în compoziția pastei. Execuția este destul de îngrijită. Totuși există cazuri în care au fost observate mici neatenții. Culorile întâlnite sunt: cărămiziu, negricios și cenușiu, aceasta din urmă fiind culoarea dominantă. În spărtură, vasele prezintă diverse culori: negricios sau cafeniu, dar de cele mai multe ori arderea este completă, culoarea fiind uniformă.

Tipologic avem următoarele:

1. fund de aceeași grosime ca pereții, drept, cu inel masiv (nr. cat. 1);

2. fund mai gros ca pereții, drept, cu ușor început de picior (nr. cat. 2, 8, 11);

3. fund mai gros ca pereții, drept, cu inel slab conturat (nr. cat. 3);
  4. fund mai gros sau egal cu pereții, convex, cu inel clar conturat și evazat, cu umbo la exterior (nr. cat. 4);
  5. fund mai gros ca pereții, drept, cu inel, cu un umbo la interior (nr. cat. 5);
  6. fund mai subțire sau egal cu pereții, concav, cu un început de talpă (nr. cat. 6);
  7. fund mai subțire, drept, cu inel delimitat de fund printr-o șanțuire (nr. cat. 7);
  8. fund foarte subțire, ușor concav, picior lung (nr. cat. 9);
- nr. cat. 1: clr; D bază=9 cm; nisip, mică, rar calcar; aspect semifin, tehnică îngrijită; culoare cenușiu deschis; inelul a fost modelat neglijent (Pl. 7/7);
- nr. cat. 2: clr; D bază=14 cm; nisip, mică; aspect semifin, tehnică îngrijită; culoare cărămiziu deschis (Pl. 6/5);
- nr. cat. 3: clr; D bază=5 cm; nisip, mică, foarte rare pietricele de 2-3 mm; aspect semifin, tehnică îngrijită; culoare negricios (Pl. 7/3);
- nr. cat. 4: clr; D bază=5,5 cm; nisip, mică; aspect fin, tehnică îngrijită; culoare cenușiu; la interior, culoarea este mai deschisă (Pl. 7/8);
- nr. cat. 5: clr; D bază=11 cm; nisip, mică; aspect fin, tehnică îngrijită; culoare cenușiu (Pl. 7/5);
- nr. cat. 6: clr; D bază=10 cm; nisip, mică; aspect aspru, tehnică îngrijită; culoare cenușiu deschis pe partea exterioară și cafeniu la interior (Pl. 7/1);
- nr. cat. 7: clr; D bază=12 cm; nisip, mică; aspect fin, tehnică îngrijită; culoare cenușiu (Pl. 7/6);
- nr. cat. 8: clr; D bază=14 cm; nisip, mică, foarte rare pietricele; aspect fin, tehnică îngrijită; culoare cenușiu (Pl. 6/1);
- nr. cat. 9: clr; D bază=17 cm; nisip, mică; aspect fin, tehnică îngrijită; culoare cenușiu deschis (Pl. 7/9);
- nr. cat. 10: clr; D bază=6 cm; nisip, mică; aspect fin, tehnică îngrijită; culoare cenușiu, surprinde grosimea foarte mare a fundului, precum și modelarea sa destul de neîngrijită (Pl. 6/6);

CASTROANE

Fragmente ceramice lucrate doar la roată, sunt realizate dintr-o pastă care conține ca degresanți nisip și mică. Granulația fină a nisipului și omogenitatea pastei fac ca vasele să aibă un aspect fin, chiar dacă într-un caz apar și rare pietricele. Execuția este îngrijită, în unele cazuri păstrându-se și urme de slip. Majoritatea vaselor sunt cenușii, dar există și fragmente cafenii sau cărămizii. În toate cazurile se remarcă faptul că spărtura vasului are o altă culoare față de partea exterioară.

Tipologic, conform profilului buzei vaselor, sunt prezente trei tipuri:

1. buza îngroșată atât la interior cât și la exterior, având în secțiune forma literei „T”. În toate cazurile este rotunjită. Într-

un singur caz se observă fațetări ale părții superioare. Decorul acestui tip constă într-o linie orizontală, excizată la aproximativ 2 cm sub buză. Un singur exemplar are linia excizată, dublată de o linie incizată (nr. cat. 1-4, 6-8);

2. buza îngroșată doar la exterior. În acest caz fragmentul nu prezintă decor (nr. cat. 9);

3. buza este frântă spre exterior. Decorul constă din linii orizontale excizate, dispuse pe corpul vasului și dintr-un mic „prag” prezent pe buză (nr. cat. 5).

nr. cat. 1: clr, D buză=30 cm; nisip, mică, accidental pietricele; aspect fin; culoarea este cărămiziu, cu slip brun, cenușiu în spărtură; decorul constă din benzi orizontale lustruite și linie orizontală excizată (Pl. 8/4);

nr. cat. 2: clr, D buză=26 cm; nisip, mică; aspect fin; culoarea este cărămiziu deschis și cărămiziu mai închis în spărtură; decorul constă într-o linie excizată, orizontală (Pl. 8/1);

nr. cat. 3: clr, D buză=30 cm; nisip, mică; aspect fin; culoarea este cenușiu; decorul constă într-o linie excizată, orizontală (Pl. 8/3);

nr. cat. 4: clr, D buză=30 cm; nisip, mică; aspect fin; culoarea este cenușiu; decorul constă într-o linie excizată orizontală (Pl. 8/2);

nr. cat. 5: clr, D buză=29 cm; nisip, mică; aspect fin; culoarea este cenușiu; decorul constă din două linii excizate, paralele, orizontale (Pl. 8/8);

nr. cat. 6: clr, D buză=30 cm; nisip, mică; aspect fin; culoarea este cafenie; decorul constă într-o linie excizată orizontală (Pl. 8/6);

nr. cat. 7: clr, D buză=26 cm; nisip, mică; aspect fin; culoarea este cafenie (Pl. 8/7);

nr. cat. 8: clr, D buză=30 cm; nisip, mică; aspect semifin; culoarea este cenușiu-negricios, în spărtură prezintă, dinspre exterior spre interior, un strat cărămiziu urmat de unul cafeniu; decorul constă într-o linie excizată, orizontală (Pl. 8/5);

nr. cat. 9: clr, D buză=22 cm; nisip, mică; aspect semifin; culoarea este negricios, în spărtură prezintă, dinspre exterior spre interior, un strat cenușiu urmat de unul negricios; decorul constă într-o linie excizată, orizontală (Pl. 8/9).

Ceramica de import

Ceramica lucrată la roată (clr): părți superioare de vase

Este vorba despre două fragmente ceramice

Unul aparținând unei amforete (?), cu diametrul estimat la buză de 10 cm; este realizat dintr-o pastă ce conține caolin; suprafața are un aspect semifin; pasta este omogenă și arsă uniform; culoarea este cafeniu-albicioasă (Pl. 9/4).

Al doilea aparține unei amfore; este realizat dintr-o pastă ce conține nisip și foarte rar mică; pasta este omogenă, fapt ce conferă suprafeței un aspect fin; foarte bine ars; culoarea este cărămiziu; decorat cu coaste (Pl. 9/3).

Secolele VI - VII

Pentru secolele VI–VII descoperirile se reduc numai la fragmente ceramice, majoritatea lucrate cu mâna. Fragmente ceramice aparținând acestui grup au fost descoperite în trei secțiuni

IV, V și VII, descoperirile concentrându-se în partea sud-vestică a săpăturii întâmplător în aceeași zonă cu principala concentrare a ceramicii din secolele III-IV.

Ceramica lucrată la roată

Fragmentele ceramice lucrate la roată sunt realizate dintr-o pastă care conține pietricele, nisip și mică. Cantitatea destul de mare de pietricele face ca suprafața vaselor să aibă un aspect zgrunțuros. Execuția este destul de îngrijită. Culoarea este cărămizie, iar în spărtură, cenușie.

Ceramica lucrată la roată (clr): părți superioare de vase.

Tipologic avem:

1. buză scurtă, evazată, îngroșată și rotunjită la exterior (nr. cat. 1, 3);
  2. buză scurtă, ușor evazată, îngroșată și la interior ca și la exterior (nr. cat. 2);
  3. buză scurtă, evazată, îngroșată spre exterior, fapt marcat printr-o șanțuire (nr. cat. 4);
- nr. cat. 1: clr; D buză=24 cm; pietricele (1 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică îngrijită; culoare cărămiziu, negricios în spărtură (Pl. 5/3);
- nr. cat. 2: clr; D buză=24 cm; nisip, mică; aspect fin, tehnică îngrijită; culoare cărămiziu deschis (Pl. 5/4);
- nr. cat. 3: clr; D buză=14 cm; pietricele, nisip, mică; tehnică îngrijită; culoarea este cărămizie la suprafață, cenușie în spărtură (Pl. 5/5);
- nr. cat. 4: clr; D buză=14 cm; pietricele (1-4 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică neîngrijită; culoare cărămiziu ?, puternic ars secundar, la cenușiu-negricios (Pl. 5/8);

Ceramica lucrată cu mâna

Fragmentele ceramice lucrate cu mâna sunt realizate dintr-o pastă care conține pietricele de dimensiuni variabile (1-4 mm), nisip și mică. Cantitatea destul de mare de pietricele face ca suprafața vaselor să aibă un aspect zgrunțuros. Execuția este destul de neîngrijită, vasele având destule mici deformări ale formei. Culoarea este cărămizie cu nuanțe determinate de o ardere mai mult sau mai puțin corectă. În spărtură, vasele prezintă culoarea negricioasă, efect al unei arderi incomplete.

Singurul vas cu profil întregibil identificat a fost o tupsie (Pl. 9/1). Lucrată cu mâna, neglijent modelată, cu pietricele mari în compoziția pasteii, tipsia este o apariție singulară în situl analizat, dar nu și în peisajul epocii. Toate așezările identificate și cercetate au în repertoriul ceramic această formă.

Ceramica lucrată cu mâna (clm): părți superioare de vase.

Tipologic avem:

1. buză scurtă, evazată, rotunjită (nr. cat. 1, 3);
2. buză lungă, evazată, ușor îngroșată la exterior, fapt marcat printr-o ușoară șanțuire (nr. cat. 2);
3. buză lungă, evazată, cu margine ușor răsfrântă (nr. cat. 4);

nr. cat. 1: clm; D buză=26 cm; pietricele (1-3 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică neîngrijită; culoare cărămiziu, negricios în spărtură (Pl. 4/5);

nr. cat. 2: clm; D buză=30 cm; pietricele (3-5 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică îngrijită; culoare cărămiziu la exterior, negricios în spărtură, cenușiu la interior (Pl. 4/10);

nr. cat. 3: clm; D buză=22 cm; pietricele, nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică îngrijită; culoare cărămiziu la exterior, cenușiu în spărtură (Pl. 4/4);

nr. cat. 4: clm; D buză=20 cm; pietricele, nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică îngrijită; culoare cărămiziu (Pl. 4/11).

Ceramica lucrată cu mâna (clm): părți inferioare de vase.

Tipologic aparține unui tip cu două variante:

1. fund mai gros ca pereții, drept, cu ușor început de picior (nr. cat. 2);
2. fund egal cu pereții, drept, cu talpă (nr. cat. 1);

nr. cat. 1: clm; D bază=16 cm; pietricele, nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică îngrijită; culoare cărămizie la exterior, cenușie în spărtură (Pl. 6/4);

nr. cat. 2: clm; D bază=? cm; pietricele, cioburi pisate; aspect zgrunțuros, tehnică neîngrijită; culoare cărămizie la exterior, negricios în spărtură (Pl. 6/2);

Ceramica lucrată la roata înceată (clrî): părți inferioare de vase

Fragmentele ceramice lucrate la roata înceată sunt realizate dintr-o pastă care conține nisip și mică, rar și cioburi pisate. Nisipul cu granulație mare și cioburile pisate fac ca suprafața vaselor să aibă un aspect zgrunțuros. Execuția este destul de îngrijită. Culoarea este fie cărămizie, fie cenușiu-negricios. În spărtură apare culoarea cenușiu.

Tipologic avem:

1. fund mai subțire sau egal cu pereții, concav (nr. cat. 1);
2. fund mai gros ca pereții, drept, cu talpă (nr. cat. 2);

nr. cat. 1: clrî ?; D bază=15 cm; pietricele (1-5 mm), nisip, mică; aspect zgrunțuros, tehnică îngrijită; culoare cenușiu-negricios, în spărtură cenușiu deschis (Pl. 7/2);

nr. cat. 2: clrî; D bază=10 cm; pietricele (1-4 mm), nisip, mică, foarte rare cioburi pisate; aspect aspru, tehnică neîngrijită; culoare cărămizie uniform la pereți și ușor cenușie în spărtura fundului vasului (Pl. 6/3);

CONCLUZII

Săpătura de salvare de la Pantelimon a identificat, pentru prima jumătate a mileniului I p. Chr., două momente de locuire: unul databil în secolele III-IV și un al doilea din secolele VI-VII.

În lipsa altor argumente decât cele ceramice, datarea celor două etape a fost propusă, în special, pe baza a două categorii ceramice: castroanele pentru prima etapă, respectiv tipsia pentru cea de a doua.

În privința primei categorii observăm că respectivele tipuri de buze identificate au corespondent în așezări databile în secolul III cum ar fi cele de la Militari-Câmpul Boja⁵⁶, Străulești-Măicănești⁵⁷, pentru secolele III-IV la Timișoara-Freidorf⁵⁸, Hodoni-Pustă⁵⁹ sau la Moldova Veche⁶⁰, iar pentru secolul IV, în fortificația de la Sadovetz⁶¹. La aceste argumente se mai adaugă faptul că morfologia părților superioare și inferioare de vase (oale sau căni/ulcioare), precum și caracteristicile de pastă și culoare sunt specifice epocii, dar greu de atribuit tranșant culturii secolului III - Chilia-Militari - sau celei din secolul IV - Sântana de Mureș-Cerneahov. Pentru localizarea principalelor situri din secolele III-IV vezi pl. II (1-Câmpul Boja; 2-Cățelu; 3-Cercul Militar; 4-Crângași; 5-Curtea Veche, str. Blănari; 6-Dămăroaia; 7-Dealul Piscului; 8-Fundenii Doamnei; 9-Lacul Tei; 10-Pantelimon; 11-Piața de Flori; 12-Radu Vodă; 13-Roșu; 14-str. Soarelui; 15- Străulești-Măicănești).

Pentru cel de-al doilea interval cronologic, apariția tipsiei printre materiale este un argument pentru o încadrare în secolele VI-VII. Rotunde sau ovale, tipsiile fac parte dintre cele mai răspândite forme ceramice ale epocii. Pentru spațiul dintre Carpați și Dunăre menționăm descoperirile de la Gropșani-Gura Gurgotei⁶², Gropșani-Ovrei⁶³, Radovanu⁶⁴, Șirna⁶⁵, Sfîntești⁶⁶, Bozieni⁶⁷, Dulceanca II⁶⁸,

---

⁵⁶ Zirra, Cazimir 1963, fig. 10/7; Negru, Schuster, Moise 2000, pl. 49/6-7, pl. 65/4, pl. 70/1, pl. 86/6.

⁵⁷ Constantiniu, Panait 1968, fig. 3/5.

⁵⁸ Benea 1996, fig. 58/1-6.

⁵⁹ Bejan 1995, pl. 11/2.

⁶⁰ *Ibidem*, pl. IV/5.

⁶¹ Vagalinski 2002, p. 117, fig. 58/1-4.

⁶² Popilian, Nica 1997, p. 14-35.

⁶³ *Ibidem*, p. 113.

⁶⁴ Comșa 1975, p. 338-339.

⁶⁵ Olteanu, N. Neagu, V. Nicolae 1993, p. 347.

⁶⁶ Dolinescu-Ferche 1967, fig. 5/4.

⁶⁷ Teodorescu 1971, p. 108.

⁶⁸ Dolinescu-Ferche 1986, p. 121-154.

Dulceanca IV⁶⁹, Străulești-Lunca⁷⁰, București-Ciurel⁷¹, București-Cățelul Nou⁷², București-Pantelimon 3⁷³, București-Mihai-Vodă⁷⁴, București-Câmpul lui Boja⁷⁵, Băneasa-La Stejar⁷⁶, Cândești⁷⁷ și posibil la Dulceanca I⁷⁸. Pentru localizarea principalelor situri din secolele VI-VII vezi pl. II (1- Băneasa-La Stejar; 2- Câmpul Boja; 3- Cățelul Nou; 4-Chitila; 5-Ciurel; 6- Curtea Veche; 7-Dămăroaia; 8-Dealul Văcărești; 9-Foișorul Mavrocordaților; 10-Lunca Bârzești; 11-Pantelimon; 12-Piața de Flori; 13-str. Soldat N. Ghivan; 14-Străulești-Lunca; 15- Străulești-Măicănești; 16-Tei; 17-Vitan).

Argumentul este insuficient pentru o datare mai fină, însă puținătatea fragmentelor lucrate la roată, ca și prezența unor fragmente lucrate la roata înceată, ar fi elemente pentru o datare mai restrânsă către sfârșitul secolului al VI-lea și începutul celui de al VII-lea.

Secolele X-XI

Descoperirile arheologice din feudalismul timpuriu sunt destul de puțin prezente în zona cercetată. Inventarul arheologic este reprezentat, în exclusivitate, de vase ceramice în stare fragmentară: Secțiunea II – cinci fragmente de vase borcan diferite (caroul 8, până la adâncimea de -0,25 m) (Pl. 10/3), un fragment de buză de la o oală lucrată din pastă fină, de culoare roșcată-maronie (caroul 23, adâncimea de -0,20–0,45 m) (Pl. 10/2) și în Secțiunea VII - caroul 28, între -0,25-0,40 m (Pl. 10/1).

În Secțiunea II, chiar în primul carou, lângă profilul de sud, la -0,70 m adâncime, s-au conturat două gropi (acestea au fost numerotate în ordinea cercetării) și o parte din vatra unui cuptor. Pentru dezvelirea lor completă s-a trasat, spre sud, Caseta 1, cu o lungime de 7 m și o lățime de 3 m.

Cuptoarele 1-2 (Fig. 4/3, pl. VII)

La -0,50 m adâncime a fost surprinsă o vatră din lut, de formă circulară, foarte bine arsă: ea se mai păstra pe o lungime de 0,93 m, spre vest fiind suprapusă și secționată de Groapa nr. 1. Vatra aparține unui cuptor amenajat în lut, ai cărui pereți au fost distruși; datarea în

---

⁶⁹ Dolinescu-Ferche 1992, p. 125-170.

⁷⁰ Constantiniu 1963, p. 90.

⁷¹ Dolinescu-Ferche 1979, p. 179-230.

⁷² Leahu 1963, fig. 28.

⁷³ Turcu 1971, fig. 2/5.

⁷⁴ Diaconu 1958, p. 452.

⁷⁵ Zirra, Cazimir 1963, fig. 15/12-13.

⁷⁶ Constantiniu 1965, p. 89-95.

⁷⁷ Teodorescu, Nicolae 1994, p. 312.

⁷⁸ Dolinescu-Ferche 1974, p. 75, L. 9.

secolele X–XI este asigurată de două panse de vase borcan. Una dintre ele este decorată cu incizii fine, trasate pe toată suprafața. Această vatră a fost refăcută peste vatra unui cuptor mai vechi, care s-a păstrat doar pe lungimea de 0,27 m, restul fiind secționat și distrus de Groapa 1. După o perioadă de funcționare, prima vatră a fost acoperită cu un strat de pământ galben, gros de 0,16 m, peste care a fost refăcută vatra Cuptorului 2. Descoperirea unor fragmente de vase borcane în jurul acestei instalații de foc sugerează că ne aflăm în fața unui cuptor menajer, amplasat într-o locuință de suprafață: toate fragmentele au fost descoperite între -0,20–0,40 m adâncime, în stratul afectat de rădăcinile viței de vie, situație stratigrafică care nu îngăduie decât formularea unor ipoteze.

Groapa 1 (Fig. 4/1-2, pl. VII)

În casetă a fost prins nivelul de la care a fost amenajată, respectiv la 0,50 m adâncime față de nivelul actual de călcare. Diametrul, la gură, este de 1,30 m și se adâncește până la -1,75 m. În umplutură au fost găsite doar câteva fragmente atipice de panse de vase borcan: un singur fragment, din zona umărului, prezintă o combinație de fascicule de linii ondulate și linii orizontale. Din relația stratigrafică dintre cele două cuptoare și Groapa 1, reiese că au existat cel puțin trei momente de locuire, marcate de cele trei amenajări: Cuptorul 1, Cuptorul 2 și Groapa 1.

Groapa 2 (Fig. 4/1-2, pl. VII)

O groapă de dimensiuni mai mari s-a conturat în vecinătatea estică a Cuptorului 2. Ea pare să aparțină aceleeași perioade, după cum sugerează cele două fragmente de vas borcan descoperite aici: o buză înaltă, evazată, cu marginea teșită oblic și un fragment de pansă decorat cu incizii orizontale, trasate cu pieptănul, pe toată suprafața. Este o groapă în formă de clopot, cu următoarele dimensiuni: adâncimea 1,20 m; diametrul la gură: 1,60 m; diametrul la fund: 1,80 × 1,75 m.

Vatra 1 (Pl. IX)

În Secțiunea III, în carourile 14–15, între 0,35–0,55 m adâncime, au apărut patru fragmente de vase borcan, decorate cu incizii și caneluri pe toată suprafața corpului. Dintre acestea remarcăm un fragment de buză evazată, cu marginea teșită oblic (Pl. 10/1). Acestea par să reprezinte umplutura unei locuințe, deranjată și distrusă de cultura de viță de vie. Această ipoteză pare confirmată de prezența unei instalații de foc în vecinătate: la adâncimea de 0,55 m a fost dezvelită o vatră deschisă, cu o formă aproape circulară (0,56×0,60 m), ușor adâncită spre est. Pe vatră a fost descoperit fundul unui vas borcan, decorat la partea inferioară cu un fascicol de

linii în val (Pl. 10/4). Caracteristicile și decorul vaselor borcan permit să apreciem că acest complex a funcționat în cursul secolelor X–XI.

Descoperirile ceramice din perioada feudalismului timpuriu aparțin unei singure forme: borcanul. Vasele sunt modelate la roata înceată, dintr-o pastă cu mult nisip care are în compoziție mică, cochilii pisate, pietricele mici. Sunt exemplare de dimensiuni mici și mijlocii, decorate cu fascicule de linii în val, dispuse mai ales în zona umărului (Pl. 10/3). În mod excepțional, acest decor apare și la partea inferioară a unui borcan găsit pe vatra din Secțiunea III (Pl. 10/4). Decorul caracteristic pentru vasele de la Pantelimon este reprezentat de linia orizontală trasată pe toată suprafața borcanului, prezentă sub forma unor incizii sau caneluri (Pl. 10/5) Numărul destul de mic de fragmente ceramice (circa 30), majoritatea atipice (fragmente de panse), constituie impedimente majore în încadrarea cronologică a momentelor de locuire din cultura Dridu. Dimensiunile mici și mijlocii ale vaselor-borcan, atenția deosebită acordată modului de realizare a decorului, constituie criterii pentru datarea acestei așezări în secolele X–XI. Procentul extrem de mic al vaselor lucrate din pastă fină, cu decor lustruit - un singur fragment de buză ((Pl. 10/2) - ar putea restrânge această încadrare cronologică în a doua jumătate a secolului al X-lea și la începutul secolului al XI-lea⁷⁹. Această datare rămâne, totuși, la nivelul simplei supoziții, așteptându-și confirmarea de la alte eventuale cercetări arheologice în zonă.

Secolul al XIX-lea.

Majoritatea complexelor de locuire descoperite pe amplasamentul cercetat datează de la începutul secolului al XIX-lea. Din această perioadă au fost surprinse cinci locuințe (bordeie) și cinci gropi menajere.

Locuința nr. 1, Secțiunea I, caseta 1, carourile 10-14 (Fig. 2, pl. IV, VI)

Pe toată lățimea secțiunii, în zona carourilor 11-13, la adâncimea de 1,10 m, s-a conturat o suprafață cu arsură. Pentru dezvelirea sa integrală, spre sud, s-a trasat o casetă cu lungimea de 8 m și lățimea de 3 m. Aici s-a putut cerceta o locuință cu dimensiunile de 5,50 m (latura est-vest) × 3,10 m (latura nord-sud). Pe latura de sud, la circa 1 m de colțul de vest, avea un cuptoraș mic din lut, cu o vatră lungă de 1 m și lată de circa 0,20 m. Cuptorașul era distrus în momentul descoperirii. Conturul locuinței a putut fi delimitat datorită incendiului, deoarece nu s-a surprins nici o suprafață de lut

---

⁷⁹ Pentru o trecere în revistă a descoperirilor din această perioadă vezi Constantiniu, Panait 1966, p. 3-24; Mănucu-Adameșteanu 1992, p. 57-74.

bătătorit care să indice podeaua și nici urme de scânduri sau pari incendiați.

Materialul ceramic este în stare fragmentară și provine din vase disparate, aflate în partea superioară a umpluturii. Ceramica este puțin numeroasă și, ca forme, întâlnim: borcanul, oala cu toartă, castronul și farfuria. Din punct de vedere cromatic predomină smaltul colorat în diferite nuanțe de verde, maro închis și roșcat. Ar mai putea fi menționat un fragment de pipă, de culoare roșu carmin.

Deoarece inventarul acestei locuințe a fost evacuat înainte de incendierea ei, nu pot fi trase concluzii relevante.

Într-o stare relativ bună (întregibil în proporție de 60%) se află un castron. Are fundul plat, cu o muchie profilată, pereți arcuiți și buza ușor evazată spre exterior. Suprafața interioară a castronului a fost acoperită cu smalt monocrom de culoare verde închis. Peste acest fond au fost trasate, cu smalt negru, cercuri concentrice care alternează cu linii în val. Dimensiunile castronului sunt următoarele: diametrul la bază: 8 cm; diametrul exterior la gură: 18 cm; înălțimea: 5 cm; grosimea pereților: 0,5 cm (Fig. 6/1, pl. 11/1).

Locuința nr. 2. Secțiunea II, caseta 2, carourile 26-28 (Pl. IV, VIII)

În carourile 26–28, între 0,60–0,80 m adâncime, au apărut trei vase smălțuite, întregi sau întregibile, care erau antrenate de o umplutură aflată deasupra unei suprafețe cu multă arsură. Pentru delimitarea acestui complex s-a trasat, spre nord, o casetă lată de 3,50 m și lungă de 4,50 m. În aceasta casetă, la -0,85 m adâncime, s-a conturat, cu claritate, o locuință cu laturile de 3,20 m (latura est-vest) × 3,30 m (latura nord-sud), care nu dispunea de nici o instalație de încălzire sau pregătire a hranei.

Locuința nr. 2 a fost distrusă de un incendiu puternic, care i-a determinat pe locatari s-o părăsească în grabă, fără a avea la dispoziție timpul necesar pentru a-și salva lucrurile. Din acest motiv au putut fi recuperate din umplutura sa cinci vase smălțuite, întregi sau întregibile (două ulcioare, două oale cu toartă și un borcan), restul materialului ceramic fiind afectat de incendiul care a provocat distrugerea locuinței.

Oala cu toartă este prezentă într-o varietate de dimensiuni, dar cu un spectru cromatic al smaltului minim. Păstrată intactă este o oală, de mici dimensiuni, cu buza răsfrântă spre exterior. Are culoarea roșie, dobândită prin arderea oxidantă în cuptor. Este decorată doar la partea superioară cu spirale, linii paralele și puncte realizate din humă de culoare albă. Toarta pornește de la buza vasului și se prinde de corp în zona maximei sale arcuiri. Dimensiuni:

diametrul gurii la exterior=11 cm; diametrul gurii la interior=7 cm; diametrul bazei=6,8 cm; diametrul în zona maximei arcuiri=12,2 cm; înălțime toartă=7 cm; lățime toartă=2,3 cm; grosime toartă=1 cm (Fig. 7/1-2, pl. 12/3).

Dintre buzele și fundurile de oale recoltate numai câteva sunt smălțuite la interior, predominând verdeața și smălțul incolor. Se mai adaugă cercuri concentrice la exterior, realizate din humă albă. În rest, culoarea este cea rezultată în urma arderii oxidante. Ca dimensiuni, predomină vasele mijlocii, cu diametrul la bază între 9 și 13 cm și cele mici, cu diametrul de 7 cm. Torțile au lățimi variate de la 3 la 4,3 cm. Excepție face o oală de mari dimensiuni, acoperită la interior cu smălț verde oliv. Dimensiuni: diametrul la gură=22 cm; diametrul la bază=15,5 cm; înălțimea=15,5 cm (Fig. 7/4, pl. 13/3).

În stare fragmentară, dar întregibil, este un castron de mari dimensiuni. Are buză teșită la exterior și este smălțuit la interior și exterior în nuanțe de verde închis. Dimensiuni: diametrul la exteriorul gurii=22,7 cm; diametrul la interiorul gurii=18,2 cm; diametrul la bază=15,4 cm; diametrul maximei arcuiri de=21,7 cm; înălțime=15,6 cm. Din aceeași categorie, și tot de mari dimensiuni, sunt alte două piese, din care s-au păstrat doar fragmente de buze. Acestea sunt smălțuite în galben, în care pătrund, de la buză spre interiorul vasului, triunghiuri ascuțite de smălț maro.

Din categoria ulcelelor s-au găsit mai multe exemplare, dintre care una nedeteriorată: este smălțuită cu verde la gură și la partea superioară a toartei. În rest ulcica are culoarea alb murdar, care provine de la un strat subțire de humă albă. Din decor mai fac parte trei cercuri incizate în pastă, cu bețișorul, înaintea introducerii vasului în cuptor. Ele sunt situate în partea superioară a vasului, puțin deasupra umărului. Dimensiuni: diametrul la gură în exterior=9,2 cm; diametrul la gură în interior=5,4 cm; diametrul în zona maximei arcuiri=9 cm; diametrul la bază=5,3 cm; înălțime=14,4 cm; înălțime toartă=7,5 cm; lățime toartă=2,2 cm; grosime toartă=1 cm (Fig. 7/3, pl. 12/4).

Un urcior de mari dimensiuni, nesmălțuit, are păstrată doar jumătatea inferioară, fundul lipsindu-i. Dimensiuni: diametrul maxim în zona mediană=25 cm; înălțimea păstrată=22,50 cm (Fig. 6/3, pl. 12/5)

În locuința nr. 2 s-au găsit două ulcioare smălțuite, intacte și mai multe fragmente ceramice din aceeași categorie. Un ulcior este de dimensiuni medii, cu gâtul foarte înălțat și buza ușor răsfrântă spre exterior. Este decorat în exterior cu un strat de smălț de culoare verde deschis, cu pete de verde închis distribuite arbitrar. Gâtul vasului este

decorat și cu mici pete de smalt de culoare maro închis. Toarta pornește de la baza gâtului ulciorului și se arcuiește într-un unghi de aprox. 90°, lipindu-se de partea cea mai bombată a vasului. Se prinde de peretele acestuia într-o modelare în relief de forma unei ancore. Dimensiuni: diametrul la gură în exterior=de 3,5 cm; diametrul la gură în interior=2,3 cm; diametrul maxim al părții bombate=11 cm; diametrul fundului=8 cm; înălțimea ulciorului=23 cm; înălțimea toartei=11,3 cm; diametrul toartei=2 cm (Fig. 6/4, pl. 13/2 a-b).

Al doilea ulcior cu toartă are gura largă, ușor evazată spre exterior. Este decorat pe întreaga suprafață cu un smalt galben, peste care s-au trasat linii drepte sau ușor ondulate, de culoare maro roșcat. Toarta pornește de sub buza vasului și se închide în zona maximei sale arcuiri. Dimensiuni: diametrul la gură la exterior=7,6 cm; diametrul la gură în interior=6,5 cm; diametrul la bază=9,2 cm; înălțimea=23 cm; înălțime toartă=9,3 cm; lățime toartă=2,9 cm; grosime toartă=1,4 cm (Fig. 6/5, pl. 13/1).

Din această categorie remarcăm un ulcior de mari dimensiuni, decorat pe toată suprafața cu un smalt verde, peste care s-au trasat dungii maronii, late de 1,5 cm. Diametrul la gură este de 5 cm, el îngustându-se până la 3 cm atunci când pătrunde în corpul vasului. Toarta este lată de 4 cm și este prevăzută cu alveole pe părțile laterale, pentru ca mâna celui care îl folosește să nu alunece. Înălțimea sa totală este de 11,7 cm, iar grosimea peretelui de 1,4 cm. Probabil capacitatea acestui vas depășea 5 litri (Fig. 6/2 a-b, pl. 13/4).

Din categoria ceramicii de uz comun, farfuriile sunt puțin reprezentate. Atrage totuși atenția un fund de farfurie adâncă, cu diametrul de 11 cm și acoperit la interior cu un smalt de culoare galbenă (Pl. 12/2).

Locuința nr. 3. Secțiunea II, caseta 3, carourile 34–35 (Pl. VIII)

În capătul estic al Secțiunii III, la o adâncime de 0,70–0,80 m, s-a conturat umplutura unui bordei. Pentru cercetarea lui a fost trasată, spre sud, caseta 3, cu lățimea de 2 și lungimea de 3 m. Stratul de pământ negricios a coborât până la adâncimea 1,38 m; acest bordei a fost delimitat parțial (latura nord-sud are 2,20 m, în timp ce latura est-vest a fost surprinsă pe 2,80 m), o parte din el intrând sub laturile de nord și est ale Secțiunii II.

Din umplutura locuinței nr. 3 s-au putut preleva puține fragmente ceramice, dintre care o pipă cu diametrul la focar de 3 cm, adâncimea de 2,8 cm și lungimea de 6 cm (Fig. 8/3). Este de culoare roșiatică și este ornată pe toată suprafața cu motive florale și geometrice realizate prin ștampilare înainte de ardere.

Celelalte vase sunt reprezentate de oale cu toartă de dimensiuni medii, nesmălțuite (Fig. 8/6, pl. 14/5). Una dintre oale este smălțuită la exterior în maro cu pete de culoare galben închis (Fig. 8/1). Alt exemplar, de dimensiuni mijlocii, este acoperit la interior cu un smalt în color.

Decorul este reprezentat de dungi late de humă, verticale, trasate până spre umăr, acoperite cu smalt în color.

Dintre celelalte vase ne-a reținut atenția un fragment din fundul unui urcior, nesmălțuit (diametrul de 6,3 cm) pe care, înainte de ardere, a fost încizată o cruce cu brațele aproximativ egale (Fig. 8/2, pl. 15/4). Dintr-un alt vas s-a păstrat doar partea superioară (înălțimea=7 cm (Fig. 8/5, pl. 14/2).

Din categoria vaselor deschise, menționăm un fragment din buza unei străchini, acoperită cu smalt verde la interior și pe marginea exterioară, care are o urechiușă în relief, pentru susținere, plasată imediat sub marginea buzei (Pl. 14/4). Un alt exemplar, cu profilul aproape complet (îi lipsește doar buza), are fundul drept, decorat la interior cu pete de smalt de culoare verde și este acoperit cu smalt în color (Pl. 14/1).

Locuința nr. 4. Secțiunea IV, carourile 15-16 (Pl. X)

Acest complex a fost surprins în carourile 15-16, între 0,60–0,70 m adâncime, unde s-a conturat mai clar umplutura locuinței. La -0,65 m a apărut o parte dintr-o vatră, restul intrând sub profilul de sud al Secțiunii IV. De notat că în Secțiunea V, aflată la numai 1 m spre sud, umplutura acestei locuințe nu a mai fost surprinsă.

Locuința nr. 4 este foarte slab reprezentată ceramic. Au fost recoltate numai două fragmente relevante. Primul reprezintă un castron, păstrat în proporție de 70%. Are suprafața interioară acoperită cu un smalt verde, peste care s-au trasat arbitrar linii de smalt maro și pete de verde deschis. Vasul are pereții groși, ajungând la bază la 1 cm. Diametrul bazei este de 9,2 cm, iar înălțimea buzei, foarte ușor aplecată spre exterior, este de 3,6 cm (Fig. 9/1, pl. 11/4). Dintre vasele deschise menționăm și un fragment de strachină, cu buza acoperită cu un smalt de culoare galbenă (Fig. 9/2).

Al doilea este un fragment de toartă de oală. Îi conferă importanță dimensiunile foarte mari. Astfel înălțimea toartei este de 11 cm, lățimea de 5,4 cm, iar grosimea peretelui de 1,3 cm. Aceste dimensiuni sugerează că ne aflăm în fața unui recipient robust, a cărui capacitate putea ajunge la circa 8 litri.

Locuința nr. 5. Secțiunea V, caseta 1, carourile 4 - 6

Caseta 1 a fost trasată, pe o lățime de 1 m, între carourile 3 și 9, spre sud, pentru cercetarea unui complex de locuire din secolele

VI-VII p. Chr. Spre surprinderea noastră, primele materiale descoperite - un urcior aproape întreg și alte fragmente de vase deschise - au aparținut secolului al XIX-lea. Numărul foarte mare de forme ceramice descoperite în zona carourilor 4-6, între adâncimile de 0,30-0,60 m, sugerează că avem de-a face cu umplutura unei locuințe de suprafață. Din păcate, cu ocazia plantării viței de vie, locuința a fost distrusă, astfel că nu avem nici un fel de indicii în legătură cu suprafața ei.

Locuința nr. 5 este reprezentată semnificativ de aproape toate tipurile ceramicii de uz comun, atât smălțuită cât și nesmălțuită. Ca număr al fragmentelor ceramice descoperite este preponderentă oala cu toartă de diferite dimensiuni. Pasta din care sunt realizate oalele diferă, de la cea fină nisipoasă, până la cea amestecată cu pietricele fine sau cu pulbere de mică. Oalele cu toartă se caracterizează prin faptul că au diametrul gurii mai mare decât baza și umerii puternic rotunjiți. La aceste caracteristici se adaugă torți late, uneori supraînălțate, care se prind în zona de maximă arcuire sub muchea buzei. Buza este înaltă, evazată. Decorul este reprezentat de incizii fine orizontale sau benzi trasate cu humă (Fig. 10/5, pl. 16/1), benzi late de smalt de culoare verde, la interiorul și exteriorul buzei (Fig. 10/1, pl. 16/3). Un exemplar a fost acoperit cu humă la exterior și decorat cu grupuri de stropi mici de culoare verde-kaki. Uneori apare un decor combinat de incizii scurte verticale, acoperit cu bandă de smalt de culoare galben.

Dintre vasele întregibile, reținem o ulcică cu toartă ce prezintă un decor din benzi de incizii orizontale dispuse pe gât și în zona diametrului maxim și un strat de smalt de culoare verde care coboară puțin pe gât; îi lipsește buza și o parte din gât. Dimensiuni: diametrul maxim=8 cm; diametrul bazei=5,7 cm; înălțimea=12,4 cm (Fig. 10/3, pl. 17/3).

Farfuriile sunt forme de vas întinse cu pereții în unghi obtuz și cu buze în general puțin evazate spre exterior (Fig. 11/2, pl. 18/4). După rolul pe care îl îndeplinesc în gospodărie, putem să le diferențiem în două categorii: farfurii întinse și farfurii adânci. Din cele zece fragmente ceramice descoperite, numai două sunt parțial decorate, în sensul că au pete de culoare verde dispuse arbitrar pe fondul roșu al arderii oxidante. Celelalte sunt decorate integral cu smalt, de preferință galben, urmat de verde sau castaniu de diferite nuanțe. Modelele aplicate sunt în general geometrice: cercuri, puncte, fascicule de linii ondulate, pete de culoare, flori stilizate etc. S-a păstrat un singur fund de vas al cărui diametru este de 9,1 cm.

Ulcelele reprezintă o formă de vas amforoidal mai puțin încăpător decât ulciorul și cu un gât mai larg. S-au descoperit trei fragmente. Dintre acestea, unul are o toartă de mici dimensiuni de la care lipsește partea superioară. A fost decorată, la partea superioară cu un smalt de culoare verde, iar în rest cu un strat de humă albă. Dimensiunile păstrate: diametrul în zona maximei arcuiri=10 cm; diametrul bazei=9,4 cm; grosimea peretelui=0,5 cm.

Strachina are o formă tronconică, cu buza trasă oblic spre exterior. S-au descoperit șapte fragmente ceramice smălțuite în totalitate cu diferite nuanțe de galben. Unul dintre fragmente are aplicat pe partea interioară un unghi umplut cu linii verticale paralele de culoare verde, pe fond galben (Fig. 11/5, pl. 18/2).

Castronul este reprezentat de două fragmente ceramice : unul este smălțuit cu verde (Fig. 11/3, pl. 18/3), iar celălalt este decorat cu linii și dungii paralele de culoare alternativ galben cu maro (Fig. 11/4, pl. 18/1).

Cele cinci gropi menajere atribuite secolului al XIX-lea, sunt repartizate astfel: Gr. 1 - surprinsă în grund la adâncimea de 0,94 m, are adâncimea 1,30 m (Secțiunea I, carourile 3-4, lângă profilul de nord, fig. 1/2-4, pl. VI); Gr. 2 - surprinsă în grund la adâncimea de 0,94 m, are adâncimea 1,24 m (Secțiunea I, caroul 4, fig. 1/2, pl. VI); Gr. 3 - surprinsă în grund la -1,00 m, are adâncimea 1,50 m (Secțiunea II, caroul 6, pl. VII); Gr. 4 - surprinsă în grund la -1,30 m, are adâncimea 1,85 m (Secțiunea II, caroul 10, pl. VII), Gr. 5 - surprinsă în grund la -0,70 m, are adâncimea 1,50 m (Secțiunea VI, caroul 14, lângă profilul de sud, pl. IX).

Toate aceste gropi au avut un caracter menajer, însă cu excepția fragmentelor de oase nu s-au descoperit alte materiale care să permită o încadrare cronologică. Ultima dintre ele, Gr. 5, a fost plină cu oase de animale de mari dimensiuni, foarte bine păstrate, fapt ce sugerează o datare mai recentă de prima jumătate a secolului al XIX-lea, când a fost incendiat satul localizat cu ocazia săpăturilor noastre.

În Secțiunea I, caroul 21, la adâncimea de 0,70 m, s-a descoperit un vârf de săgeată din bronz, realizat prin ștanțare. Vârful de săgeată este prevăzut cu două aripioare lungi de 0,5 cm care nu permiteau scoaterea sa decât prin perforarea corpului în care a fost introdus pe o lățime de 1,2 cm. Lungimea vârfului de săgeată este de 3 cm, grosimea maximă de 0,3 cm, iar greutatea de 1,6 gr (Fig. 9/3, pl. 11/2). Săgeata care întrebuința acest vârf poate fi datată la finele secolului al XVIII-lea și în primele decenii ale secolului următor. Era

întrebuințată la vânătoare, cu predilecție pentru animale sau păsări de mici dimensiuni.

Concluzii

Înainte oricăror alte observații se cuvine subliniat că stațiunea investigată prin cercetare arheologică preventivă în toamna anului 2004 se află la **nord-est de complexul Lebăda** (Pl. I, pct. 10) și nu la sud-est de acesta, unde apare Punctul “Colțul Pădurii” înscris în *Lista Monumentelor Istorice* publicată de Ministerul Culturii și Cultelor în anul 2004 (Pl. I, pct. 8). Pentru a evita orice confuzii am denumit acest **nou punct** “Liziera pădurii”.

Cercetările arheologice preventive desfășurate în perioada octombrie–noiembrie 2004, au identificat în arealul menționat vestigii arheologice din mai multe epoci (Pl. I, pct. 10), începând cu preistoria și sfârșind în secolul al XIX-lea.

Materialul preistoric provine din:

- epoca Bronzului: Bronzul timpuriu sau mijlociu; Bronzul târziu – etapa veche (Fundeni–Govora) și etapa recentă (Zimnicea–Plovdiv);
- prima epocă a Fierului (Hallstatt): Hallstatt timpuriu (Pre-Basarabi de tip Novaci) și mijlociu (Basarabi) (?)
- a doua epocă a Fierului (Latène).

Materialul constă în ceramică și o singură piesă de silex și nu provine din situații neperturbate. Este foarte redus cantitativ. Cea mai mare parte a sa este databilă în Bronzul târziu. Trăsătura comună este lipsa oaselor de animale, precum și a resturilor botanice ce pot fi văzute cu ochiul liber. Caracterul sitului nu poate fi precizat, dar asta se datorează în primul rând deranjamentelor secundare și mai târzii. Situl de la Pantelimon rămâne însă important prin faptul că atrage atenția asupra existenței unor resturi modeste ale unor activități umane de scurtă durată și care sunt de regulă ignorate de cercetare, în favoarea siturilor mai bogate. O asemenea abordare distorsionează inevitabil imaginea despre epocă (N.P.).

Descoperiri din secolele III-IV și VI-VII au fost semnalate anterior, atât prin cercetări de suprafață, cât și ca urmare a săpăturilor arheologice efectuate în mai multe puncte din București și împrejurimi.

Din perioada feudalismului timpuriu erau cunoscute două așezări rurale, dar acum, pentru prima dată, s-au făcut săpături într-o astfel de stațiune arheologică.

Secolele XVIII – XIX

După cum se cunoaște, pe actuala insulă a lacului Pantelimon II, pe lângă o mănăstire a Ghiculeștilor, ridicată pe la 1673, domnitorul Grigore Ghica Vodă a început, în anul 1735, construcția

unui complex format din mănăstire, biserică și un spital pentru bolnavii de ciumă. Printr-un hrisov datat în 12 octombrie 1735, domnitorul dăruiește ctitoriei de pe moșia Obileasca, cu hramul Sf. Pandeleimon - de unde își va lua apoi numele spitalul și **satul** - trei moșii domnești: Drăgănești (Prahova), Persica (Ialomița) și Ruși, precum și via de la Sărata. Pentru ridicarea așezămintelor mănăstirești și a celor spitalicești aferente, domnitorul l-a desemnat ca episcop pe mitropolitul țării, Ștefan⁸⁰. Întrerupt în timpul mutării domnului în Moldova, proiectul a fost reluat în timpul celei de-a doua domnii din Țara Românească (1748-1752). Conducerea lucrărilor a fost încredințată lui Sandu Bucșănescu, vel clucer de arie care, în timp de trei ani reușește să construiască biserica Pantelimonului, palatul reședință de vară cu minunatul foișor de factură arhitectonică orientală⁸¹ și un parc cu alei, având în mijloc o fântână cu apă bună de băut. Biserica, terminată la 1750, după data pisaniei⁸², a devenit mai apoi lăcaș de odihnă veșnică pentru domnitorul Grigore Ghica și soția sa⁸³.

Spitalul exista și el în anul 1750⁸⁴ și avea, pentru început, 12 camere „pentru bărbați și muieri ce ar pătimi de boli hronicești (adecă de boli îndelungate)”. Pe lângă acesta, “mai într-o lături și mai departe de zidirea sfântului lăcaș al sfântului Pantelimon, am făcut (domnitorul Grigore Ghica) alte osebite spitaluri, ca acestea să fie numai pentru bolnavii carii ar pătimi de primejdioasele bole, adică de ciumă și de lingore”⁸⁵.

Prin întinsul hrisov din iulie 1752⁸⁶ - cunoscut din copia aflată în Condica mănăstirii Pantelimon - și confirmat prin testamentul lui Grigore Ghica din 9 iulie 1759⁸⁷, în afară de moșiile și privilegiile acordate pentru asigurarea veniturilor necesare întreținerii spitalului și celorlalte așezăminte de la Pantelimon⁸⁸, Grigore Ghica trece în stăpânirea acestora și o suprafață de aproape 400 de hectare din hotarul orașului București, după cum rezultă din catastihul întocmit în

---

⁸⁰ Galeșescu 1899, p. 170-171.

⁸¹ Galeșescu 1899, p. 633 - inscripție arătând că foișorul a fost terminat la 1751; Sinigalia 1998, p. 9.

⁸² Galeșescu 1899, p. 631-632.

⁸³ Brătulescu, R. Ilie 1935, p. 13-16; Ionașcu 1959, p. 123.

⁸⁴ D. Fotino, Istoria Daciei, II, p. 157, cf. Stoicescu 1961, p. 137, nota 1.

⁸⁵ Galeșescu 1899, p. 180-181.

⁸⁶ *Ibidem*, p. 176-230.

⁸⁷ *Ibidem*, p. 231-230.

⁸⁸ *Ibidem*, p. 198-212.

anul 1752, în luna iunie, pentru 12 mahalale, între care se afla și Pantelimon⁸⁹.

Cutremurul din anul 1802 a avariat biserica și clopotnița mănăstirii. Biserica a fost refăcută din temelie, în anul 1813, complexul religios fiind trecut printre marile mănăstiri domnești, ale Țării Românești.

Ansamblul de la Pantelimon, înconjurat de două incinte, a fost afectat grav de cutremurul din anul 1977. Deși au existat proiecte pentru restaurarea acestui important monument de arhitectură, biserica a fost demolată între 1984 și 1986, iar clădirile mănăstirii au fost reamenajate pentru a adăposti actualul complex Lebăda⁹⁰.

Cercetările arheologice preventive din anul 2004 au localizat o modestă așezare rurală, care poate fi identificată cu satul Pantelimon.

Satul s-a format în jurul mănăstirii Sf. Pantelimon, al cărui nume - *Sveti Pantilemon* - apare și pe o hartă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea: - *Mappa Specialis Walachiae* din anul 1788, întocmită de Ferdinand Ruhendorf Hadik, păstrată în colecțiile Muzeului Municipiului București (inv. 11058).

Pe harta stolnicului Constantin Cantacuzino, publicată la 1700, apar 50 de sate în județul Ilfov, dintre care 11 cu așezări boierești. Localitatea Pantelimon lipsește dintre ele⁹¹, dar, după cum se cunoaște, stolnicul nu a însemnat pe harta sa decât o mică parte din satele existente⁹².

Într-o recentă cercetare concretizată într-o lucrare de doctorat dedicată județelor Țării Românești până la mijlocul secolului al XVIII-lea, satul Pantelimon nu apare menționat⁹³.

Rezultă că, după construirea mănăstirii Sf. Pantelimon în anul 1750, acest nume a fost preluat de satul din vecinătate, înființat în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, după una din numeroasele calamități care s-au abătut asupra Bucureștiului și a împrejurimilor sale.

Primele mențiuni documentare cunoscute în acest moment, sunt de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Pentru început ne vom opri la lucrarea monumentală a lui F. I. Sulzer, *Geschichte des transalpinischen Daciens*, în trei volume, apărută la Viena în anul

---

⁸⁹ Ionașcu 1959, p. 117-145; Ionașcu, A. Petric, P. Caroiu 1961, p. 42.

⁹⁰ Stoicescu 1961, p. 240-241; Biserici osândite 1995, p. 164-165; Atlas-Ghid, II, 2000, p. 480-481.

⁹¹ Giurescu 1943, p. 16.

⁹² *Ibidem*, p. 15.

⁹³ Bâzgan 2004, p. 200 și anexa 52.

1781. În volumul I, capitolul IV, autorul prezintă “Alcătuirea topografică sau descrierea locurilor importante, munți, ape din Dacia transalpină actuală”: la județul Ilfov, printre localitățile din jurul capitalei, este menționată și Pantelimon⁹⁴. Pe harta austriacă din 1790 “Militärische Karte. Der kleinen oder Österreichischen und Grossen Walachei”, în planșa 72 sunt trecute așezările din jurul Bucureștiului, printre care apare și numele de Pantelimon⁹⁵. Dintr-un document datat la 24 septembrie 1792 aflăm că numele era purtat de o așezare modestă, un sat: deoarece din vara acestui an principatul muntean și capitala erau bântuite de o groaznică epidemie de ciumă, la propunerea ispravnicului de Ilfov, serdarul Vintilă Prejbeanu, domnitorul Mihail Șuțu hotărăște, în ciuda opoziției locuitorilor din satele Pantelimon și Fundeni, să evacueze casele pentru a le pune la dispoziția celor suspecti de contagiune⁹⁶.

De la doctorul Constantin Caracaș, care a început prin a fi medic la spitalul Pantelimon (între 1802 și 1804), aflăm că satul era situat la un sfert de ceas de București⁹⁷. O catagrafie întocmită în decembrie 1819-ianuarie 1820, înregistrează faptul că localitatea făcea parte din Plasa Dâmbovița de Jos. Pe lista birnicilor găsim 5 milocași, 12 codași, dar nici un fruntaș⁹⁸.

Locuirea din acest punct, reluată la sfârșitul secolului al XVIII-lea (post 1792) nu a fost de lungă durată: urmele violente de incendiu constatate, ca și bogatul inventar ceramic abandonat în locuința nr. 2, dovedesc că așezarea a fost părăsită în grabă. Tipologia și uniformitatea inventarului ceramic sugerează că așezarea a existat în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Depozitele de ceramică descoperite în București, păstrate datorită incendiului din anul 1847, furnizează analogii concludente pentru ceramica descoperită în locuințele de la Pantelimon⁹⁹.

Sfârșitul violent al satului poate fi pus în legătură cu evenimentele petrecute în anii '20, ai secolului al XIX-lea. La 15 mai

---

⁹⁴ Șerban 1978, p. 242, nota 6.

⁹⁵ Toșa-Turdeanu 1964, p. 208.

⁹⁶ Cernovodeanu 1984, p. 77–78.

⁹⁷ Constantin Caracaș, *Descrierea topografică a Țării Românești și cu observații antropologice privitoare la igiena și boalele locuitorilor ei*, București, 1830, p. 185–187, cf. Șerban 1992, p. 241, 245.

⁹⁸ Constantinescu 1992, plasa Dâmbovița de Jos, nr. 10.

⁹⁹ Mănucu-Adameșteanu, Monica Mărgineanu-Cârstoiu, Ingrid Poll, B. Constantinescu 1998, p. 5-48; Mănucu-Adameșteanu, D. Căpățână, Ingrid Poll, B. Constantinescu 2001, p. 19-55; Mănucu-Adameșteanu, Dan Căpățână 2002, *passim*; Mănucu-Adameșteanu, Elisabeta Drăgan, Ingrid Poll, D. Căpățână 2002, p. 95-125.

1821 oastea pandurilor lui Tudor părăsește Bucureștiul, iar la 17 mai chehaia pașei de Silistra intra în capitală. Din prima zi încep represaliile, care culminează cu uciderea bimbașei Sava și a arnăuților săi. Urmele materiale ale distrugerilor se mai păstrau încă în anul 1822, când multe case erau încă în ruină¹⁰⁰. Turcii au distrus și manufactura de testemele de la Mărcuța¹⁰¹, jafurile ajungând și la Pantelimon.

Satul s-a refăcut imediat, el fiind în scris în catagrafia din anul 1831¹⁰². În harta statistică întocmită între 1828-1832 și publicată în anul 1835, satul Pantelimon, format în jurul bisericii și a spitalului întemeiate de Grigore Ghica, era trecut cu 70 de gospodării¹⁰³.

---

¹⁰⁰ Berindei 1963, p. 183-185

¹⁰¹ Olteanu 2002, p. 128.

¹⁰² Bâzgan 2004 a, p. 73, nr. 3567 - satul Pandelimon din județul Ilfov

¹⁰³ Giurescu 1979, p. 213.

Bibliografie

- Alexandrescu 1973 Alexandrina D. Alexandrescu, La nécropole du Bronze récent de Zimnicea (dép. de Teleorman), **Dacia NS**, 17, 1973, p. 77-97.
- Alexandrescu 1978 Alexandrina D. Alexandrescu, Sépultures du premier Âge du fer à Zimnicea (dép. Teleorman), **Dacia NS**, 22, 1978, p. 115–124.
- Atlas-Ghid II 2000 Lucia Stoica, Neculai Ionescu-Ghinea, Dan D. Ionescu, Cecilia Luminea, Petre Iliescu, Minerva Georgescu, *Atlas–Ghid. Istoria și arhitectura lăcașurilor de cult din București din cele mai vechi timpuri până astăzi*, volumul II, Ed. ERGOROM, București, 2000.
- Bâzgan 2004 Melentina Bâzgan, *Județele Țării Românești până la jumătatea secolului al XVIII-lea*, Cartea Universitară, 2004.
- Bâzgan 2004 a Melentina Bâzgan, *Indicatorul localităților medievale din Țara Românească până la 1831*, Cartea Universitară, 2004.
- Bejan 1995 A. Bejan, Ceramica romană târzie din așezarea de la Hodoni (jud. Timiș), **AB SN**, IV, 1995, 1, p. 376-392.
- Benea 1996 Doina Benea, *Dacia sud-vestică în secolele III-IV*, Timișoara, 1996.
- Berindei 1963 Dan Berindei, *Orașul București, reședință și capitală a Țării Românești*, București, 1963.
- Bichir 1959 Gh. Bichir, Cercetări arheologice pe terasa dreaptă a râului Colentina, **Materiale**, VI, 1959, p. 817-824.
- Biserici osândite* Lidia Anania, Cecilia Luminea, Livia Melinte, Ana-Nina Prosan, Lucia Stoica, Neculai Ionescu-Ghinea, *Bisericile osândite de*

- Ceaușescu. București 1977-1989*, Ed. Anastasia, 1995.
- Boroneanț 1981 Vasile Boroneanț, Paleoliticul în perimetrul Bucureștilor, **CAB**, III, 1981, p. 7-18.
- Boroneanț 1981 a Vasile Boroneanț, Cercetări arheologice privind cultura Tei de la Chitila -Cărmidărie, **CAB**, III, 1981, p. 195-225.
- Boroneanț 1984 Vasile Boroneanț, Chitila-Fermă, un aspect cultural al începutului primei epoci a fierului. Date preliminare, **Traco-Dacica**, V, 1984, 1-2, p. 156-166.
- Brătulescu, R. Ilie 1935 V. Brătulescu, Remus Ilie, *Mănăstiri și biserici din județul Ilfov*, Institutul de Arte Grafice "E. Marvan", București, 1935.
- Cernovodeanu 1984 Paul Cernovodeanu, Spitalul de ciumați Sf. Visarion de la Pantelimon, în *Apărarea sănătății ieri și azi, Studii, note și documente*, sub redacția G. Brătescu, Ed. Medicală, București, 1984, p. 73-82.
- Comșa 1975 Maria Comșa, Unele date privind așezarea de sec. VI-VII de la Radovanu, jud. Ilfov, **MuzNaț**, 2, 1975, p. 335-342.
- Constantinescu 1992 Ioana Constantinescu, Populația județului Ilfov după catagrafia din decembrie 1819-ianuarie 1820, **Ilfov**, 1992, p. 247-256.
- Constantiniu 1965 Margareta Constantiniu, Șantierul arheologic Băneasa-Străulești, **CAB**, 2, 1965, p. 75-98.
- Constantiniu, Panait 1963 Margareta Constantiniu, Panait I. Panait, Săpăturile de la Bucureștii Noi 1960. Sectorul Străulești-Lunca, **CAB**, 1, 1963, p. 79-104.
- Constantiniu, Panait 1965 Margareta Constantiniu, Panait I. Panait, Cercetarea feudalismului timpuriu pe teritoriul orașului

- Cristache-Panait 1965 București, **MIM**, III, 1965, p. 3–24.
Ioana Cristache–Panait,
Funcționarea spitalului Pantelimon
în prima jumătate a secolului XIX,
MIM, II, 1965, p. 209–214.
- Diaconu 1958 Petre Diaconu, Observații asupra
ceramicii din sec. XII-XIII de pe
teritoriul orașului București, **SCIV**,
IX, 1958, 2, p. 451-458.
- Dolinescu-Ferche 1967 S. Dolinescu-Ferche, Un complex din
secolul al VI-lea la Sfințești, **SCIV**,
18, 1967, 1, p. 127-133.
- Dolinescu-Ferche 1974 S. Dolinescu-Ferche, *Așezări din
secolele III și VI e.n. în sud-vestul
Munteniei. Cercetările de la
Dulceanca*, București, 1974.
- Dolinescu-Ferche 1979 S. Dolinescu-Ferche, Ciurel, habitat
des VIe-VIIe siècles de notre ère,
Dacia NS, 23, 1979, p. 179-230.
- Dolinescu-Ferche 1986 S. Dolinescu-Ferche, Contributions
archéologiques sur la continuité daco-
romaine. Dulceanca, deuxième
habitat du VIe s. n. è., **Dacia NS**, 30,
1986, p. 121-154.
- Dolinescu-Ferche 1992 S. Dolinescu-Ferche, Habitats des VIe
et VIIe siècles de notre ère à
Dulceanca IV, **Dacia NS**, 36, 1992,
p. 125-177.
- Galățescu 1899 Al. G. Galățescu, *Eforia spitalelor
civile din Bucuresci*, Bucuresci,
Tipografia G. A. Lazareanu, 1899.
- Giurescu 1943 Constantin C. Giurescu, Harta
stolnicului Constantin Cantacuzino.
O descriere a Munteniei la 1700,
RIR, XIII, 1943, fasc. 1, p. 1-28.
- Giurescu 1979 Constantin C. Giurescu, *Istoria
Bucureștilor*, Ed. II-a, Ed. Sport-
Turism, București, 1979.
- Inscripții *Inscripțiile medievale ale României.
Orașul București*, vol. I, Ed.
Academiei R.S.R., București, 1965.
- Ionașcu 1959 Ion Ionașcu, Aspecte demografice și

Ionașcu, A. Petric,
P. Caroian 1961

Ionnescu-Gion 1998

Istoria 1965

Jordanova,
Kovačeva 1998

Leahu 1963

Leahu 1965

Mănuclu-Adameșteanu 1992

Mănuclu-Adameșteanu,
Monica Mărgineanu Cârstoiu,
Ingrid Poll,
B. Constantinescu 2000

Mănuclu-Adameșteanu,
D. Căpățână, Ingrid Poll,
B. Constantinescu 2001

Mănuclu-Adameșteanu,

sociale din București la 1752, **RA**,
II, 1959, 2, p. 117-145.

Ion Ionașcu, Aron Petric, Pompiliu
Caroian, *București Pagini de istorie*,
București, 1961.

George I. Ionnescu-Gion, *Istoria
Bucureștilor*, Ed. II-a, București,
1998.

Istoria orașului București, Muzeul
de Istorie al Orașului București, I,
București, 1965.

N. Jordanova, M. Kovačeva, Dating
the fire in Kamenska Čuka by the
Archaeomagnetic Method, în M.
Stefanovich, H. Todorova, H.
Hauptmann, *James Harvey Gaul. In
memoriam*, Sofia, Ed. James Harvey
Gaul Foundation, 1998

V. Leahu, Raport asupra săpăturilor
arheologice efectuate în 1960 la
Cățelul Nou, **CAB**, I, 1963, p. 15-48.

Valeriu Leahu, Săpăturile
arheologice de la Cățelu Nou, **CAB**,
II, 1965, p. 11-76.

Gheorghe Mănuclu-Adameșteanu,
Aspecte ale culturii materiale vechi
românești în lumina descoperirilor
de la București, **CAB**, IV, 1992, p.
57-74.

Gheorghe Mănuclu-Adameșteanu,
Monica Mărgineanu Cârstoiu, Ingrid
Poll, Bogdan Constantinescu, Hanul
Stavropoleos. Săpăturile arheologice
din anul 1998, **București. MIM**,
XIV, 2000, p. 5-48.

Gheorghe Mănuclu-Adameșteanu,
Dan Căpățână, Ingrid Poll, Bogdan
Constantinescu, Săpături
arheologice de salvare pe strada
Colței, **București. MIM**, XV, 2001,
p. 19-55.

Gheorghe Mănuclu-Adameșteanu,

Dan Căpățână 2002

Dan Căpățână, *Ceramica Curții Domnești din București. Secolele XV-XIX*, Muzeul Municipiului București, Seria Patrimoniu, I, București, 2002.

Mănucu-Adameșteanu,
Elisabeta Drăgan, Ingrid Poll,
Dan Căpățână 2002 a

Gheorghe Mănucu-Adameșteanu, Elisabeta Drăgan, Ingrid Poll, Dan Căpățână, Depozitul unui negustor de la hanul Stavropoleos, **CAB**, V, 2002, p. 95-125.

Moga 1937

L. Moga, Lămuriri cu privire la vechimea bisericii Sf. Pantelimon din București, **BCMI**, XXX, 1934, fasc. 94, p. 175-178.

Morintz 1978

Sebastian Morintz, *Contribuții arheologice la istoria tracilor timpurii. I*, Biblioteca de Arheologie 34, Ed. Academiei R.S.R., București, 1978.

Morintz 1985

Sebastian Morintz, Rezultatele cercetărilor de la Radovanu, punctul "Gorgana a doua" (jud. Călărași). I. Așezarea din epoca bronzului, **Thraco-Dacica** 6, 1985, p. 7-21.

Morintz, Rosetti 1959

Sebastian Morintz, D. V. Rosetti, Din cele mai vechi timpuri și până la formarea Bucureștilor, în *Bucureștii de odinioară în lumina cercetărilor arheologice*, Ed. Științifică, București, 1959.

Negru, C. F. Schuster,
D. Moise 2000

M. Negru, C. F. Schuster, D. Moise, *Militari-Câmpul Boja. Un sit arheologic pe teritoriul Bucureștilor*, București, 2000.

Nicolăescu-Plopșor 1956

C. S. Nicolăescu-Plopșor, Rezultatele principale ale cercetărilor paleolitice în ultimii patru ani în R.P.R., **SCIV**, VII, 1956, 1-2, p. 7-41.

Olteanu, N. Neagu,
V. Nicolae 1993

Șt. Olteanu, N. Neagu, V. Nicolae, Locuințe din sec. IV-VI și IX-X, descoperite la Șirna, jud. Prahova,

- MCA**, Ploiești 1983, București, 1993, 347-348.
- Olteanu 2002 Radu Olteanu, *Bucureștii în date și întâmplări*, Ed. Paideia, București, 2002.
- Palincaș 1996 Nona Palincaș, Valorificarea arheologică a probelor ¹⁴C din fortificația aparținând Bronzului târziu de la Popești (jud. Giurgiu), **SCIVA**, 47, 1996, 3, p. 239–288.
- Palincaș 1997 Nona Palincaș, Ceramica de tip Zimnicea–Plovdiv din așezarea de la Căscioarele, jud. Călărași, **SCIVA**, 48, 1997, 3, p. 237 – 254.
- Palincaș 1999 Nona Palincaș, *Bronzul târziu și Hallstatt-ul timpuriu în Bazinul Argeșului*, ms. tezei de doctorat.
- Panait 1971 Panait I. Panait, Așezare și locuință în bazinul mijlociu al Argeșului (sec. XIV-XVI), **RM**, VIII, 1971, 3, p. 238-242.
- Panait 1973 Panait I. Panait, Densitatea așezărilor feudale timpurii pe teritoriul Bucureștilor (Sec. IX-XI), **RM**, X, 1973, 3, p. 234-237.
- Păunescu 1970 Alexandru Păunescu, *Evoluția uneltelor și armelor de piatră cioplită descoperite pe teritoriul României*, Biblioteca de Arheologie 15, Ed. Academiei RSR, București.
- Păunescu 2000 Alexandru Păunescu, *Paleoliticul și mezoliticul din spațiul cuprins între Carpați și Dunăre Studiu monografic*, Ed. AGIR, București, 2000.
- Popescu 1959 Dorin Popescu, Săpăturile arheologice din RPR în 1958, **SCIV**, X, 1959, 1, p. 145-154.
- Popescu 1970 Dorin Popescu, Les fouilles archéologique dans la RSR en 1969, **Dacia NS**, XIV, 1970, p. 431-464.
- Popilian, Nica 1998 Gh. Popilian, M. Nica, *Gropșani*.

- Monografie arheologică. Bibliotheca Thracologica XXIV*, București, 1998.
- Rosetti 1936 Dinu V. Rosetti, *Civilizația de tip București*, București, 1936.
- Șerban 1978 Constantin Șerban, O descriere puțin cunoscută a județului Ilfov din ajunul revoluției de la 1821, **Ilfov**, 1978, p. 241–246.
- Sinigalia 1998 Tereza Sinigalia, Un program arhitectural din moștenirea brâncovenească destinat „zăbavei și primblării”, **RMI**, LXVII, 1998, 1-2, p. 5-17.
- Ștefănescu 1971 Aristide Ștefănescu, Pantelimon 5 (1970), **București.MIM**, VIII, 1971, p. 95–99.
- Stefanovic, Bankoff 1998 M. Stefanovici, H. A. Bankoff, Kamenska Čuka 1993–1995. Preliminary report, în M. Stefanovich, H. Todorova, H. Hauptmann, *James Harvey Gaul. In memoriam*, Ed. James Harvey Gaul Foundation, Sofia, 1998.
- Teodorescu 1971 V. Teodorescu, O nouă cultură arheologică recent precizată în țara noastră: cultura Ipotești-Cândești (sec.V-VII e.n.), în *Sesiunea de comunicări științifice a muzeelor de istorie, decembrie 1964*, vol. 2, București, 1971, p. 104-130.
- Teodorescu, Nicolae 1994 V. Teodorescu, E. Nicolae, Cândești. **Enciclopedia I**, 1994, p. 311-312.
- Toșa–Turdeanu 1964 Ana Toșa–Turdeanu, Orașul București în cartografie până la sfârșitul secolului al XIX–lea, **MIM**, I, 1964, p. 203–217.
- Turcu 1971 Mioara Turcu, Sondajul arheologic de la Pantelimon 3 (1967), **București.MIM**, VIII, 1971, p. 91–95.
- Turcu 1979 Mioara Turcu, *Geto–dacii din Câmpia Munteniei*, Ed. Științifică și

- Urechia 1893 Enciclopedică, București, 1979.
V. A. Urechia, *Istoria Românilor. Cursu făcutu la Facultatea de Litere din București, dupe documente inedite*, Seria 1786-1800, tom IV, București, 1893.
- Ursulescu 2002 Nicolae Ursulescu, *Începuturile istoriei pe teritoriul României*, Casa Editorială "Demiurg", Iași, 2002.
- Vagalinski 2002 L. F. Vagalinski, *Burnished pottery from the first century to the beginning of the seventh century AD from the region south of the lower Danube (Bulgaria)*, Sofia, 2002.
- Vulpe 1965 Alexandru Vulpe, Zur mittleren Hallstattzeit in Rumänien (Die Basarabi-Kultur), **Dacia NS**, 9, 1965, p. 105-132.
- Vulpe 1986 Alexandru Vulpe, Zur Entstehung der geto-dakischen Zivilisation. Die Basarabi-Kultur. I, **Dacia NS**, 30, 1986, p. 49-89.
- Zănescu 1992 I. Zănescu, Cronica cercetărilor arheologice (1981-1989), **CAB**, IV, 1992, p. 363-371.
- Zirra, Cazimir 1963 V. Zirra, Gh. Cazimir, Unele rezultate ale săpăturilor arheologice de pe "Câmpul Boja"-Militari, **CAB**, I, 1963, p. 49-76.

Summary

In the autumn of 2004 rescue excavations were carried out in Pantelimon, near Bucharest, on the place called “Liziera Pădurii” (no. 10 on the plan on pl. I). Eight sections (of constant breadth: 2 m, and variable length: 56 – 70 m), and four smaller additional surfaces were excavated. A previously unknown site, with remains from the Bronze Age, Iron Age (Hallstatt and Latène), 3rd – 4th c., 6th – 7th c., 10th – 11th c., and 19th c., was thus identified. During the centuries, each newer occupation as well as contemporary activities (planting of a vineyard etc.) disturbed earlier layers, so that only features from the 3rd – 4th c., 10th – 11th c. and 19th c. were somewhat better preserved. The rest of the material was collected from a homogeneous layer, with no obvious markers of walking levels. (*Gh. M.-A.*).

The prehistoric material

Two complete vessels, other 59 potsherds stemming from 28 pots, and a flint tool were recovered during a rescue excavation. The ceramics was found in a stratigraphically undifferentiated layer, at a depth of – 0.35–0.70 m, under the roots of a vineyard. The presence of prehistoric material above houses of much later periods (3–4th century, 6–7 the century, and 19th century) shows that the depth cannot be used for judgments upon chronology or associations.

The pottery is highly fragmented. It belongs to several periods: late Iron Age (pl. I/7, 9); early Iron Age (Basarabi (?) pottery: pl. III/6; Novaci pottery: pl. III/7), latest period of the late Bronze Age (Zimnicea–Plovdiv pottery: pl. II; III/8), and earlier period of the late Bronze Age (Fundeni–Govora pottery: pl. I/11; III/1), early or middle Bronze Age (pl. I/10; III/4).

The flint tool (yellow-grayish: pl. III/2) might belong to each of these Bronze Age periods.

There is no good explanation for the presence of these potsherds in this area. It is though interesting that no single animal bone was found, as well as no other kind of organic material (the earth was not specifically searched for seeds, but the excavator noticed neither seeds nor wood/charcoal during the excavation).

Most archaeologists would overlook prehistoric sites, which appear to be too modest. By ignoring these signs of episodic human activities, our image of the past cannot but be distorted. This is why, excavating with due attention a similar but preferably better preserved site is not necessarily an unrewarding task. (*N.P.*).

3rd - 4th centuries

The remains appear in four sections. The only feature, probably a house, was unfortunately damaged by the vineyard.

Ceramics represents the only archaeological material: small fragments of bowls, jugs and jars, made on the fast wheel. There are also some hand-made jars. The dating relies mainly on bowls.

6th-7th centuries

There is only a small number of sherds datable in the 6th – 7th c. They were found among those from the 3rd – 4th c. The bulk of them were hand-made. The almost only pottery form represented is the jar. The dating is supported by a clay pan fragment, characteristic for this epoch. (*A. M.*).

10th-11th centuries

Archaeological finds from the so called "Dridu culture" have a scarce presence in the area. The units investigated were an open hearth, an earthen kiln and two waste pits. The kiln had two phases.

The fact, that the Pit 1 cuts the kiln, points to a somewhat longer occupation of this site. The pottery, no more than 30 fragments, can be attributed to only one shape: the jar. The vessels, small and middle sized, are made on the slow wheel. Their typical decoration consists of horizontal lines, incised or grooved, single or grouped, covering the whole surface of the jars. The extremely low percentage of containers made of fine fabric and bearing a brushed decoration – of which only one fragment stems from the rim – allow the limiting of the dating to the second half of 10th - beginning of the 11th c.

19th century

The majority of the archaeological remains can be dated into the 19th c. Five waste pits and five sunken buildings were explored. House 1 had an earthen oven, House 4 an open hearth. But for a bronze arrowhead, the archaeological material consists in a rich, mostly enamelled, pottery.

The settlement was burnt down. The inventory of the Houses 1 and 2 - five whole containers: a jar, two pitchers, two jugs - remained on the spot. This happened most probably during the events from 1821. (*Gh. M.- A.*).

Caption of the plates and figures:

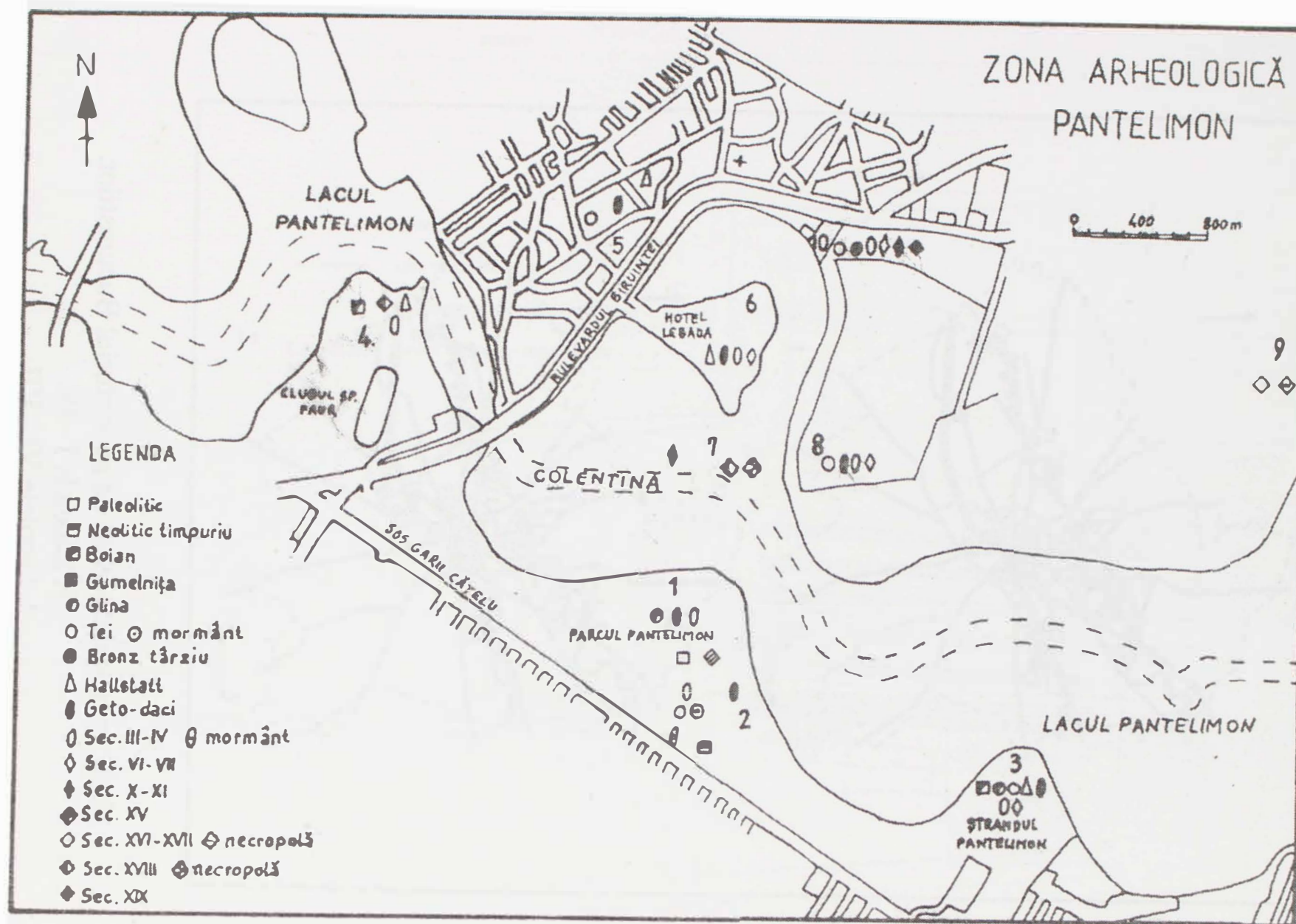
Pl. I. Pantelimon. General plan of the archaeological sites.

Pl. II. Bucharest. Map with the findings from the 3rd – 4th c. (1)

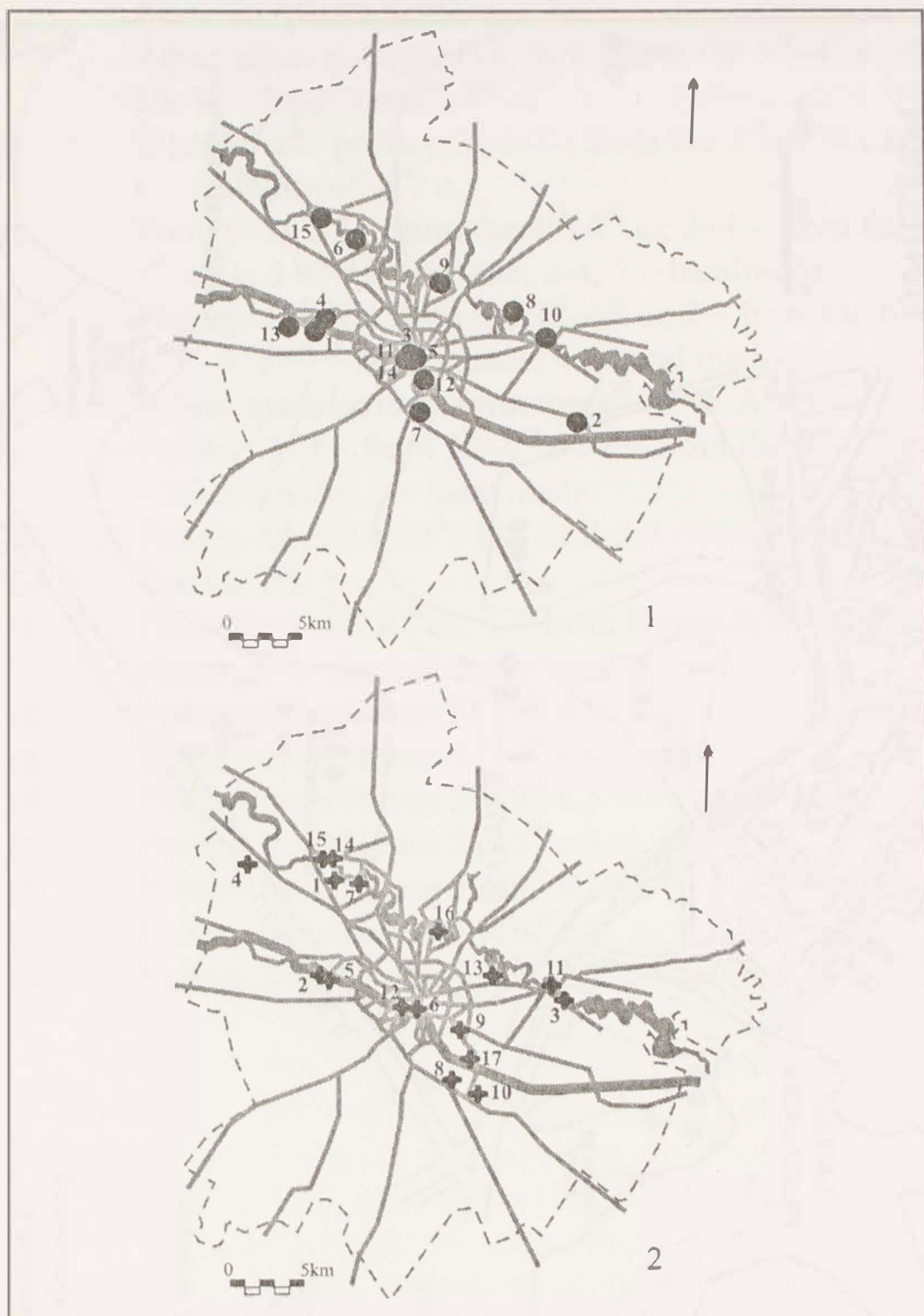
- and 6th – 7th c. (2).
- Pl. III.** Location of the archaeological excavations (2004).
- Pl. IV.** Plan of the archaeological features.
- Pl. V.** Pantelimon. The northern profiles of sections IV and V.
- Pl. VI.** Section I. Features from the 19th c. (Pits 1, Pit 2, and House 1).
- Pl. VII.** Section II. Features from the 10th – 11th c. (Pits 1, Pit 2, and *kiln C 1*) and the 19th c. (Pits 3 and 4).
- Pl. VIII.** Section II. Features from the 19th c. (House 2 and House 3).
- Pl. IX.** Section III. Features from the 10th–11th c. (Hearth 1).
Section VI. Features from the 19th c. (Pit 5 and Hearth 2).
- Pl. X.** Sections IV and V. Features from the 3rd–4th c. AD (House 1).
- Fig. 1.** Section I. 1 – east-west view; 2 – west-east view; 3–4 – Pit 1 (19th c.) with stratigraphic details.
- Fig. 2.** Section I. House 1 (19th c.).
- Fig. 3.** Section II. 1 – east–west view; 2 – west–east view.
- Fig. 4.** Section II. 1–2 – dwelling remains (10th–11th c.); 3 – details of the Kilns 1 and 2.
- Fig. 5.** Location of the trenches. 1 – east-west view of sections II, III and VI; 2 – east-west view of sections III, VI and VIII; 3 – east-west view of the *plateau and the complex* Lebăda.
- Fig. 6.** Pottery. 1 – House 1; 2–5 – House 2 (19th c.).
- Fig. 7.** Pottery from House 2 (19th c.).
- Fig. 8.** Pottery from House 3 (19th c.).
- Fig. 9.** 1–2 – pottery from House 4; 3 – bronze arrowhead (19th c.).
- Fig. 10.** Pottery from House 5 (19th c.).
- Fig. 11.** Pottery from House 5 (19th c.).
- Pl. 1.** Pottery from the layer. S I: (1) c. 2; 0–0,35 m; (2) c. 26, - 0,30–0,50 m; (3–5) c. 26; -0,50–0,70 m. S II: (6) c. 20; - 0,54–0,64 m; (7) c. 19–20; -1,40 m; found on the “oval”. S III: (8) c. 12; -0,35–0,55 m. S V: (9) c. 6–7; cas. 1; - 0,30–0,60 m; (10) c. 23; -0,50–0,70 m. S VI: (11) c. 24; - 0,10–0,40 m. Dating: (10) early-middle Bronze Age; (11) type Fundeni – Govora; (7, 9) Latène(1-6, 8): Bronze Age.
- Pl. 2.** Zimnicea – Plovdiv pottery from the layer: S II, c. 16, - 0,50 – 0,70 m.
- Pl. 3.** Obviously displaced pottery. (1) *passim*; (2) from a 19th

c. House; (3–5) from the 3rd–4th c. AD House; (6–8) from the filling of a 6rd–7th c. AD House; (x) first phase in manufacturing the bottom; (y) direction of the corrosion. Dating: (1) type Fundeni-Govora; (8) type Zimnicea-Plovdiv; (7) type Novaci (Pre – Basarabi); (6) type Basarabi (?); (2-5) Bronze Age

- Pl. 4.** Hand made pottery. 1–3, 6–9 - from the 3rd–4th c.; 4–5, 10–11 – from the 6th–7th c.
- Pl. 5.** Wheel made pottery: 2, 6-7 – from the 3rd–4th c.; 1, 3–5, 8 – from the 6th–7th c.
- Pl. 6.** Pottery. 1, 5-7 – from the 3rd–4th c.; 2–4 – from the 6th–7th c.; 1, 5-6 -wheel made; 2-4, 7 – handmade.
- Pl. 7.** Pottery. 1, 3-9 – from the 3rd–4th c.; 2 – from the 6th–7th c.; 1–3, 5–9 – wheel made; 4 – hand made.
- Pl. 8.** Wheel made pottery from the 3rd–4th c. AD.
- Pl. 9.** Pottery: 2–4 – from 3rd–4th c.; 1 – from the 6th–7th c.; 2-4 – wheel made; 1 – hand made.
- Pl. 10.** Pottery from the 10th–11th c.: 2-3,5 - Section II; 1, 4 – Section III.
- Pl. 11.** Finds from the 19th c.: 1 – from House 1; 3-4 – from House 4; 4 – bronze arrowhead.
- Pl. 12.** Pottery from House 2 (19th c.).
- Pl. 13.** Pottery from House 2 (19th c.).
- Pl. 14.** Pottery from House 3 (19th c.).
- Pl. 15.** Pottery from House 3 (19th c.).
- Pl. 16.** Pottery from House 5 (19th c.).
- Pl. 17.** Pottery from House 5 (19th c.).
- Pl. 18.** Pottery from House 5 (19th c.).

Pl. I. Zona arheologica Pantelimon. Plan de situatie,

Pl. II. Principalele situri de pe teritoriul Bucurestilor.

1. Secolele I - IV.

2. Secolele VI - VII.

Pl. III. Planul de încadrare în zona a amplasamentului cu săpăturile arheologice.

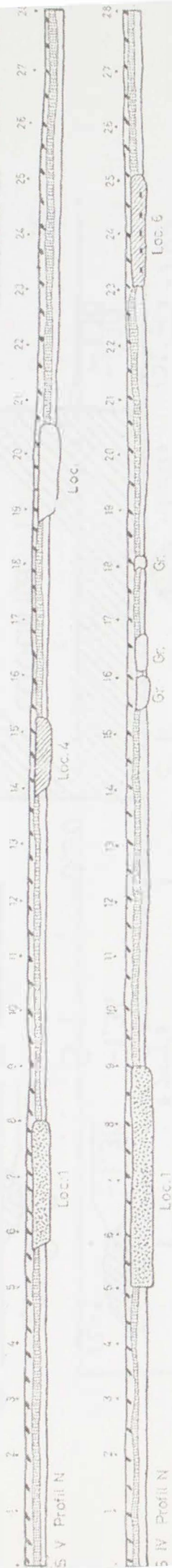
N

Pl. IV. Planul contextelor arheologice.

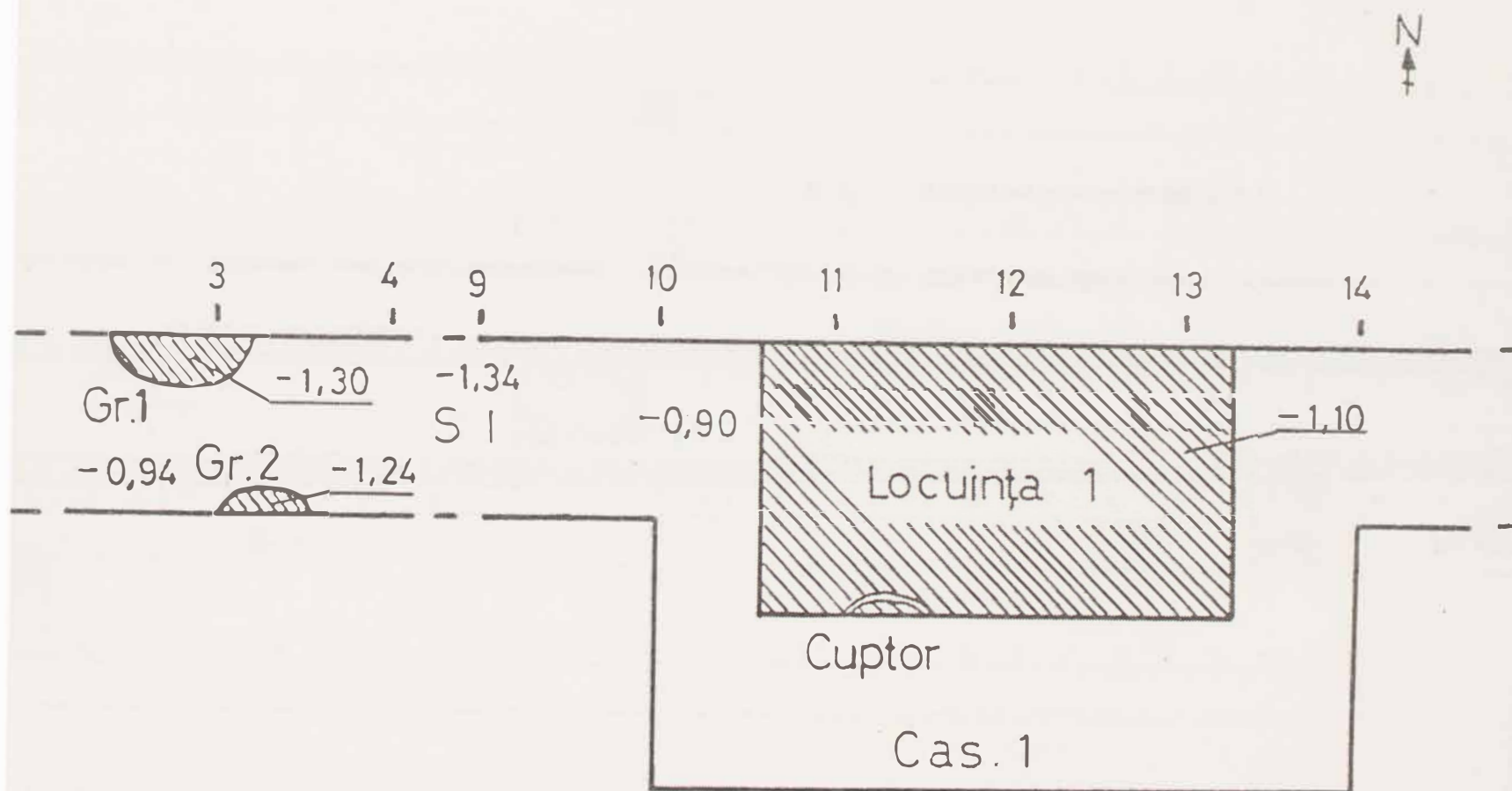
PANTELIMON 2004

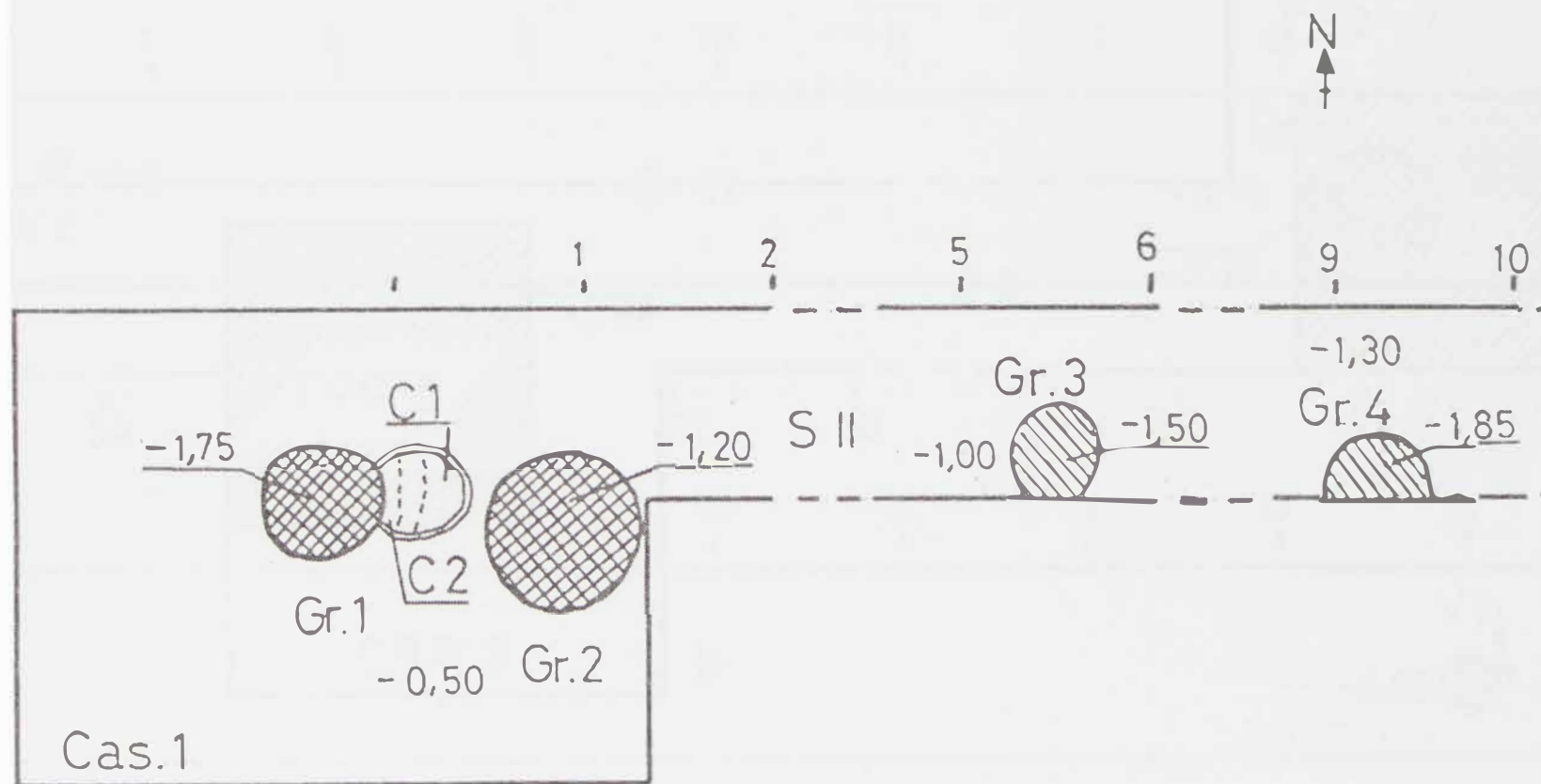
LEGENDA strat vegetal (vie) pamant castaniu inchis (strat arheologic) sec. III-IV sec. XIX caramizi

Pl. V. Profilul nordic al sectiunilor IV si V.

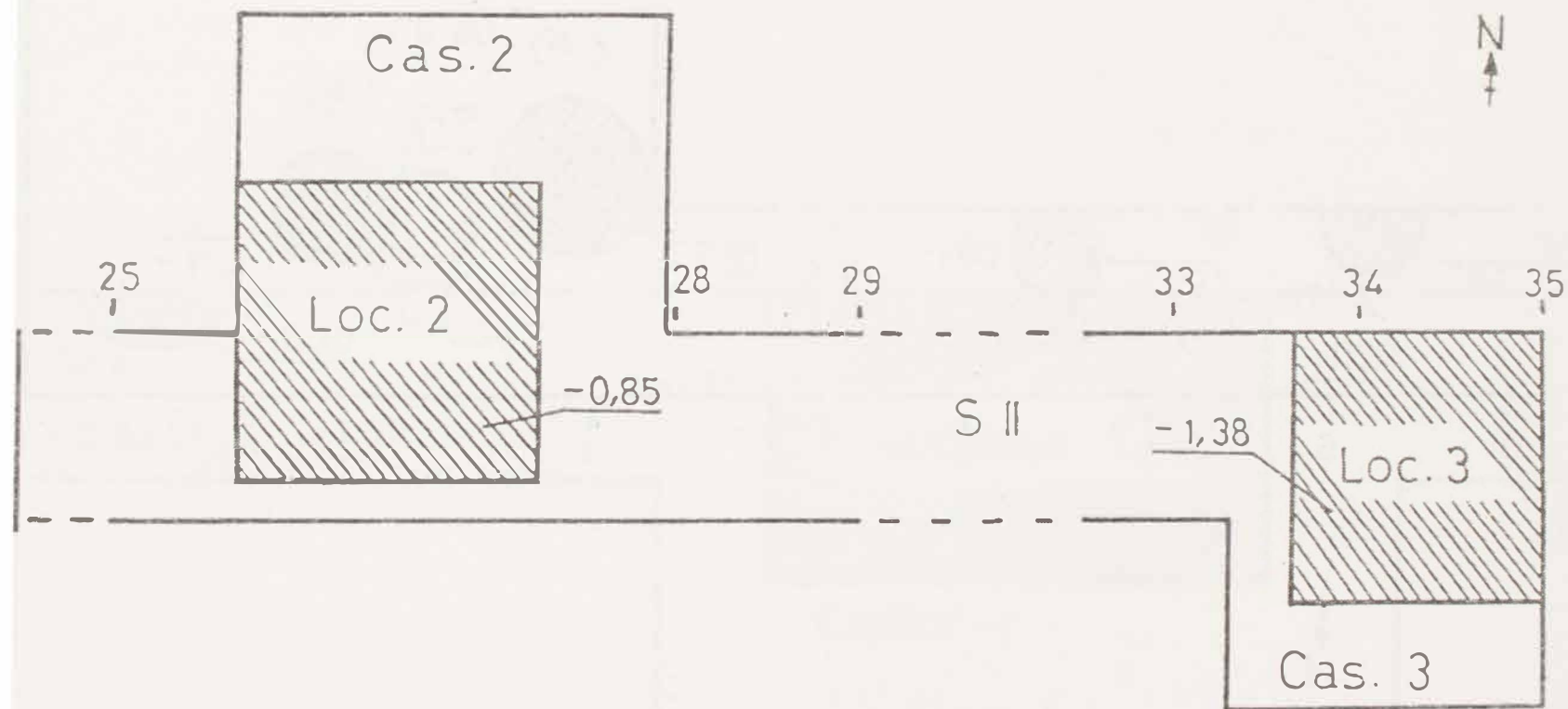

Pl. VI. Secțiunea I. Complexele arheologice din secolul al XIX-lea (Gr. 1, 2 și Loc. 1).

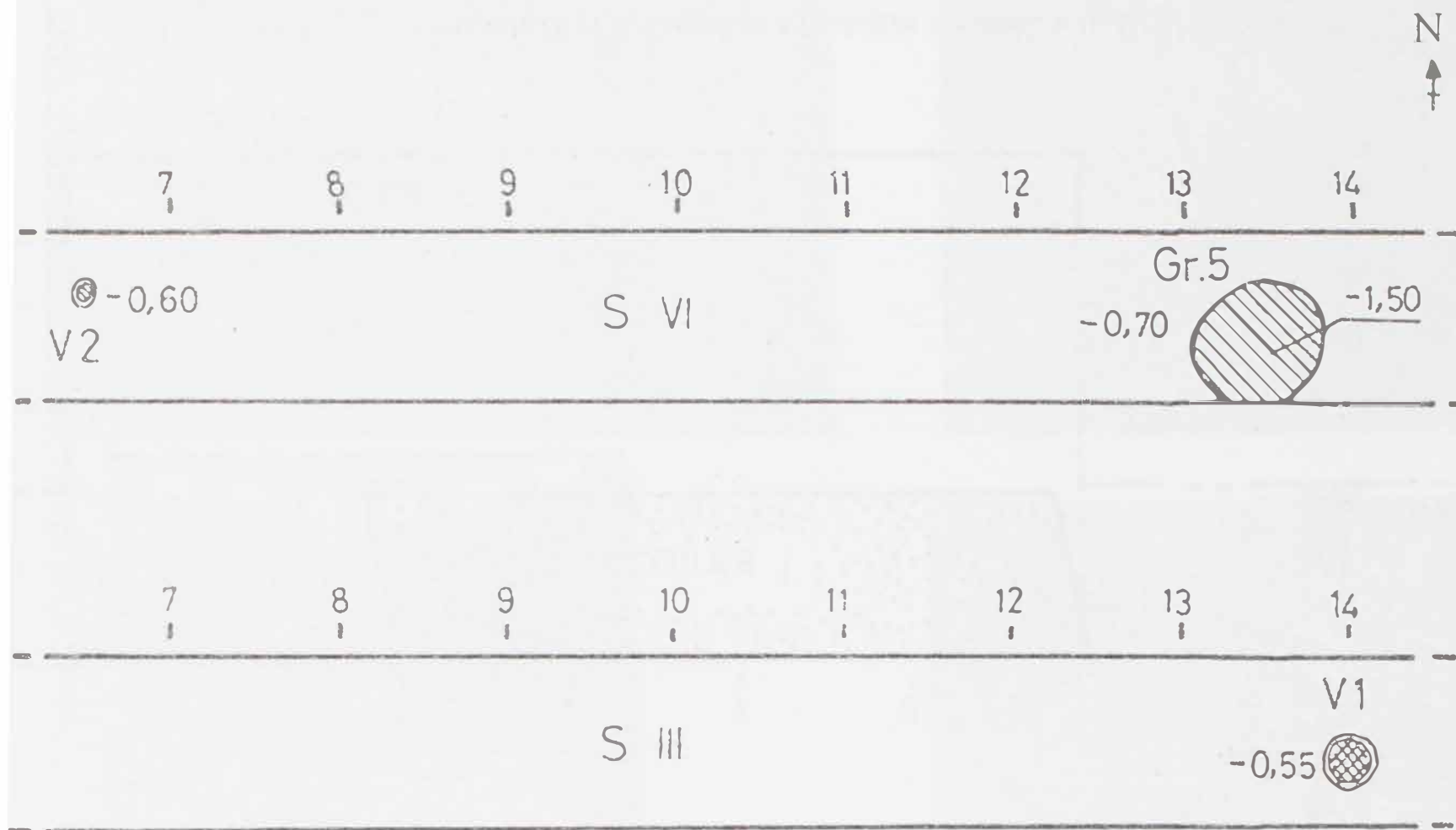

Pl. VII. Sectiunea II. Complexe arheologice din secolele X-XI (Gr. 1, 2 si C 1) si al XIX-lea (Gr. 3, 4).

PANTELIMON 2004

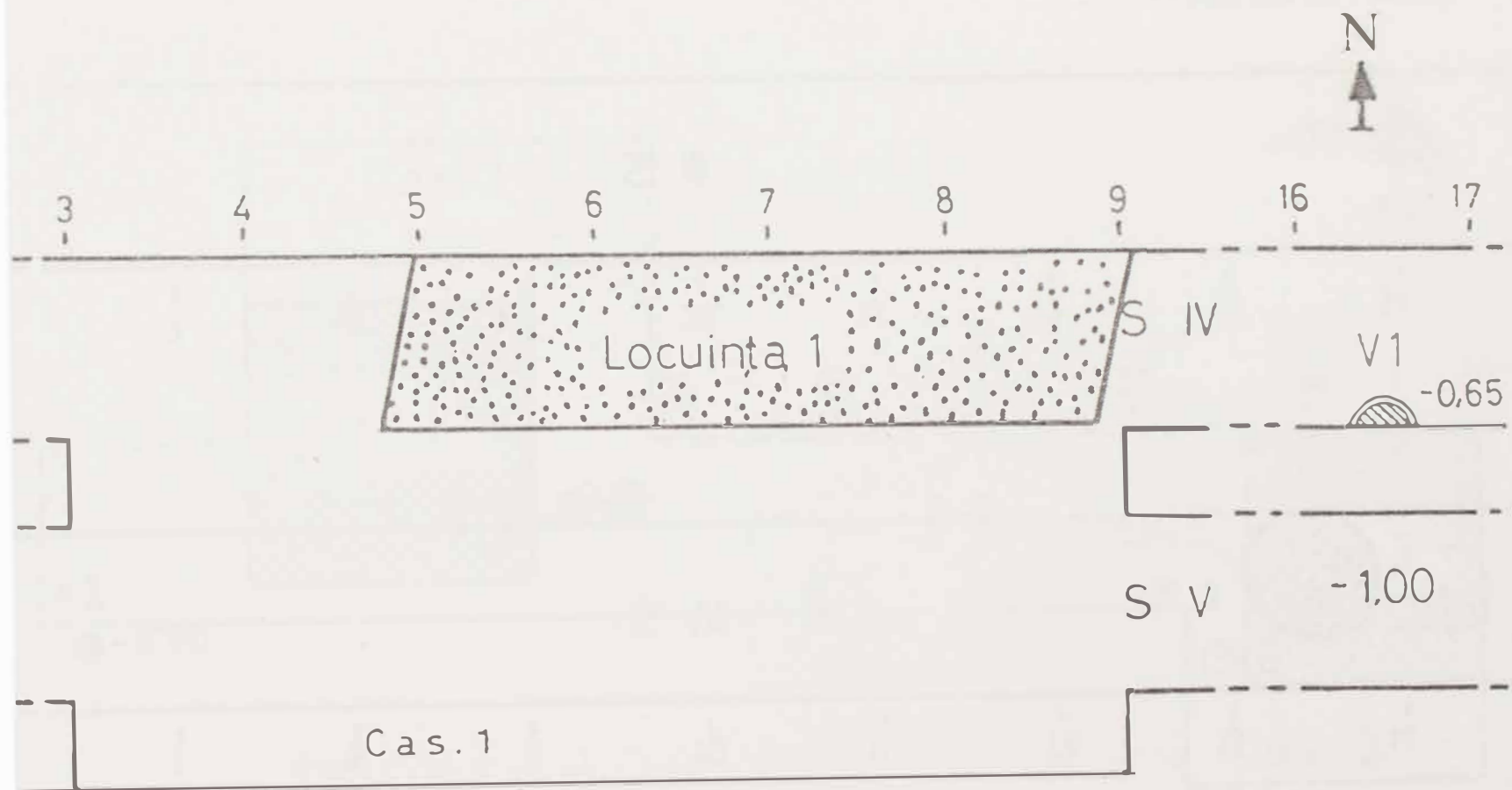

Pl. VIII. Secțiunea II. Complexe arheologice din secolul al XIX-lea (Loc. 2, 3).

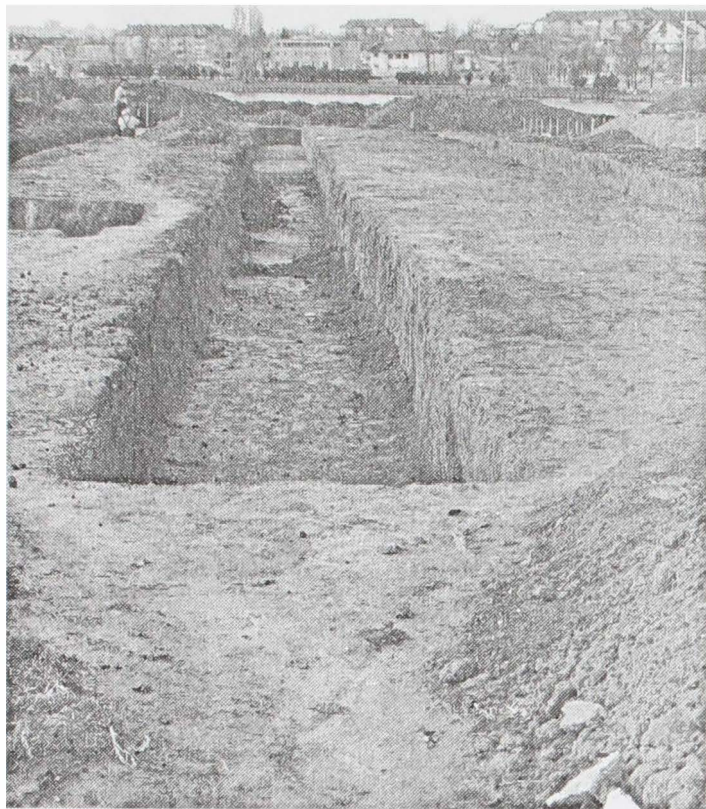
Pl. IX.   Sectiunea III. Complexe arheologice din secolele X-XI (Vatra 1); Sectiunea VI. Complexe arheologice din secolul al XIX-lea (Gr. 5 si Vatra 2).

PANTELIMON 2004

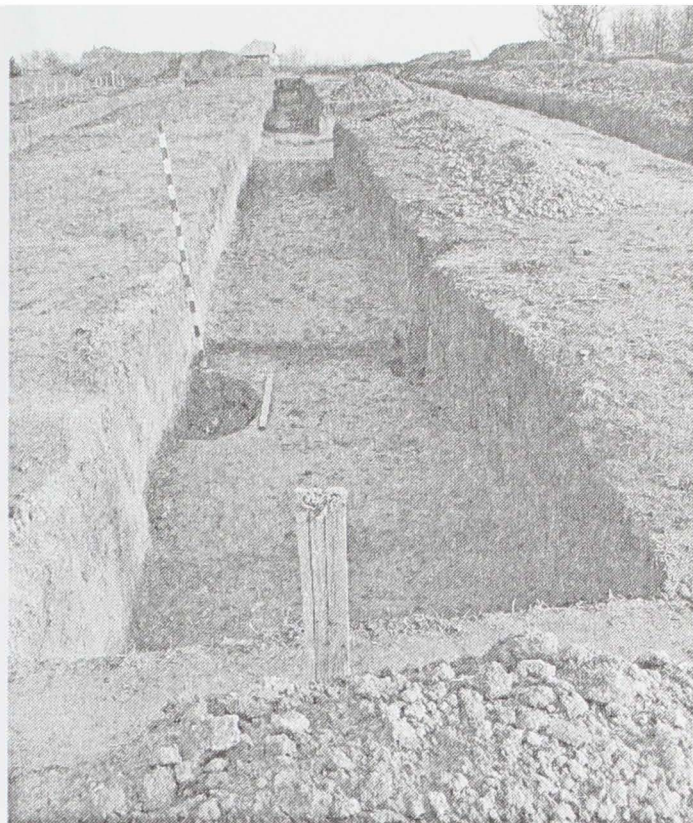

Pl. X. Secțiunile IV și V. Complexele arheologice din secolele III-IV p. Chr. (Loc. 1).

1

2

3

4

Figura 1. Sectiunea I: 1 - vedere est-vest; 2 - vedere vest-est;
3-4 groapa 1 (sec. XIX) si detaliu stratigrafic.

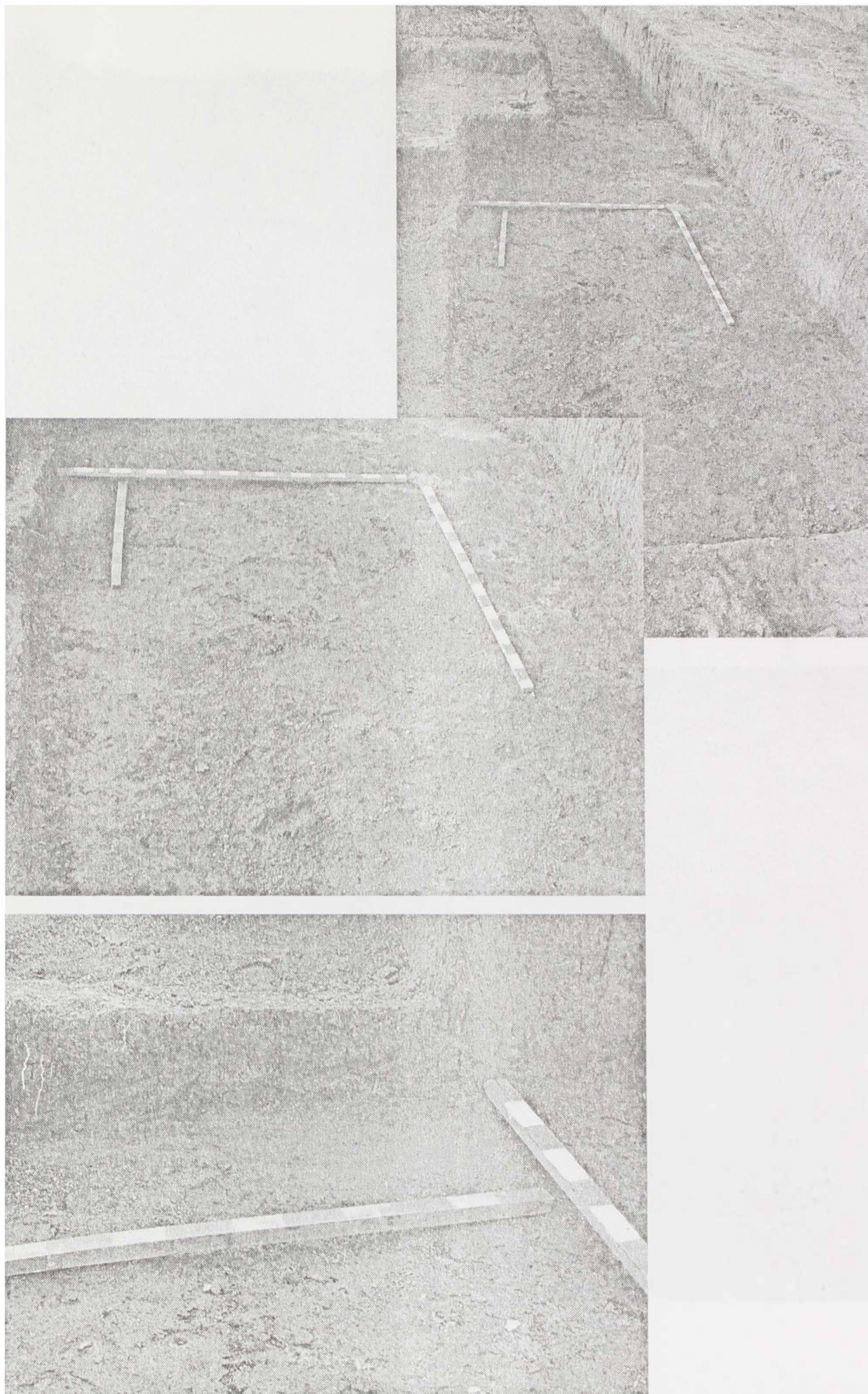
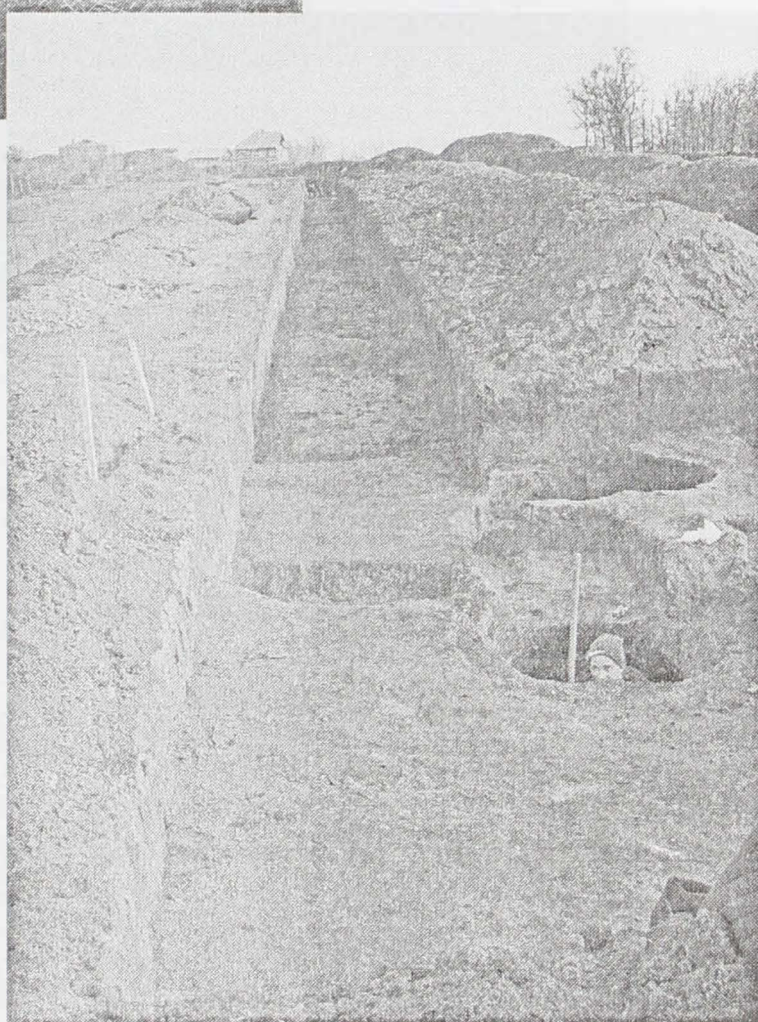
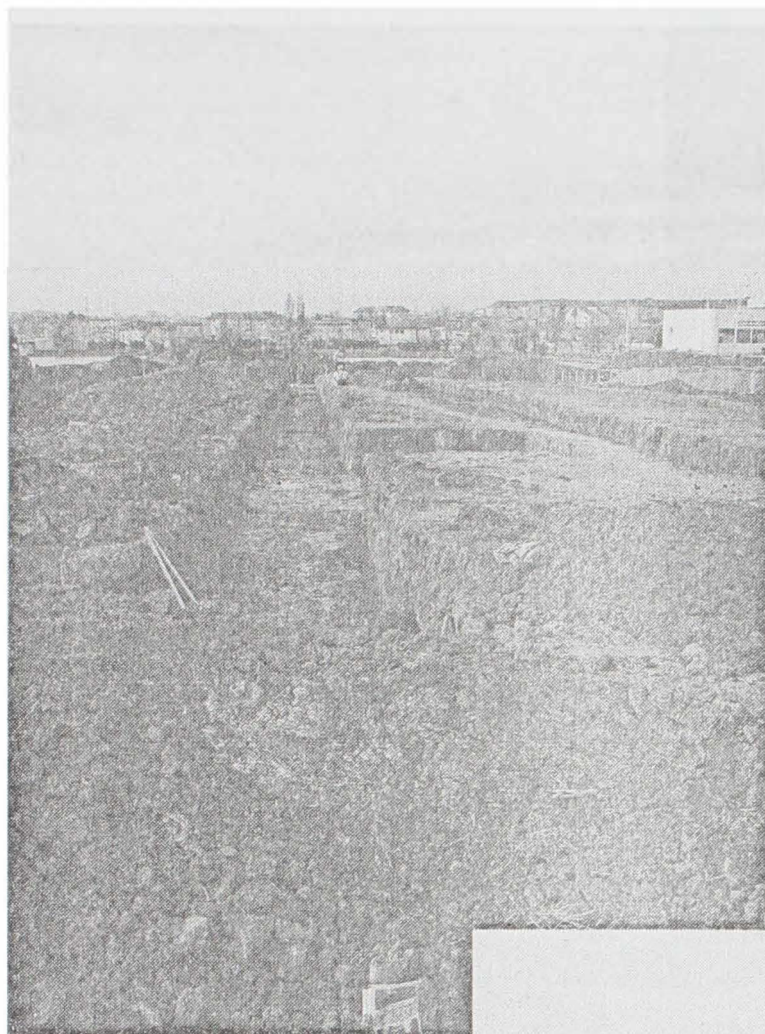

Figura 2. Secțiunea I: locuinta 1 (sec. XIX).

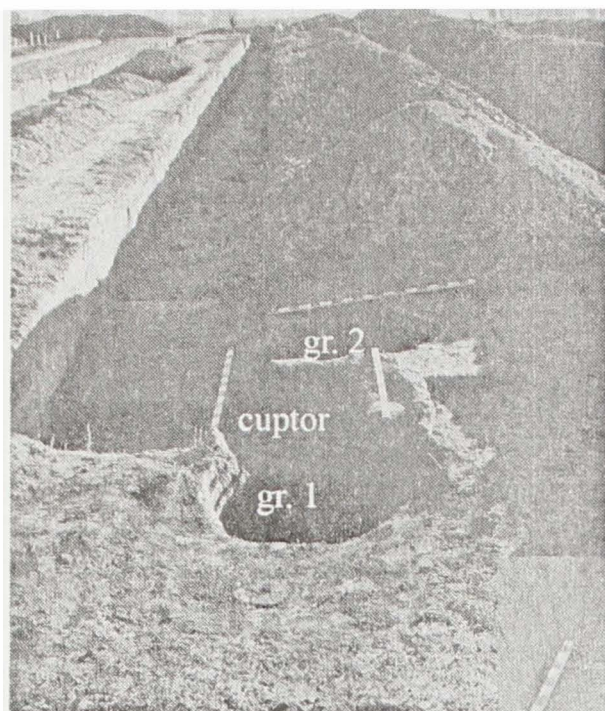

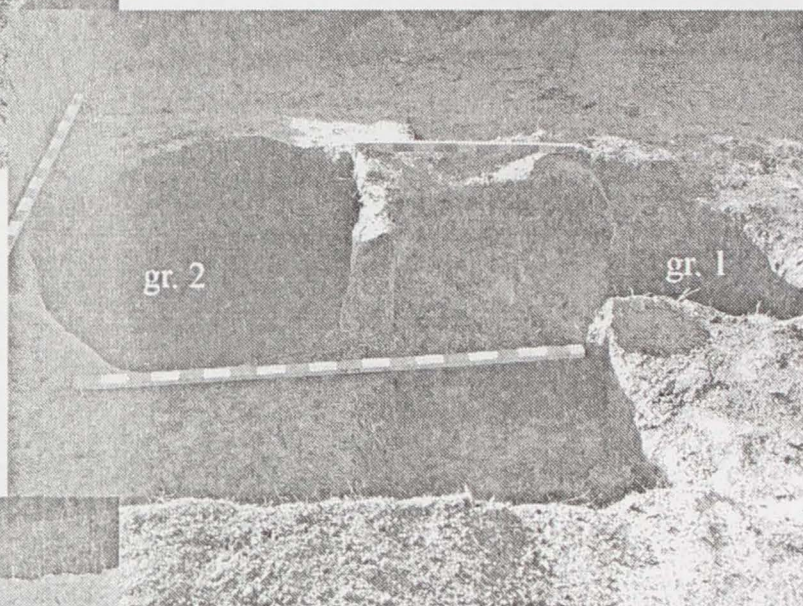
2

Figura 3. Secțiunea II: 1 - vedere est-vest; 2 - vedere vest-est.

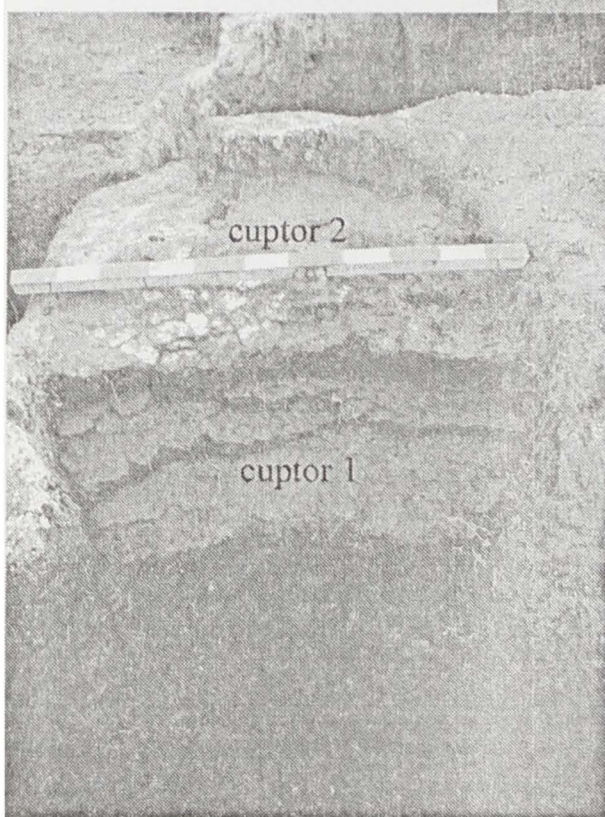

1

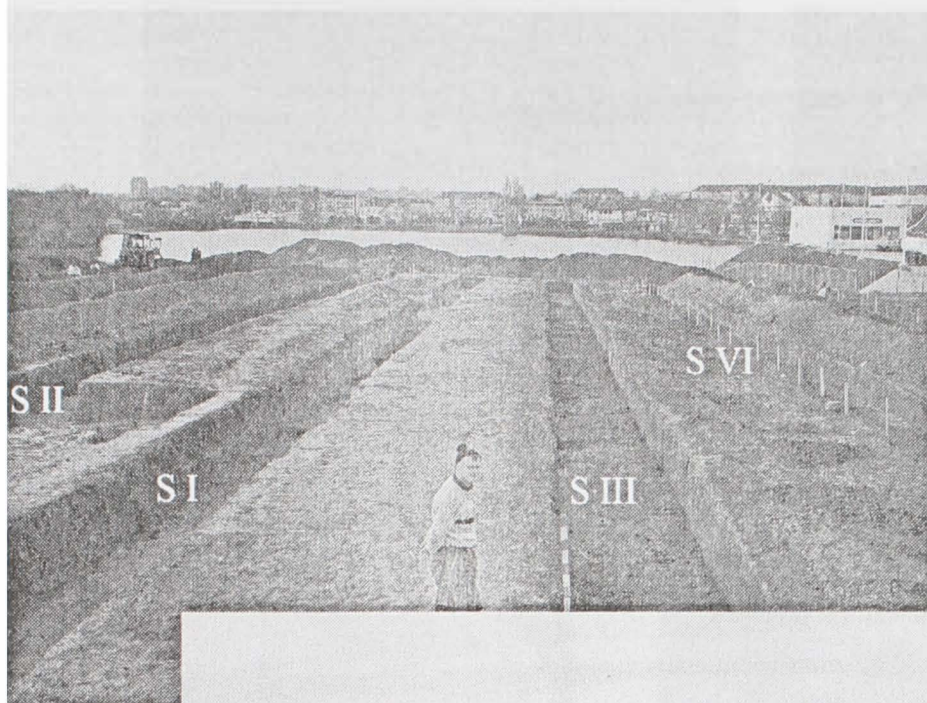
2

3

Figura 4. Secțiunea II: 1-2 - complexe de locuire (sec. X-XI);
3 - detalii ale cuptoarelor 1 și 2.

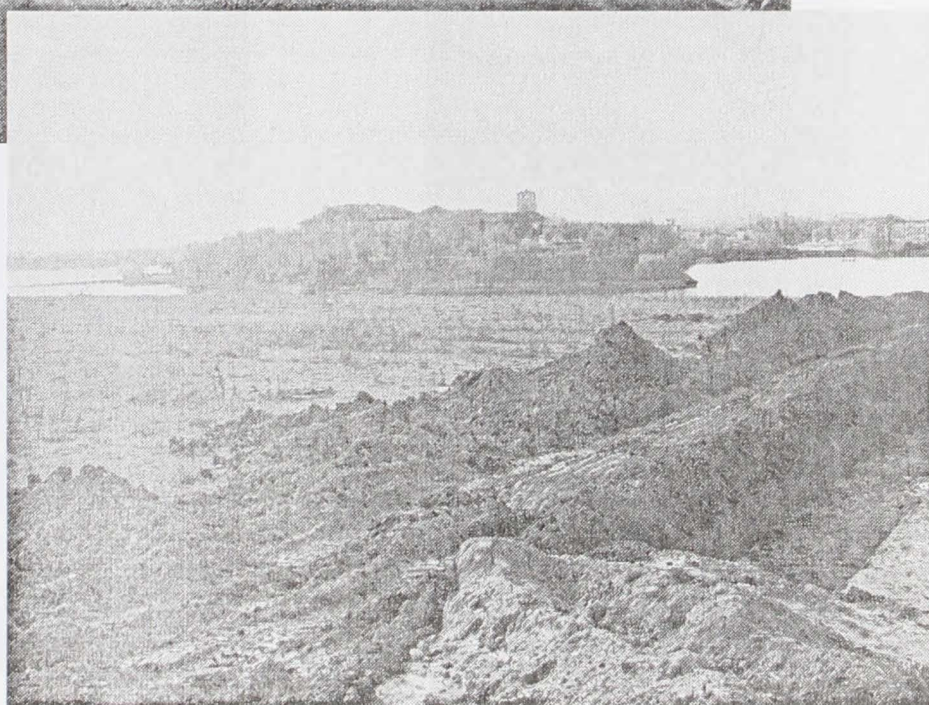

1

2

3

Figura 5. 1 - Secțiunile II, I, III, VI - vedere est-vest;
2 - Secțiunile III, VI, VIII - vedere est-vest;
3 - platoul și complexul Lebada - vedere est-vest.

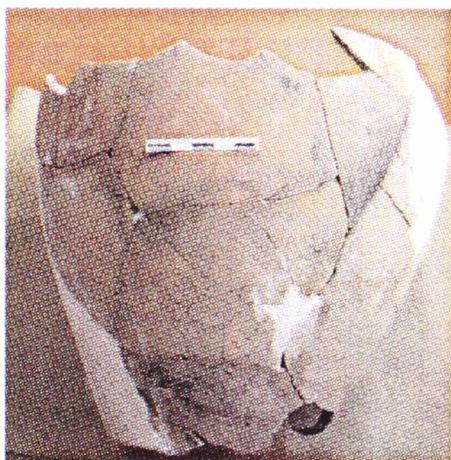

1

a

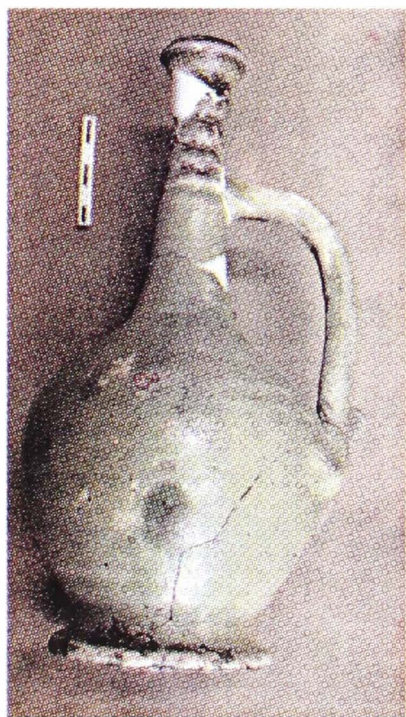
2

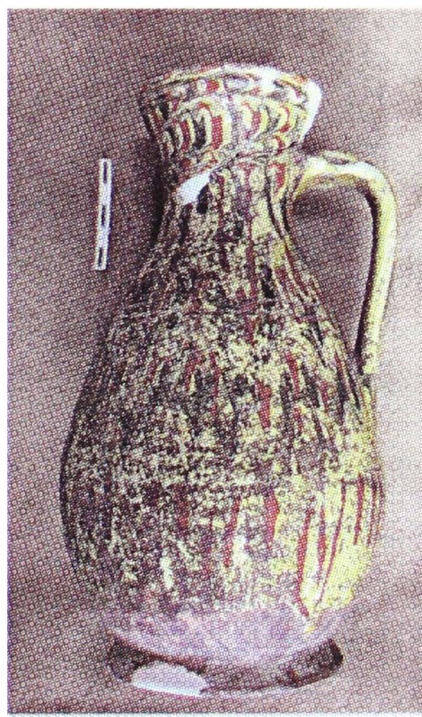
3

b

4

5

Figura 6. Locuintele 1 (1) si 2 (2-5).
Ceramica din secolul al XIX-lea.

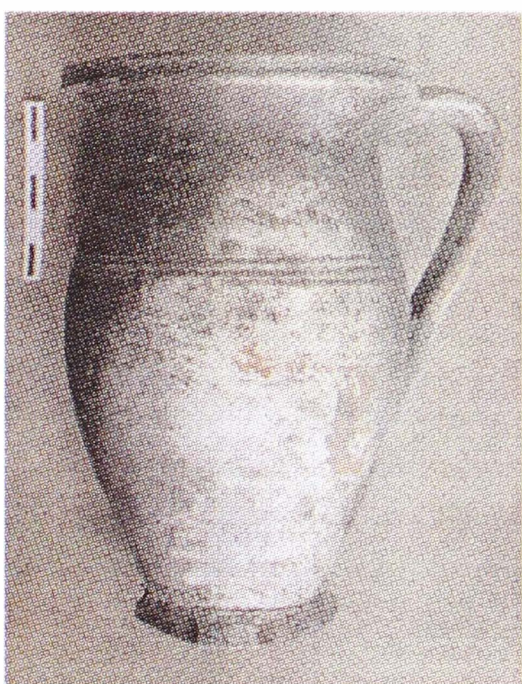

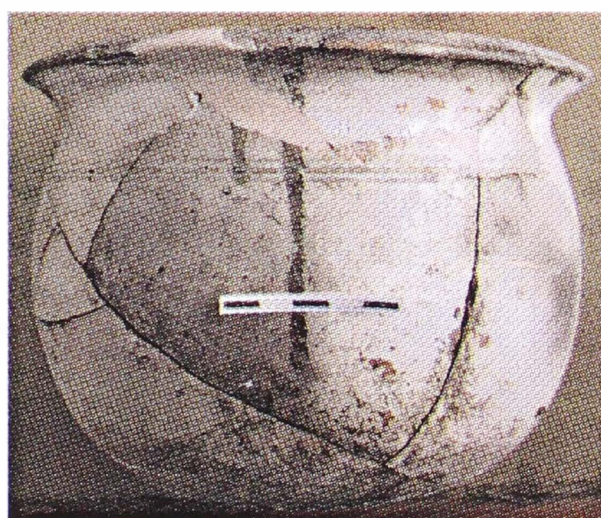
1

2

3

4

Figura 7 Locuinta 2.
Ceramica din secolul al XIX-lea.

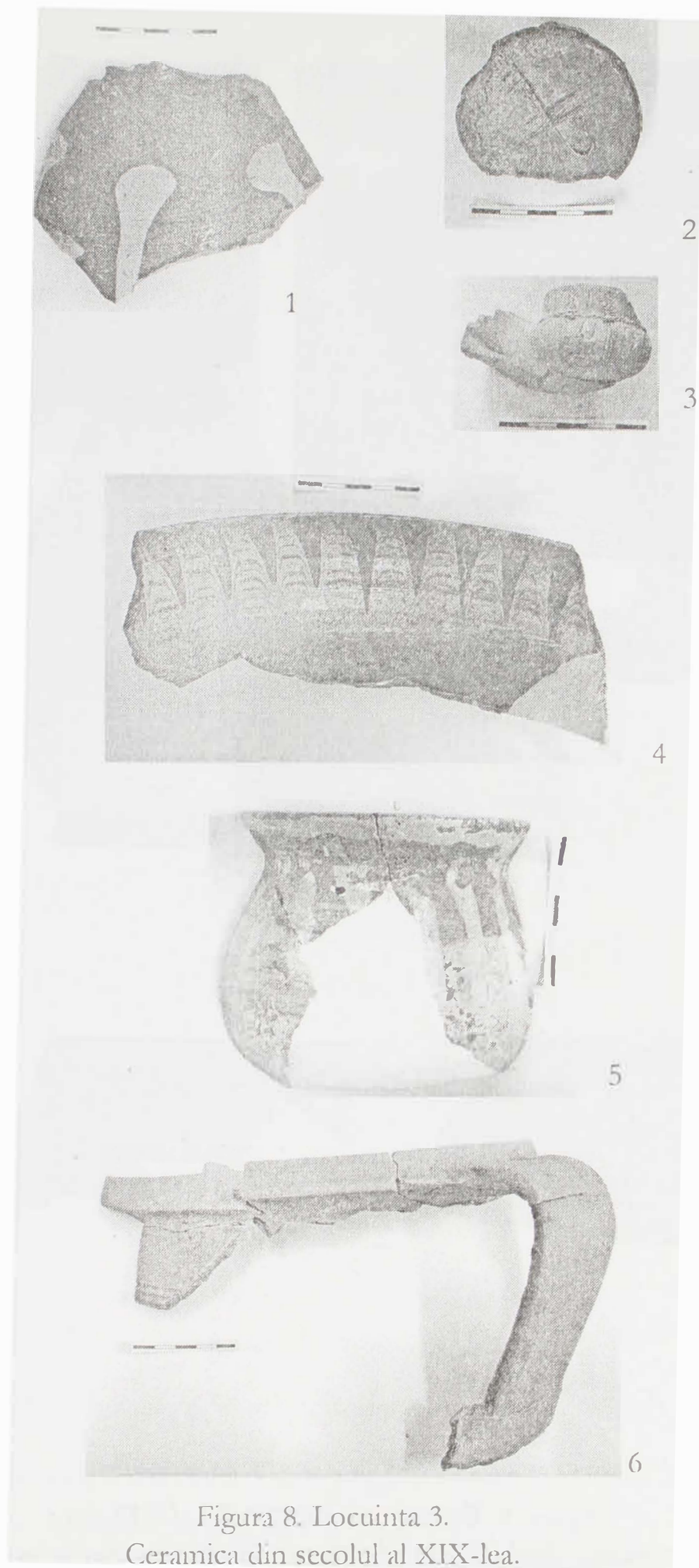
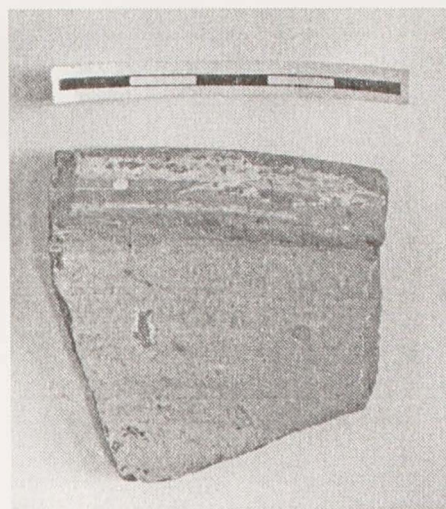

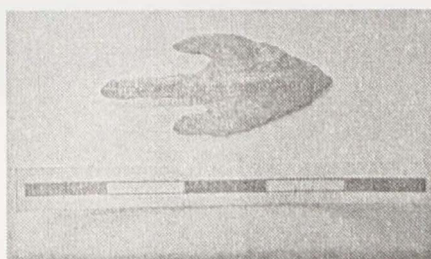
Figura 8. Locuinta 3.
Ceramica din secolul al XIX-lea.

1

2

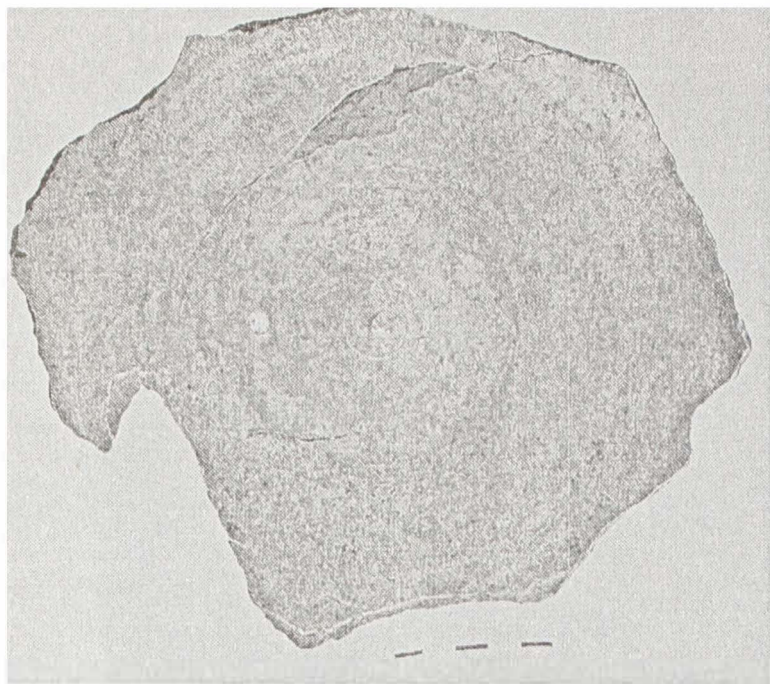
3

Figura 9. Descoperiri din secolul al XIX-lea :
ceramica din locuinta 4 (1-2); varf de sageata din bronz (3).

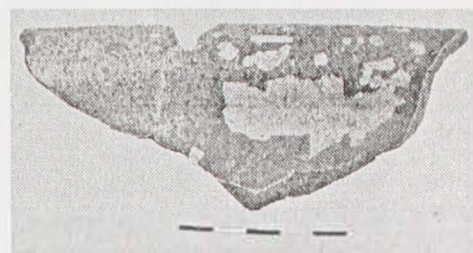

Figura 10. Locuinta 5.
Ceramica din secolul al XIX-lea.

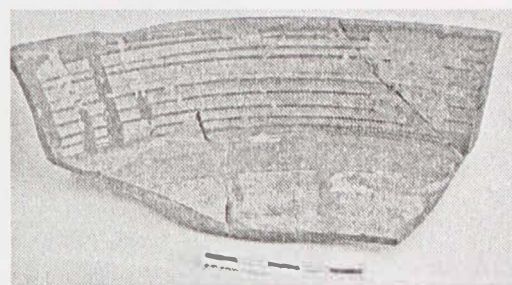

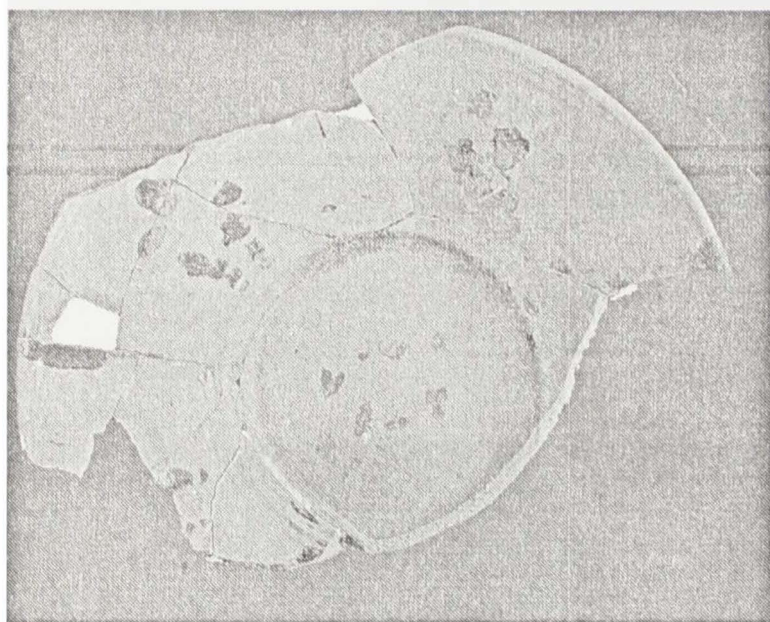
1

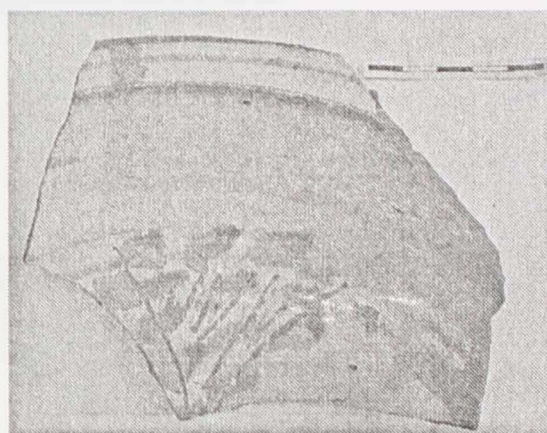
3

4

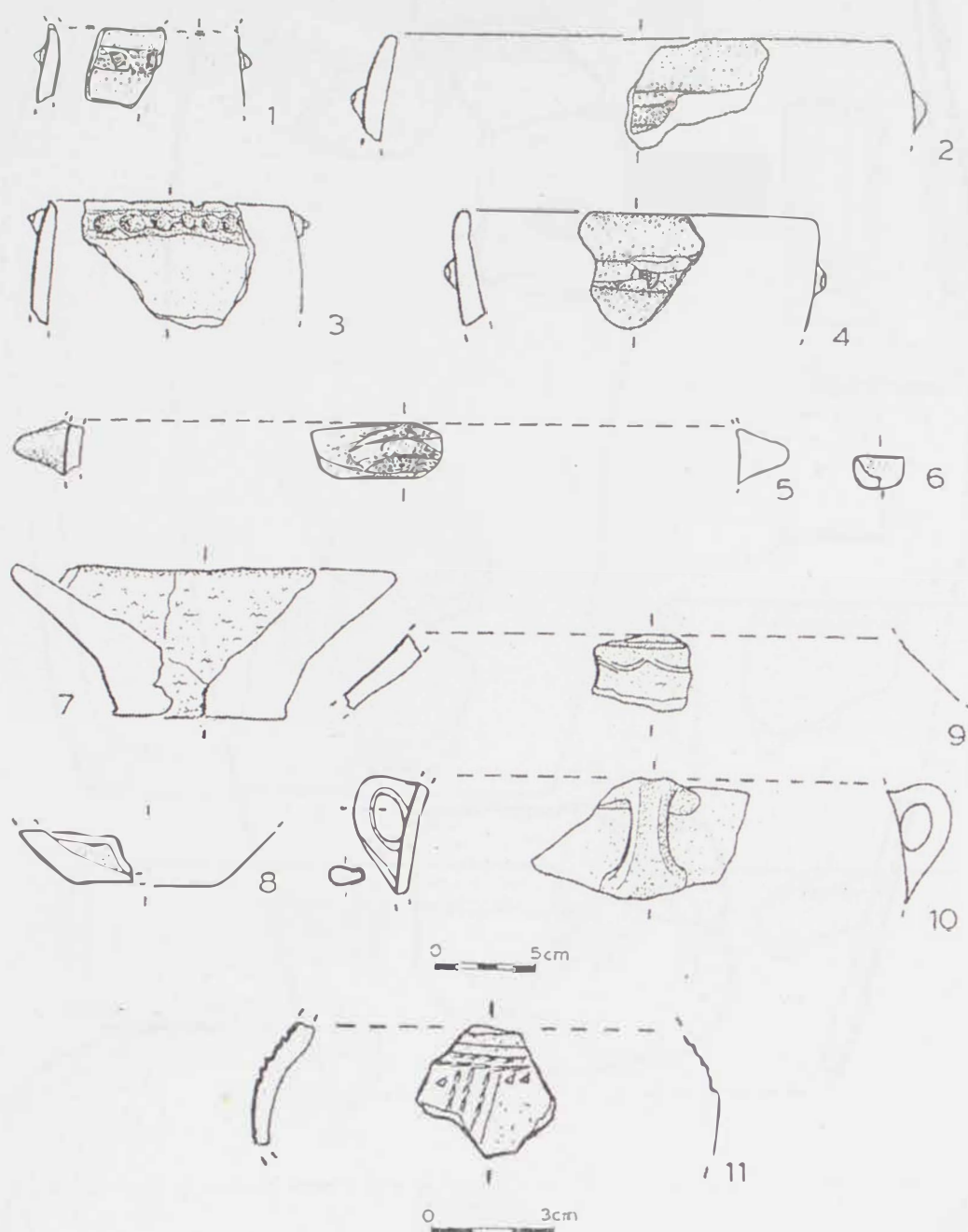

2

5

Figura 11. Locuinta 5.
Ceramica din secolul al XIX-lea.

Plansa 1. Ceramică din strat.

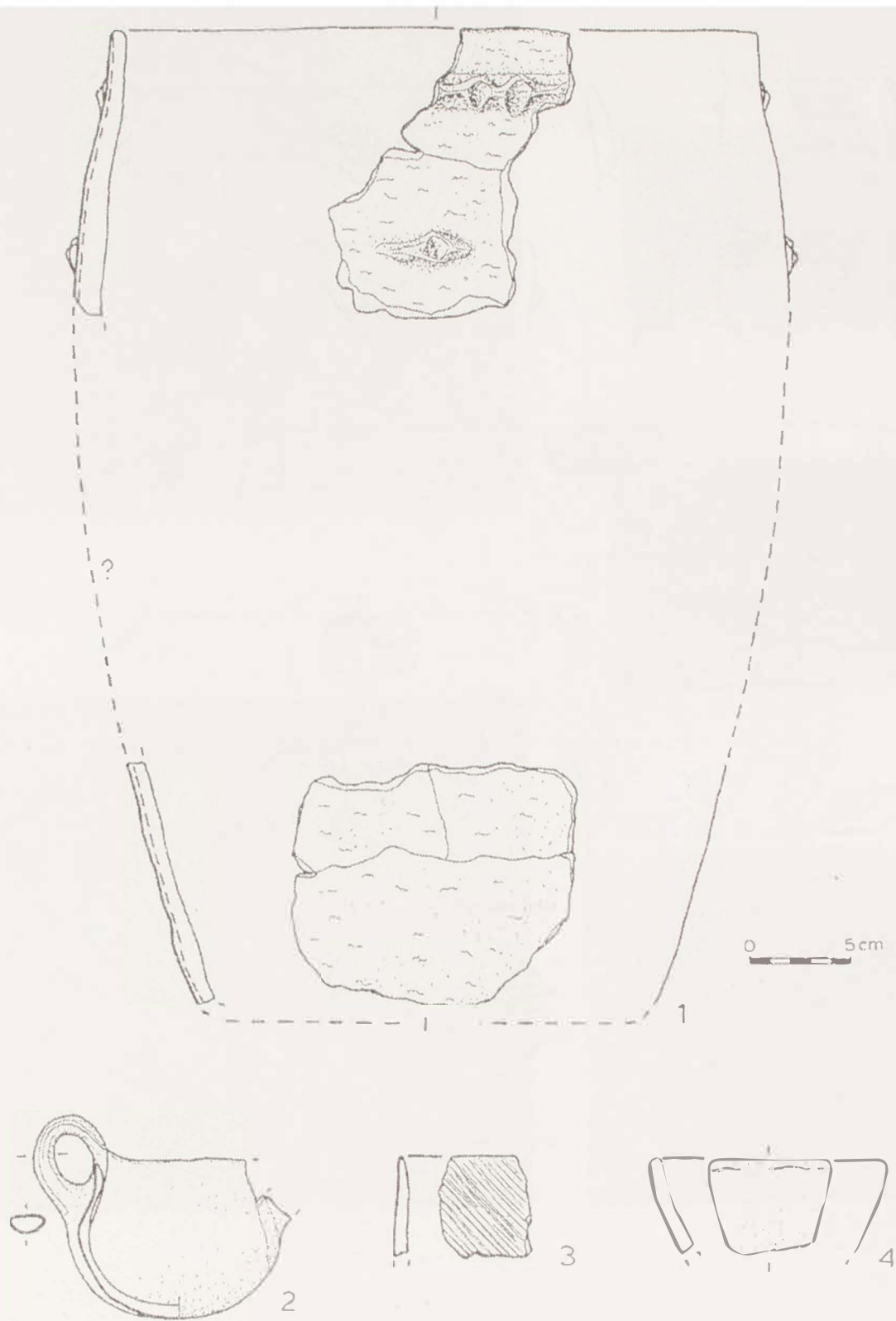
S I: (1) c. 2; 0-0,35 m; (2) c. 26, -0,30-0,50 m; (3-5) c. 26; -0,50-0,70 m.

S II: (6) c. 20; -0,54-0,64 m; (7) c. 19-20; -1,40 m; de pe "oval".

S III: (8) c. 12; -0,35-0,55 m. S V: (9) c. 6-7; cas. 1; -0,30-0,60 m; (10) c. 23; -0,50-0,70 m.

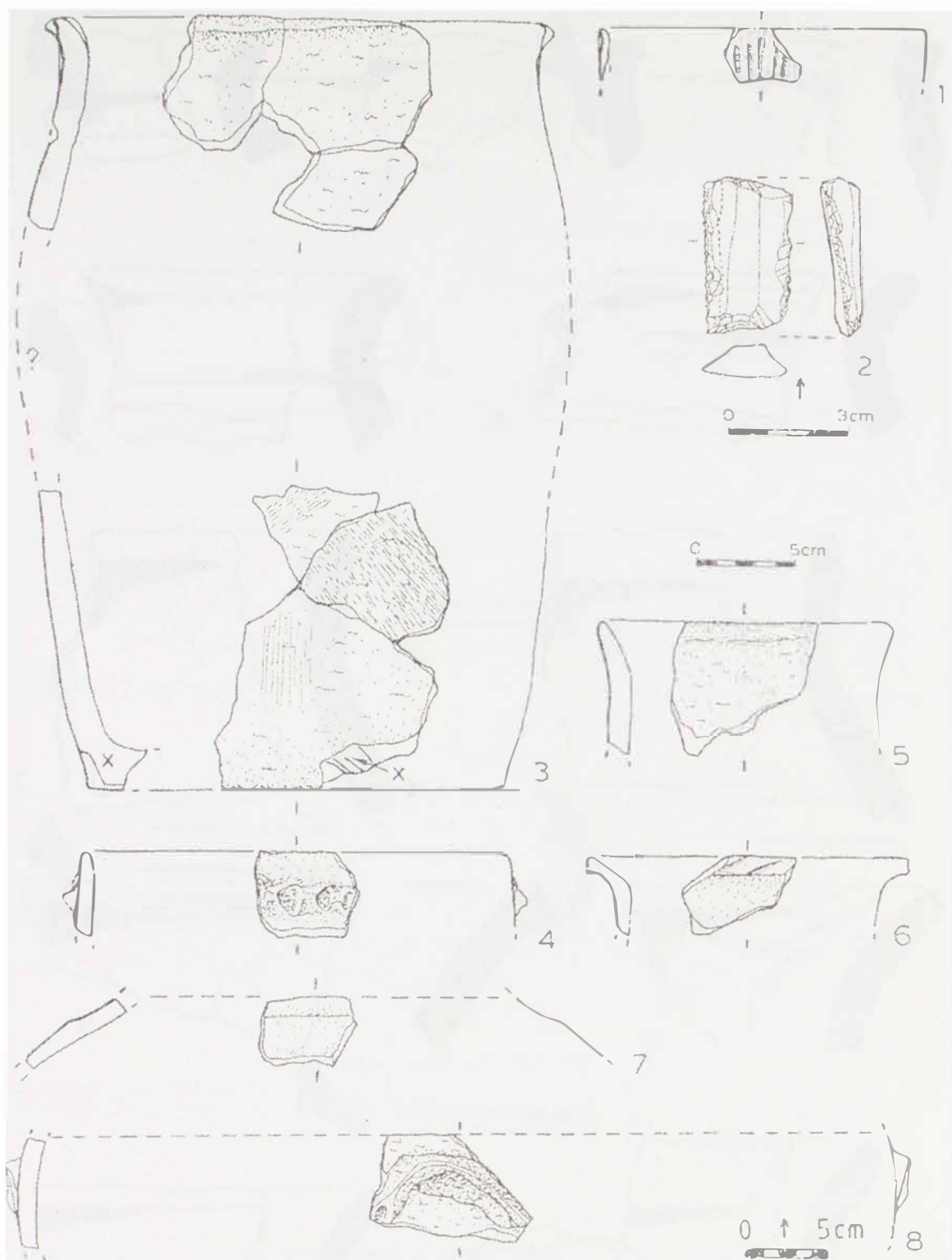
S VI: (11) c. 24; -0,10-0,40 m.

Datare: (10) Bronz timpuriu-mijlociu; (11) Fundeni-Govora; (7, 9) Latène; (1-6, 8): epoca bronzului.

Plansa 2. Ceramică Zimnicea - Plovdiv din strat: S II, c. 16, - 0,50 – 0,70 m.

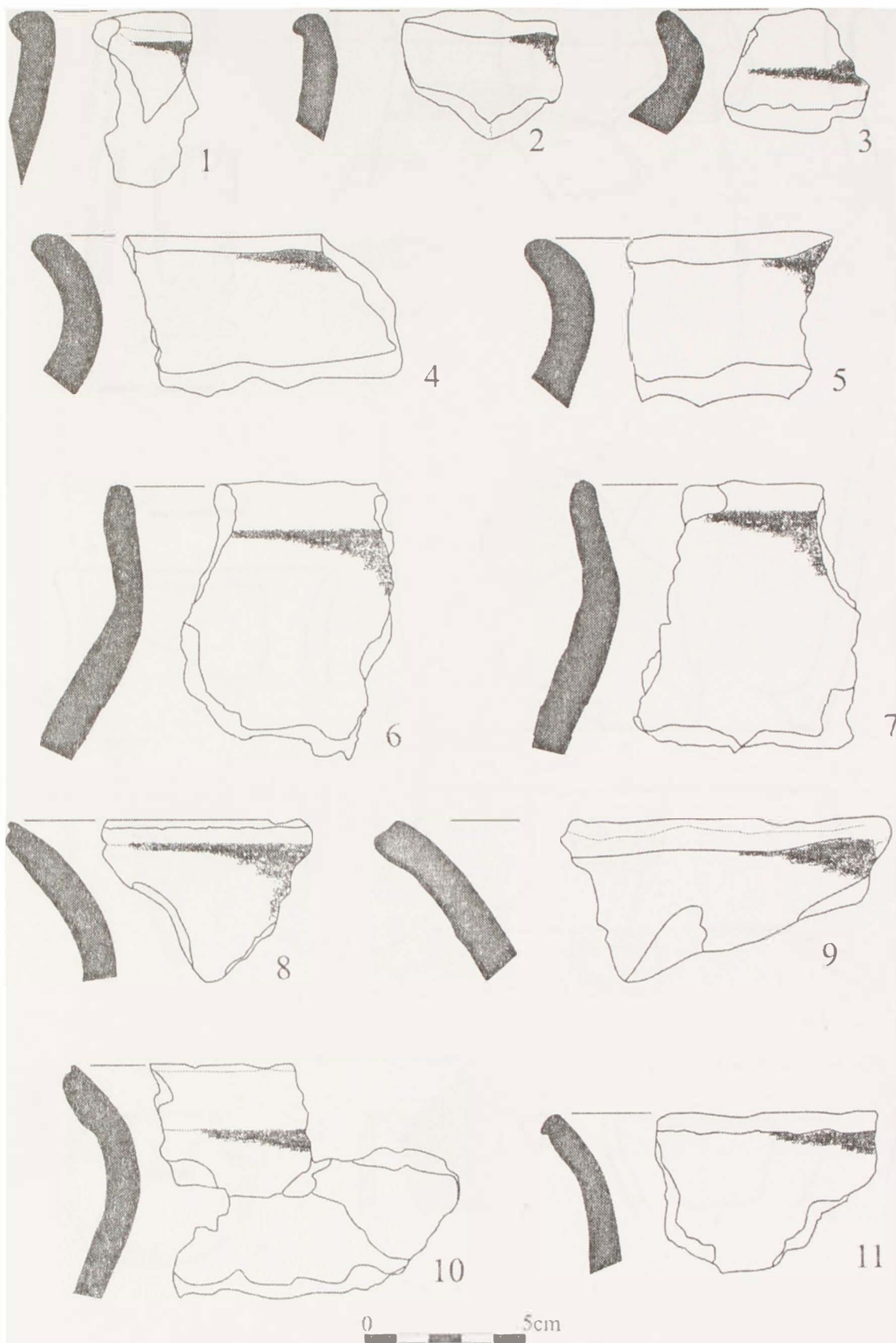
Plansa 3— Ceramică dislocată.

(1) passim; (2) în loc. sec. 19; (3-5) în loc. sec. 3-4; (6-8) în loc. sec. 6-7

(x) fund de vas cu șanțuri pentru aplicarea stratului exterior de lut;

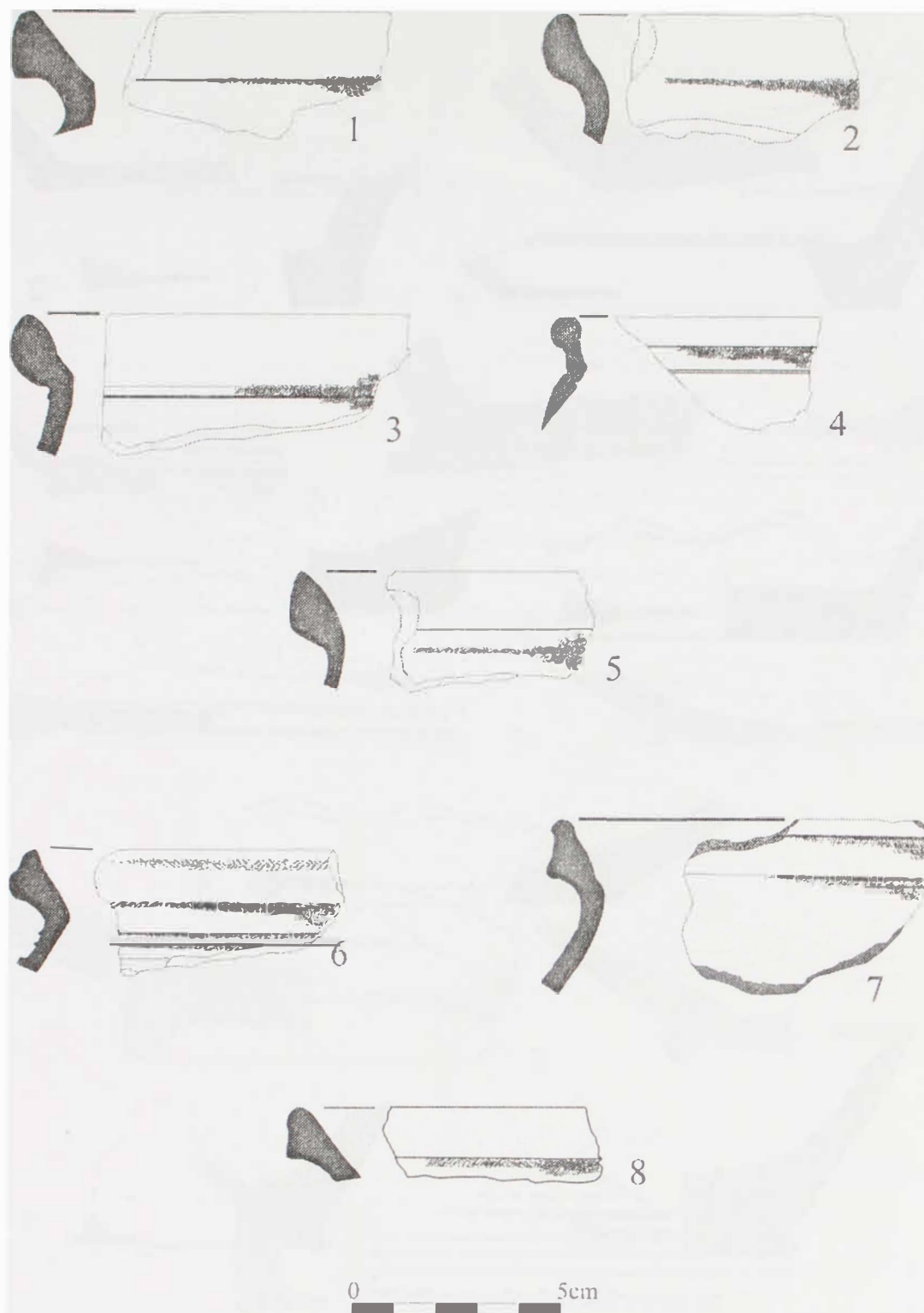
(y) direcții de corodare.

Datare: (1) Fundeni-Govora; (8) Zimnicea-Plovdiv; (7) Pre-Basarabi de tip Novaci; (6) Basarabi (?); (2-5) epoca bronzului

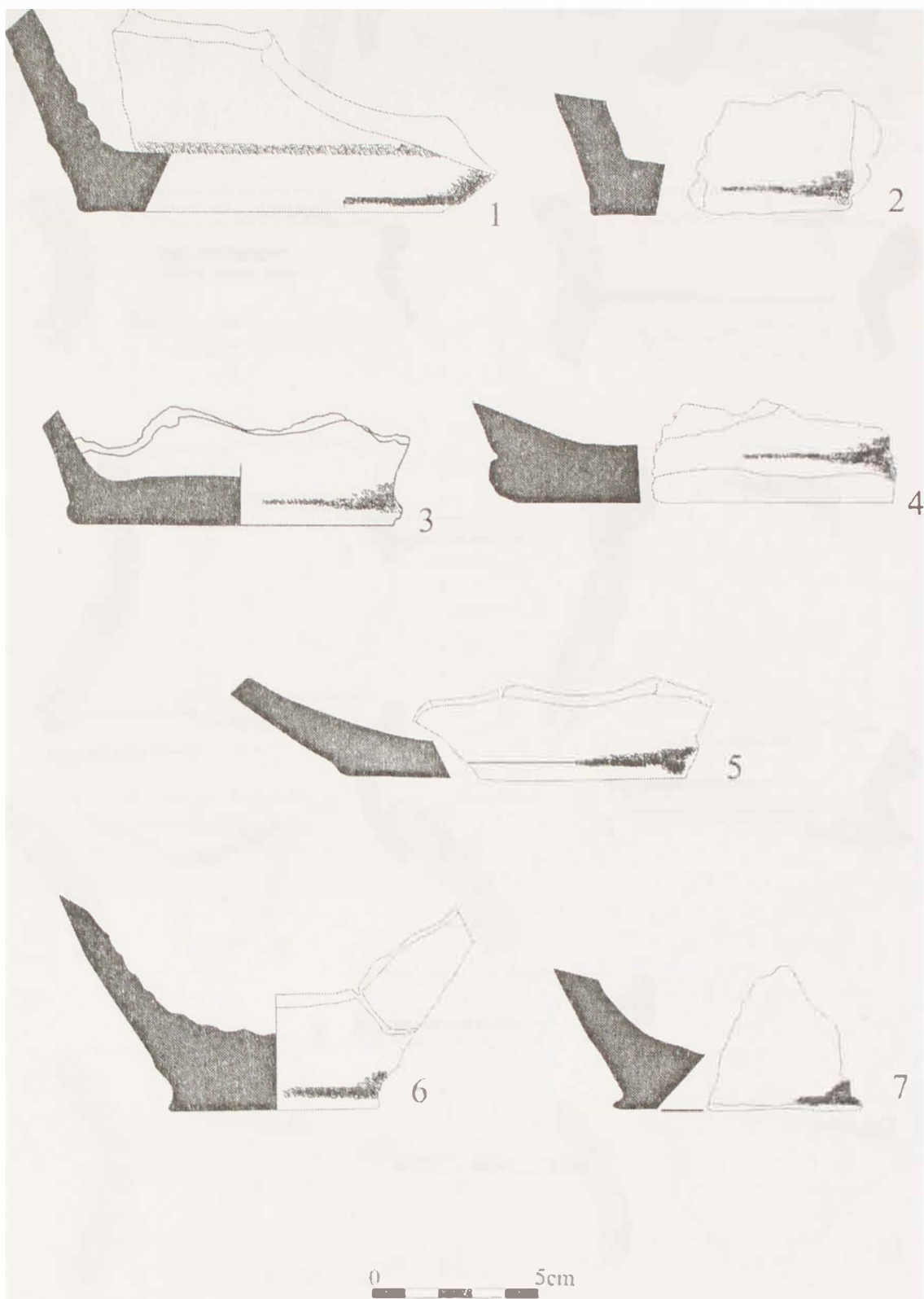

Plansa 4. Caramica din secolele III-IV p. Chr. (1-3, 6-9)
si VI-VII (4-5, 10-11).
Caramica lucrata cu mana.

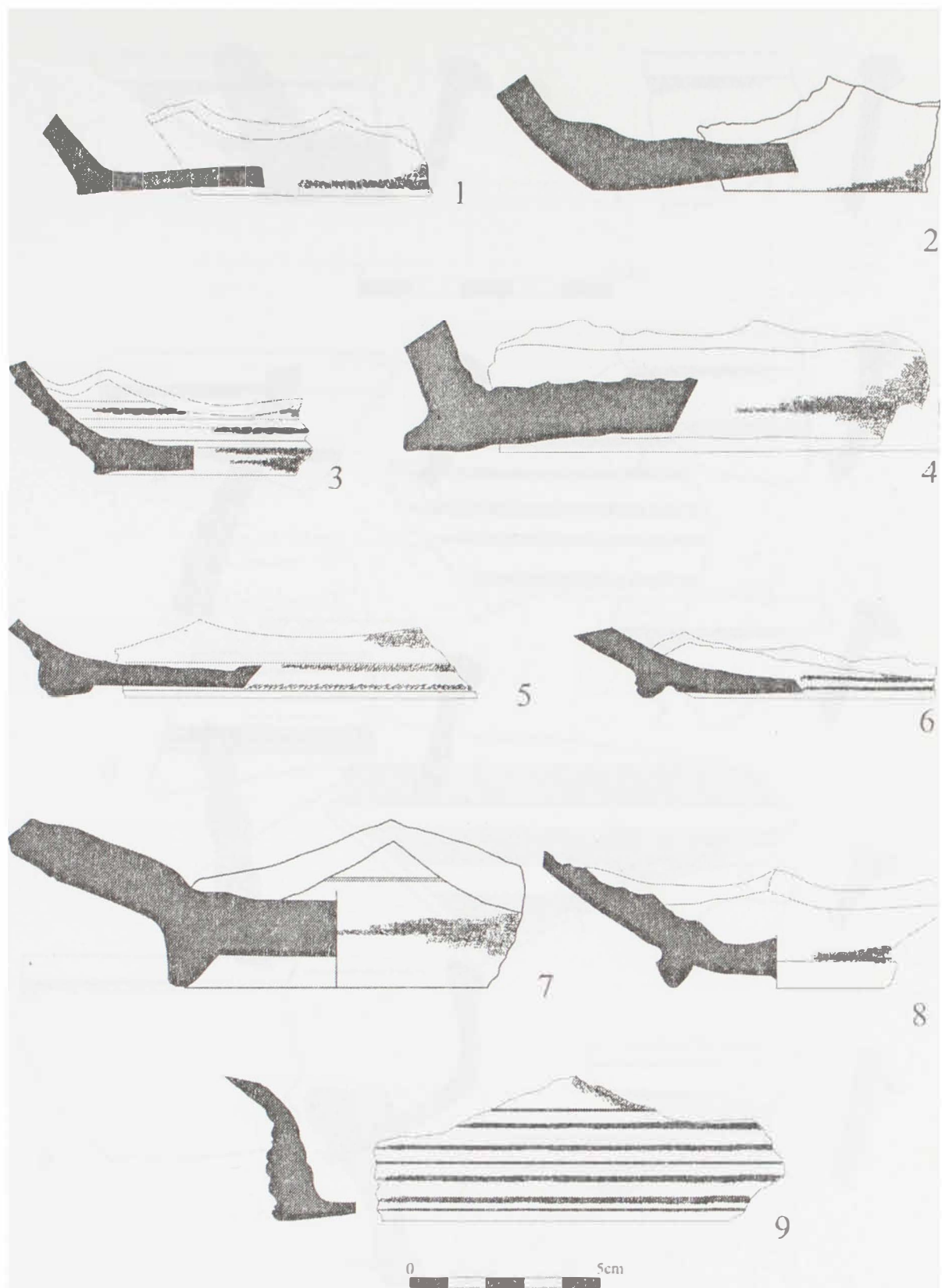

Plansa 5. Ceramica din secolele III-IV p. Chr. (2, 6-7) si VI-VII (1, 3-5, 8).
Ceramica lucrata la roata.

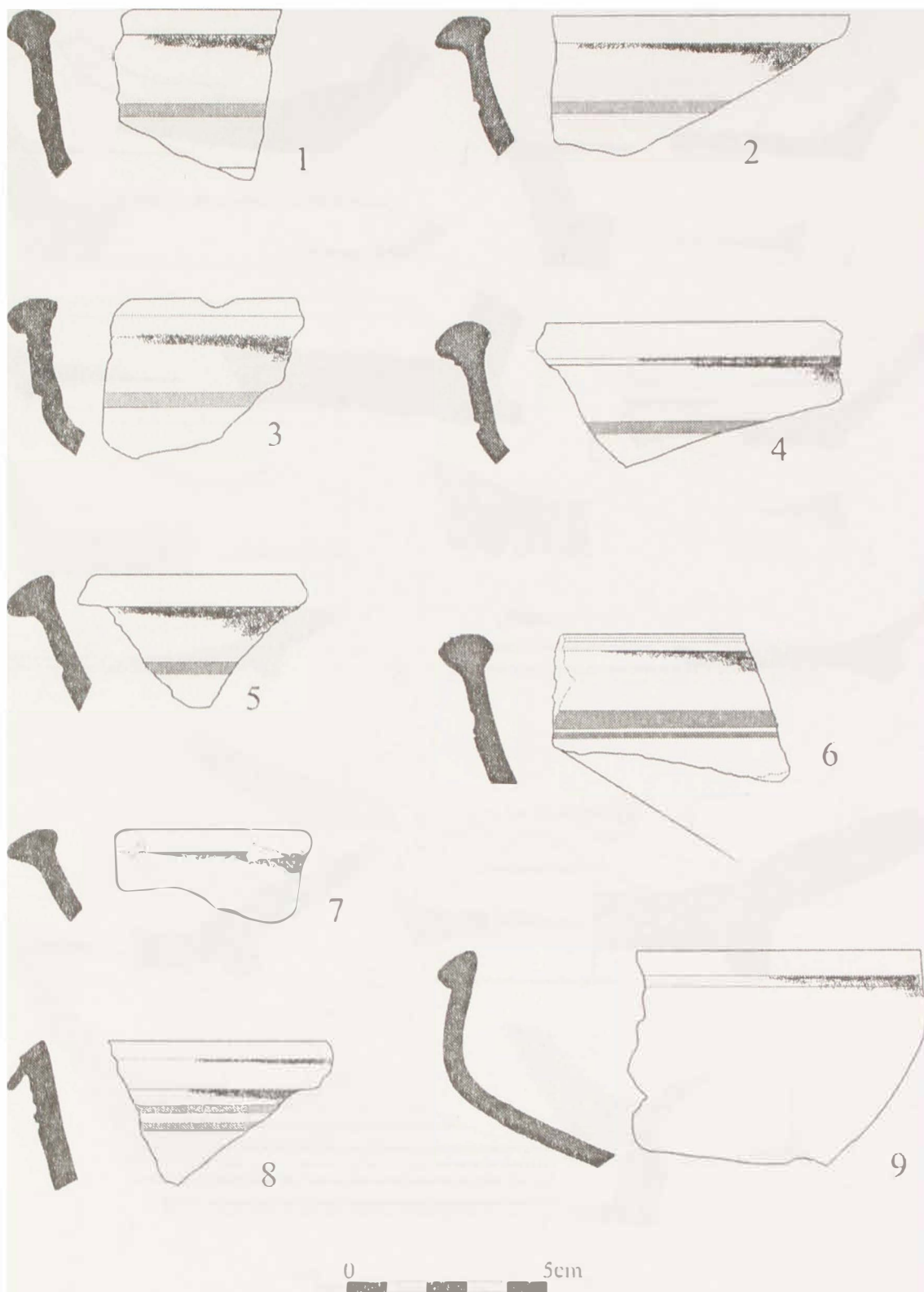

Plansa 6. Ceramica din secolele III-IV p. Chr. (1, 5-7)
si VI-VII (2-4).

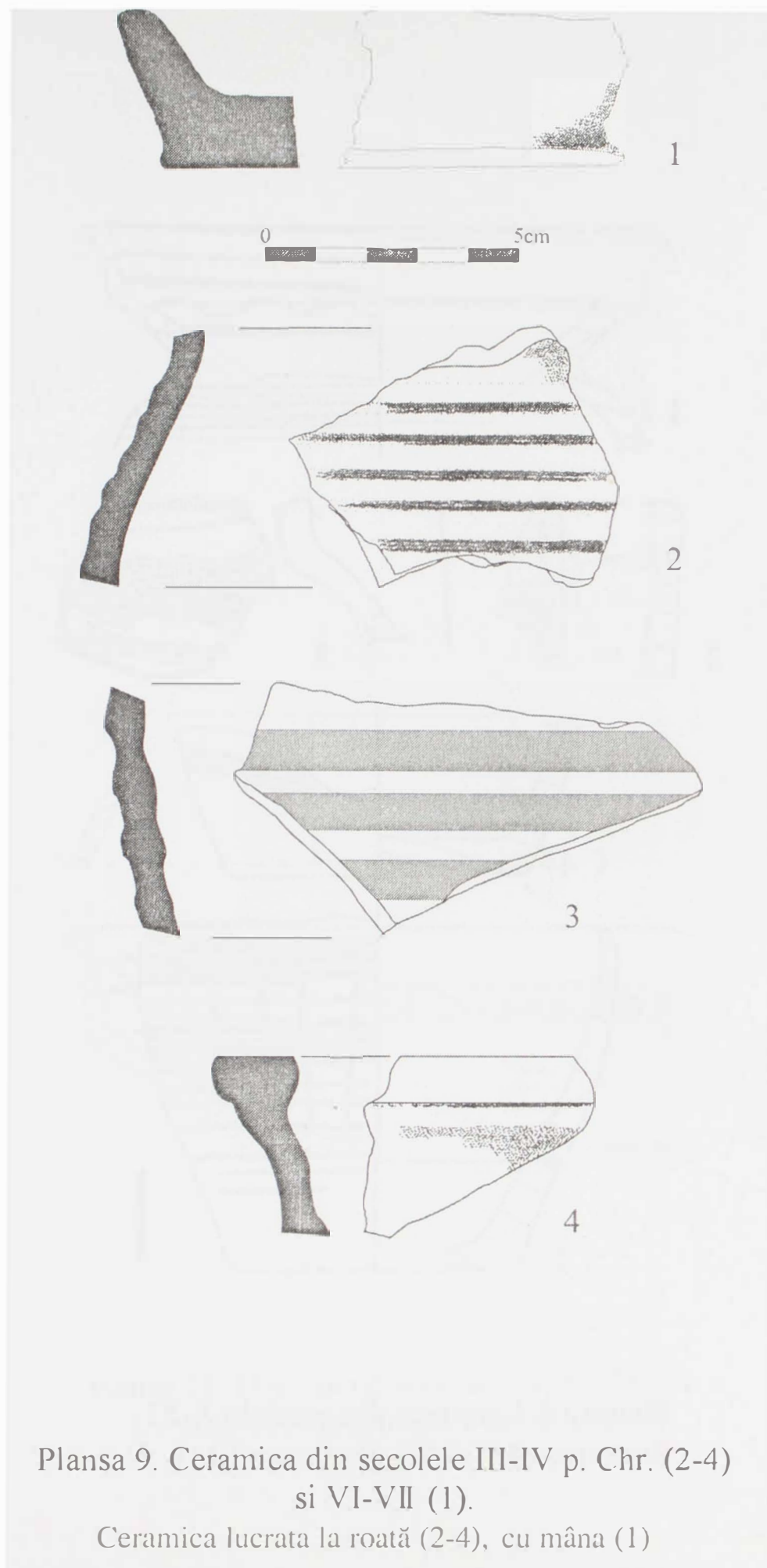
Ceramica lucrata la roata (1, 5, 6); cu mana (2-4, 7).

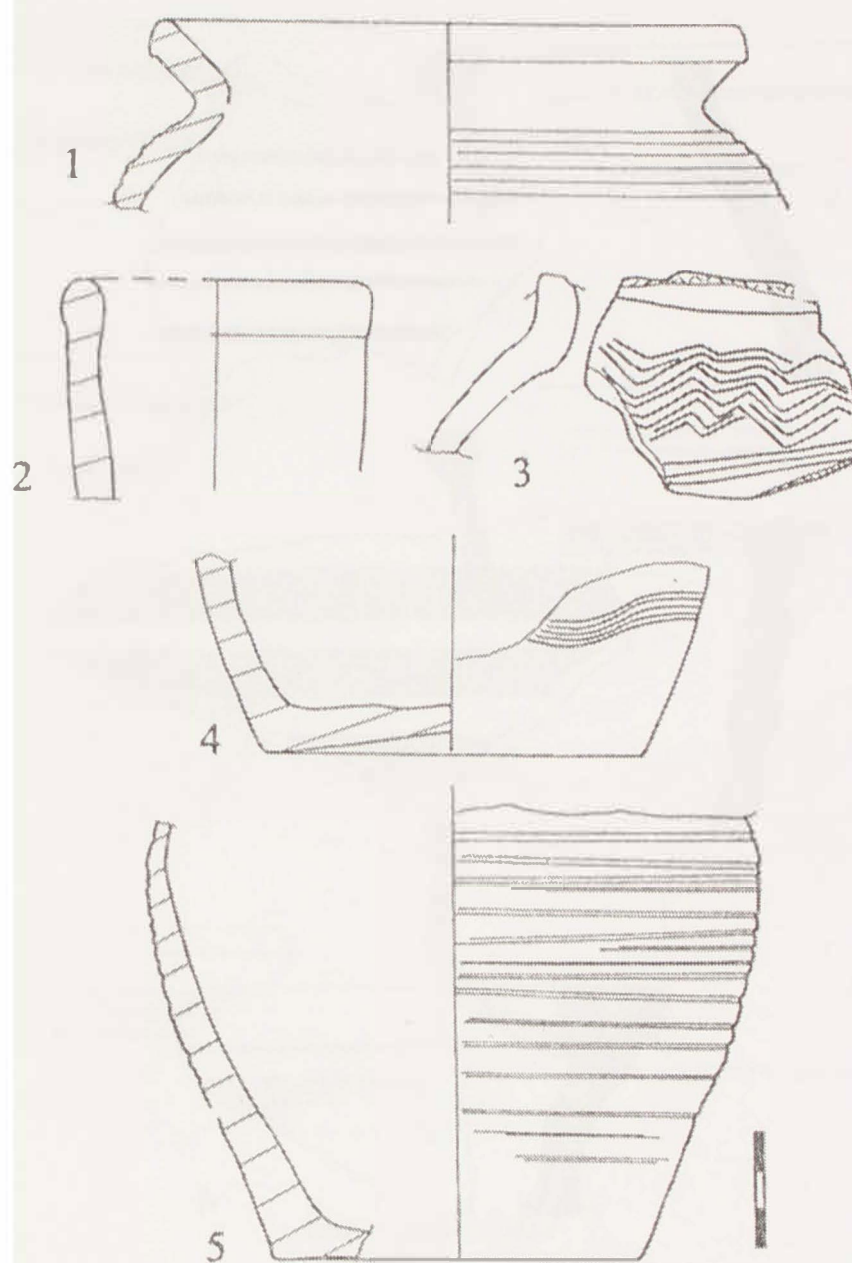

Plansa 7. Ceramica din secolele III-IV p. Chr. (1, 3-9)
si VI-VII (2).
Ceramica lucrata la roata (1-3, 5-9); cu mana (4).

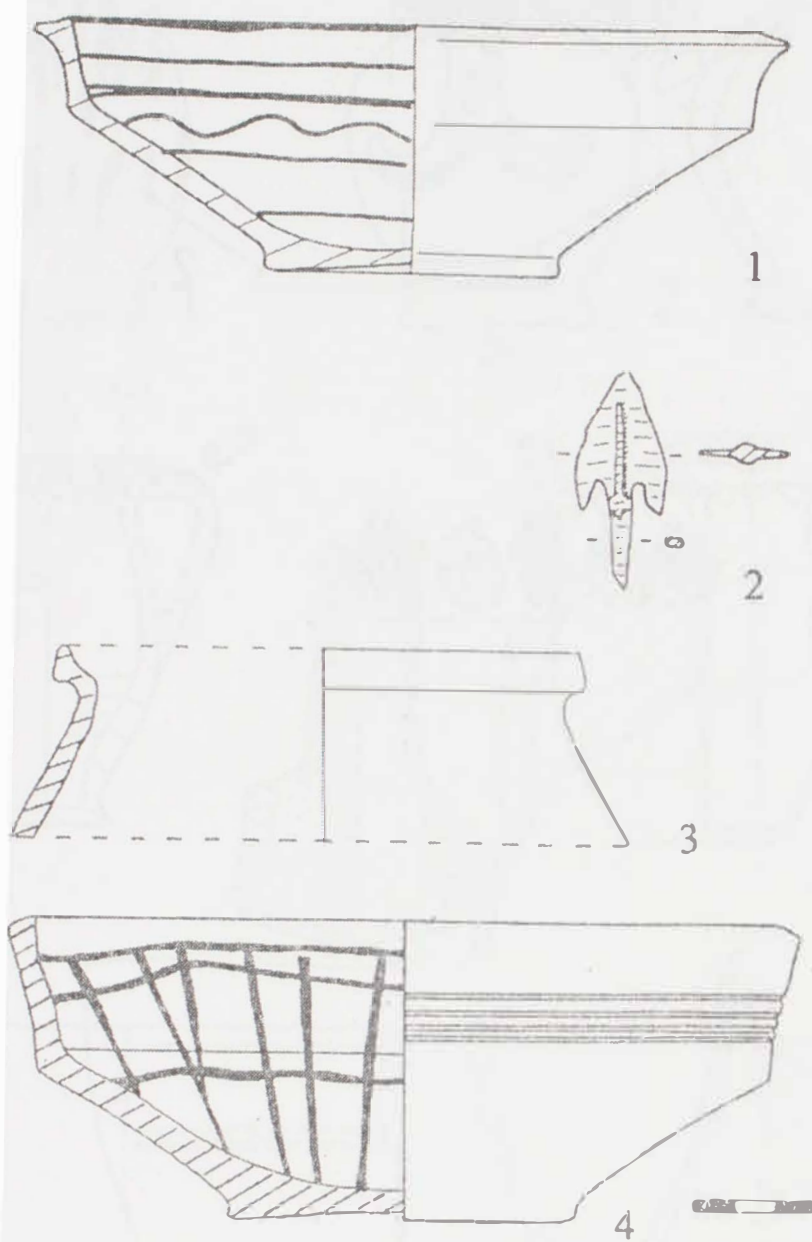
Plansa 8. Ceramica din secolele III-IV p. Chr.
Ceramica lucrata la roata.

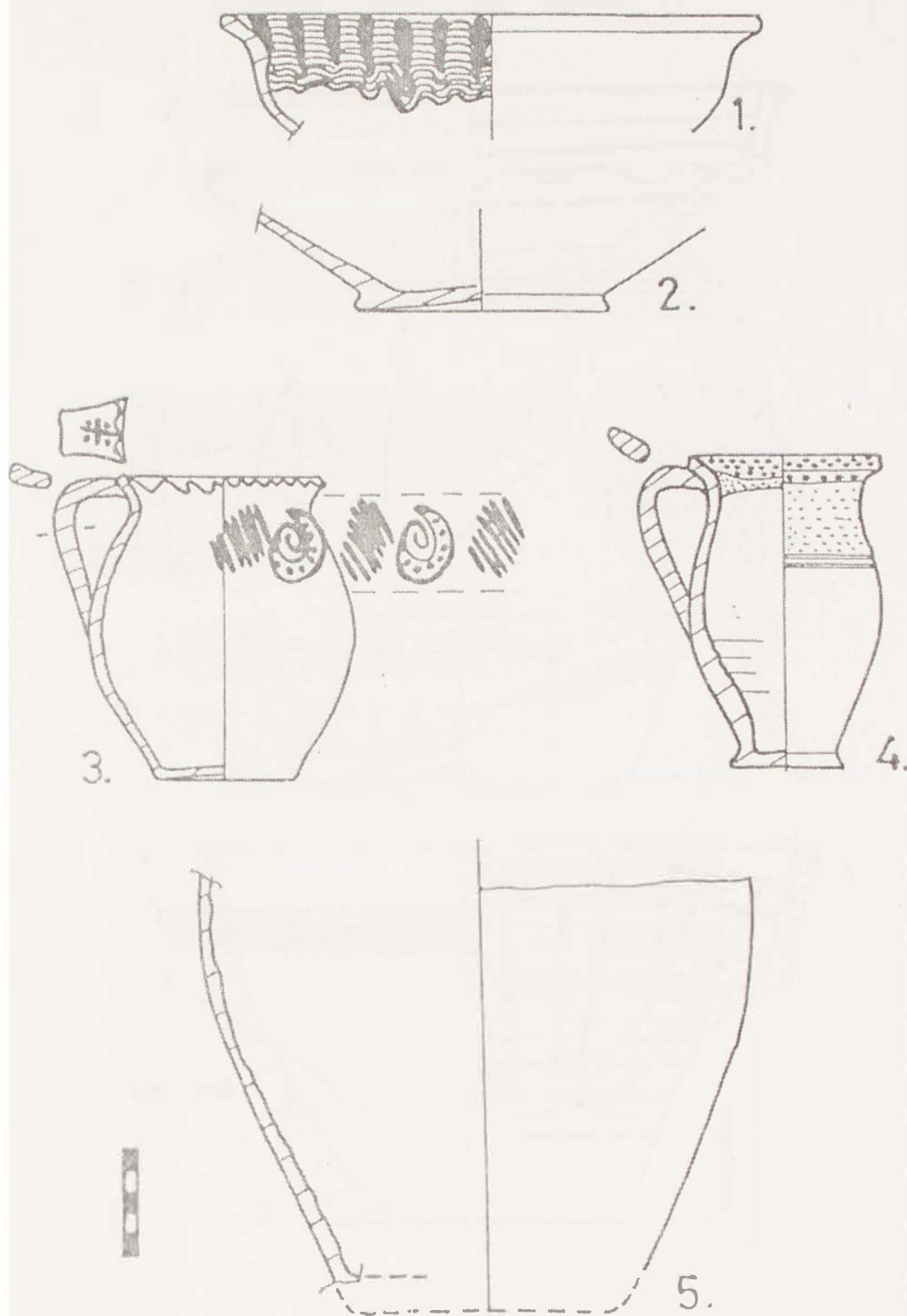

Plansa 10. Ceramica din secolele X-XI.
Sectiunea II (2-3, 5); Sectiunea III (1, 4).

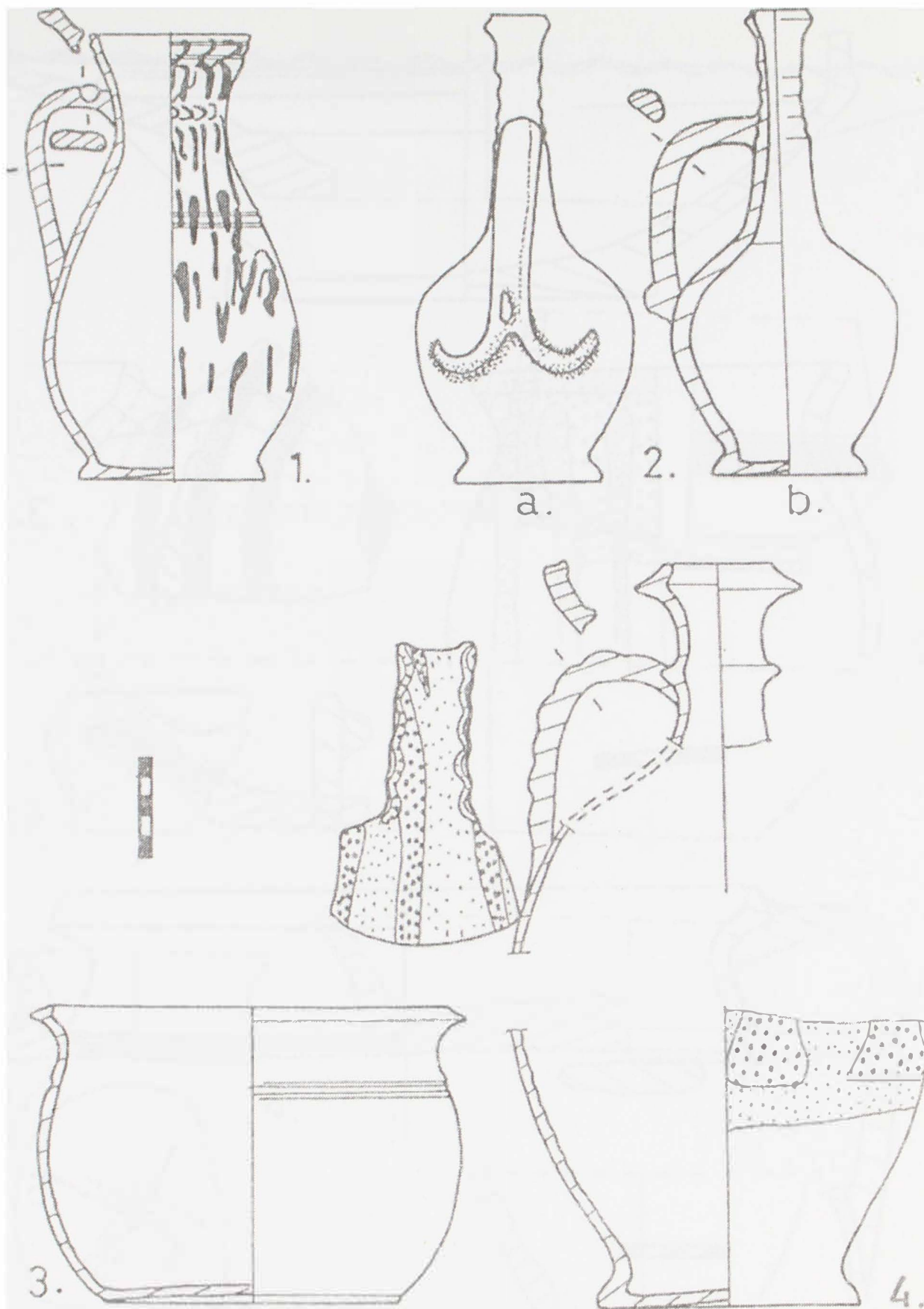

Plansa 11. Descoperiri din secolul al XIX-lea.
Ceramica din locuintele 1 (1) si 4 (3-4);
varf de sageata din bronz (4).

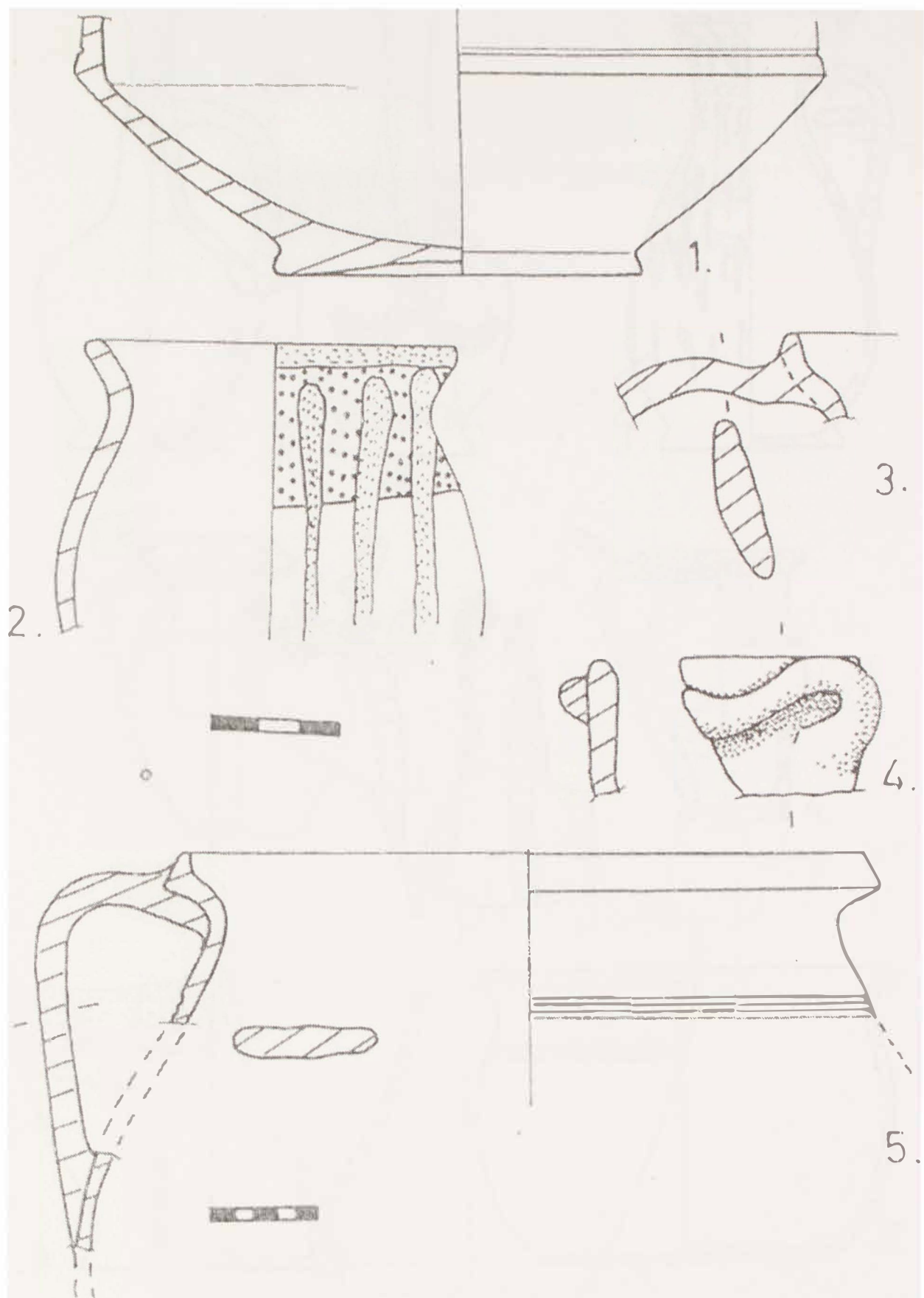

Plansa 12. Ceramica din secolul al XIX-lea
descoperita in locuinta 2.

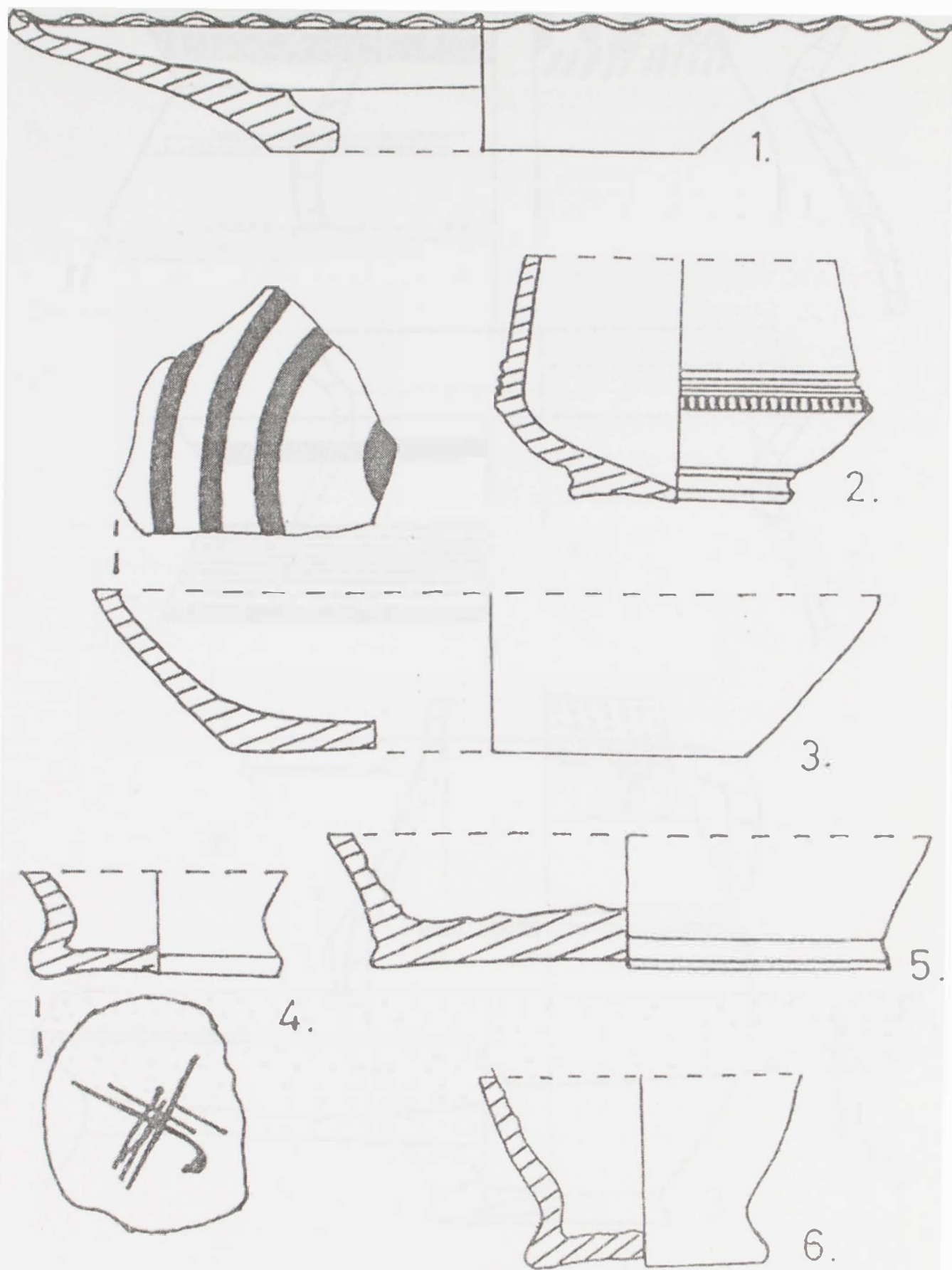

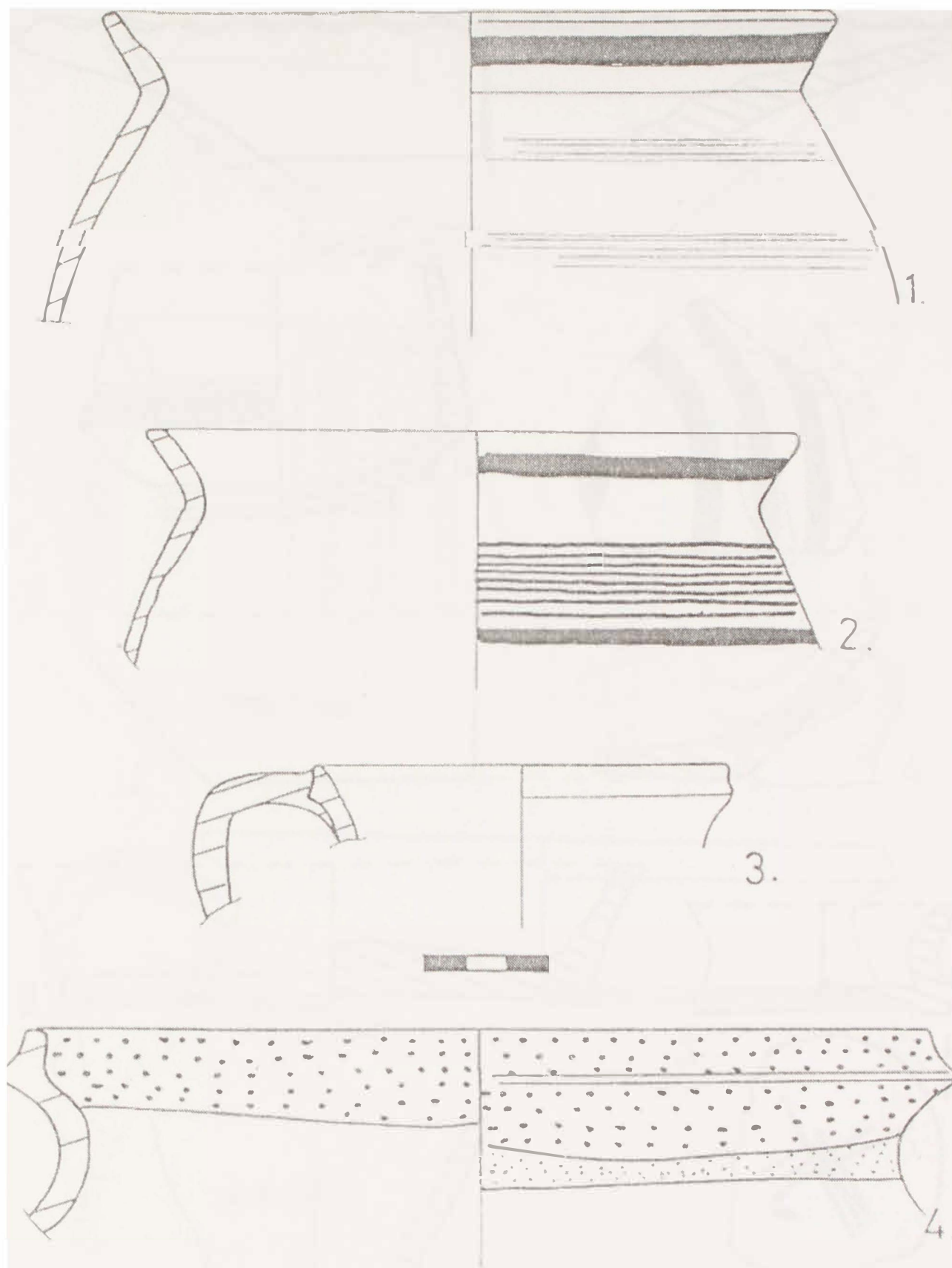
Plansa 13. Ceramica din secolul al XIX-lea
descoperita in locuinta 2.

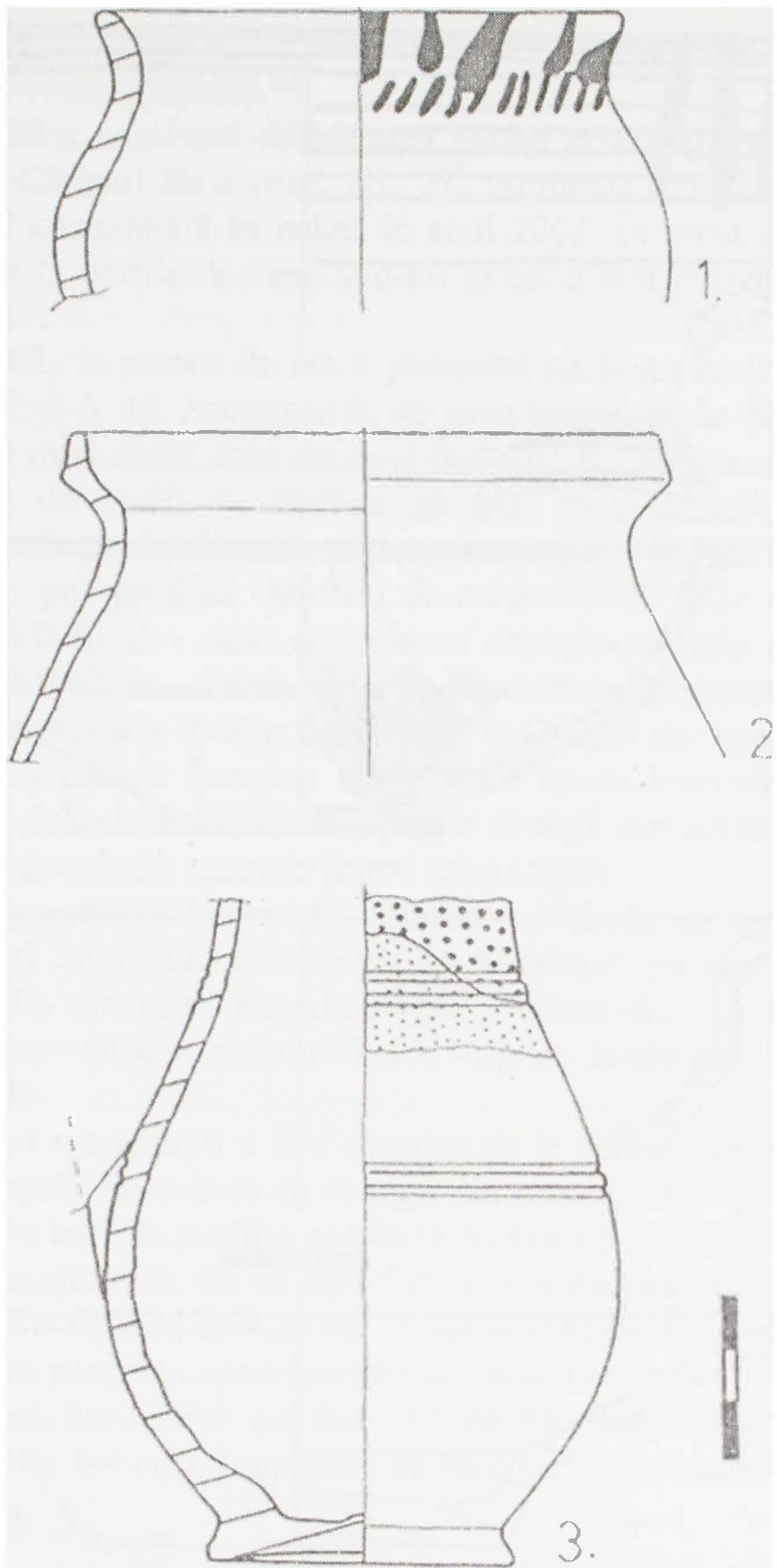
Plansa 14. Ceramica din secolul al XIX-lea
descoperita in locuinta 3.

Piansa 15. Ceramica din secolul al XIX-lea
descoperita in locuinta 3.

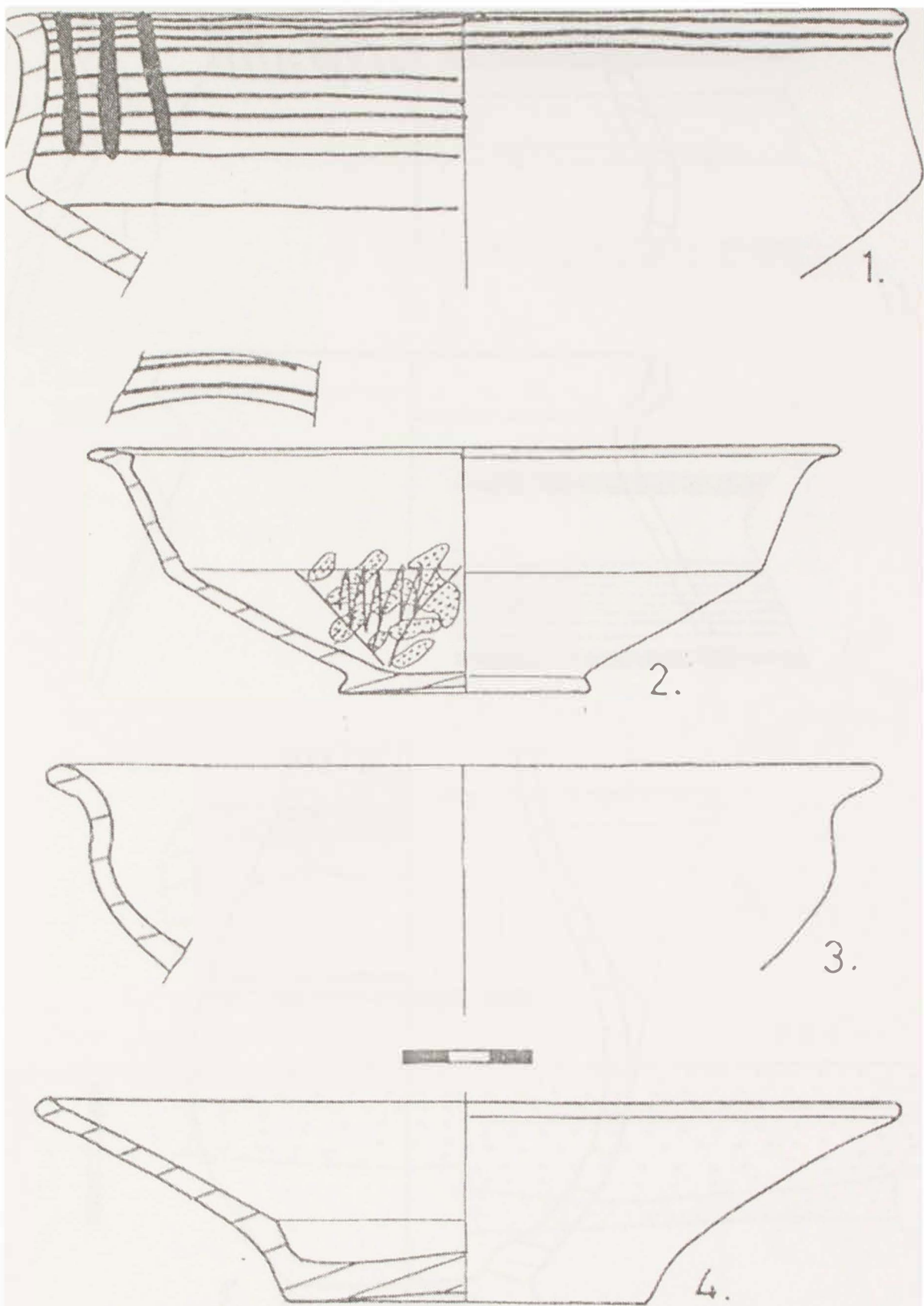

Plansa 16. Ceramica din secolul al XIX-lea
descoperita in locuinta 5.

Plansa 17. Ceramica din secolul al XIX-lea
descoperita in locuinta 5.

Plansa 18. Ceramica din secolul al XIX-lea
descoperita in locuinta 5.